

TREBALL DE FI DE GRAU

GRAU EN LLENGUA I LITERATURA CATALANES

**LA PROMOCIÓ I LA DIFUSIÓ
ACTUAL
DE LA MÚSICA EN CATALÀ**

Alumne: Miquel Llenas Aneas

Tutor: Narcís Iglesias Franch

FACULTAT DE LLETRES I TURISME

UNIVERSITAT DE GIRONA

CURS: 2021-2022

RESUM

Per començar, l'objectiu principal d'aquest treball és mostrar alguns dels elements que contribueixen a promoure i difondre la música en català. En aquest sentit, el marc teòric es fonamenta en l'ús de la llengua catalana en l'àmbit musical. Per aquest motiu, s'exposa per quina legislació lingüística es regeix la seva promoció i difusió ja sigui en el camp dels mitjans de comunicació o bé en la indústria cultural (arts escèniques, audiovisuals, etc.).

Tot seguit, respecte a la part pràctica del treball vaig realitzar cinc entrevistes a diferents persones que es dediquen, més o menys, professionalment a la música, però, en gran part, cadascú des d'un àmbit diferent. A partir d'aquí, cada entrevistat opina sobre diferents aspectes de la situació de la música en català i, més concretament, sobre la tasca de promoció i difusió de la llengua catalana en aquest terreny.

En conseqüència, es posen en valor diversos elements que, segons els entrevistats, contribueixen a promoure i difondre la música en català com ara festivals de música, institucions, entitats/projectes culturals, programes de ràdio i/o televisió, revistes, plataformes digitals, concursos musicals, etc.

Per acabar, cadascun dels entrevistats exposa, segons el seu àmbit, alguna proposta, més o menys concreta, per tal d'incrementar la promoció i la difusió de la música en català i, de passada, augmentar presència de la llengua catalana en l'àmbit musical. Finalment, també s'esmenta una proposta concreta per part d'un jove divulgador lingüístic que es fonamenta en crear un esdeveniment de masses que contribueixi a promoure i, alhora, difondre la música cantada en català.

Paraules clau: promoció, difusió, actual, música en català, català, llengua catalana.

ÍNDIX

1.	INTRODUCCIÓ	4
2.	LEGISLACIÓ LINGÜÍSTICA I PROMOCIÓ DE LA LLENGUA CATALANA EN L'ÀMBIT CULTURAL	5
3.	PERSPECTIVES SOBRE LA SITUACIÓ ACTUAL DE LA MÚSICA EN CATALÀ	6
3.1.	Cinc perspectives diferents per valorar la promoció i la difusió i interpretar la situació actual de la música en català	7
3.1.1.	La difusió i la promoció de la música en català als mitjans de comunicació	8
3.1.2.	Plataformes i xarxes socials	13
3.1.3.	El paper de les institucions: política cultural de la música en català.....	14
3.1.4.	La promoció de la <i>música catalana</i> i no de la <i>música en català</i>	23
3.1.5.	La indústria musical i la música en català.....	25
3.1.6.	La creació musical en català.....	28
3.1.7.	Projectes culturals per la promoció i la difusió de la música en català	30
3.1.8.	L'escena musical actual en català	36
3.1.9.	La música en català i els joves	41
4.	ASPECTES A TENIR EN COMPTE PER LA PROMOCIÓ I LA DIFUSIÓ DE LA MÚSICA EN CATALÀ.....	45
5.	PROPOSTES PER PROMOURE I DIFONDRE LA MÚSICA EN CATALÀ	49
6.	CONCLUSIONS.....	55
7.	BIBLIOGRAFIA.....	58
8.	ANNEX (ENTREVISTES).....	60
8.1.	Entrevista a Pau Planas, membre fundador de <i>La Tornada</i> (20/12/2021).....	60
8.2.	Entrevista a Josep Pujol, professor de musicologia a l'Escola Superior de Música de Catalunya (23/12/2021).....	82
8.3.	Entrevista a Jaume Pla 'Mazoni', artista i músic consolidat (13/01/2022)	96
8.4.	Entrevista a Adrià Cortadellas, periodista i músic (19/01/2022)	107
8.5.	Entrevista a Jordi Serradell, artista i músic emergent (20/01/2022).....	118

1. INTRODUCCIÓ

Per començar, l'objectiu principal d'aquest treball és mostrar la situació actual de la promoció i la difusió de la música en català. En aquest sentit, vull destacar diferents elements que faciliten que el català es promogui i es difongui en l'àmbit musical, com per exemple: festivals de música, entitats i/o projectes culturals, plataformes digitals, programes de ràdio i/o televisió i algunes institucions i/o equipaments culturals.

Primerament, destacarem la tasca que realitza la Generalitat de Catalunya, a través del Departament de Cultura i la Secretaria de Política Lingüística, per tal de garantir el compliment legislatiu en matèria lingüística dins l'àmbit cultural. Així doncs, observarem que hi ha lleis i programes públics que vetllen perquè hi hagi una promoció i difusió normalitzada de la música en català.

Dit això, per aconseguir informació ben actual i fidedigna del camp d'estudi escollit, vaig realitzar un seguit d'entrevistes a cinc persones que es dediquen a diferents àmbits de la música per tal de recollir diferents opinions, perspectives, sobre el tema de la promoció i la difusió de la música en català i, de passada, conèixer de primera mà la situació actual de l'escena musical en català. Així doncs, comptarem amb la perspectiva d'un periodista i promotor musical, un professor de Musicologia l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC), un periodista i músic, un artista i músic consolidat i, finalment, un altre artista i músic emergent.

Seguidament, doncs, he exposat i he donat més informació sobre cadascun dels elements (festivals de música, entitats i/o projectes culturals, programes de ràdio i/o televisió, plataformes digitals, institucions culturals, etc.) que els entrevistats han ressaltat pel que fa referència a la seva importància a l'hora de promoure i difondre la música en llengua catalana.

Finalment, a través de les opinions i diferents punts de vista dels entrevistats i d'alguna altra personalitat referent he recollit algunes propostes per tal de donar més visibilitat a la música en català i, en conseqüència, augmentar la promoció i la difusió de la llengua catalana en l'àmbit musical.

2. LEGISLACIÓ LINGÜÍSTICA I PROMOCIÓ DE LA LLENGUA CATALANA EN L'ÀMBIT CULTURAL

Per començar, els dos principals actors pel compliment de la normativa lingüística en l'àmbit musical són, d'una banda, la Secretaria de Política Lingüística i, de l'altra, el Departament de Cultura. Ambdues parts formen part del Govern de la Generalitat de Catalunya i han de vetllar pel compliment de les polítiques culturals i la defensa d'un reglament acordat per diferents actors sobre l'ús de la llengua catalana en diferents àmbits públics.

D'una banda, la Secretaria de Política Lingüística (2021) es centra en el compliment d'una legislació lingüística que té com a marc legal referent la llengua catalana. Dins aquest marc legal “s’hi recullen referències i continguts normatius sobre els diferents àmbits d’ús, i també continguts d’anàlisi i valoració, juntament amb altres aspectes sobre legislació lingüística considerats d’interès”. En aquest sentit, i més concretament, la matèria lingüística es regula mitjançant la *Llei de política lingüística* (Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística. Publicada al DOGC núm. 2553, de 9 de gener de 1998, i al BOE núm. 36, d'11 de febrer de 1998). Dins aquesta llei, convé remarcar el capítol IV que tracta sobre *Els mitjans de comunicació i les indústries culturals* fent un especial incís, primerament, en l'article 26.5. En aquest, s'indica que “les emissores de radiodifusió i de televisió han de garantir que en la programació de música cantada hi hagi una presència adequada de cançons produïdes per artistes catalans i que com a mínim el vint-i-cinc per cent siguin cançons interpretades en llengua catalana o en aranès”. Tanmateix, també cal destacar l'article 28.1.f) del mateix capítol cinquè que fa referència a *Les indústries culturals i les arts de l'espectacle* on es comunica que “El Govern de la Generalitat ha d'afavorir, estimular i fomentar la creació, la interpretació i la difusió de música cantada en català”.

De l'altra, pel que fa a l'àmbit musical, el Departament de Cultura es regeix pel Pla Integral de Música a Catalunya (PIMC) (2021) creat “amb l'objectiu d'esdevenir el marc permanent d'interlocució entre el Departament de Cultura i la resta d'administracions competents en matèria cultural amb el conjunt dels sectors de la música de Catalunya, per tal de decidir conjuntament les polítiques més adequades encaminades a assolir allò que des del màxim consens s'han definit com a objectius estratègics del sector”. Així també, el mateix Departament de Cultura ofereix un paquet

de subvencions en relació a les arts escèniques i la música en viu anomenat *Programa.cat* (2021) que es basa en un conjunt “d’ajuts directes a la contractació d’espectacles i concerts que permet als programadors catalans contractar, a preus directament subvencionats, les propostes d’una llista”. En aquest sentit, aquesta plataforma de suport econòmic a les activitats culturals es fonamenta, sobretot, en “incrementar l’activitat, la qualitat i la diversificació de les programacions d’arts escèniques i musicals professionals dels equipaments de titularitat pública així com dels de titularitat privada amb els quals l’ajuntament o l’ens públic mantingui un acord de col·laboració”. En conclusió, doncs, destaca que contribueix a fomentar les bones pràctiques entre professionals i programadors.

Així mateix, i no menys important, des de l’any 2001 es compta amb l’Institut Català de les Indústries Culturals (ICIC) que, més tard, l’any 2011, es transformaria en l’Institut Català de les Empreses Culturals (ICEC) organisme que pertany al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Les seves funcions primordials (2021) són: impulsar la creativitat artística i la producció, la distribució i la difusió de continguts culturals, mitjançant el desenvolupament de les empreses culturals, i també fomentar el consum cultural i l’ampliació de mercats per a la cultura catalana que també ha de vetllar i promoure pels continguts culturals en català. Així també, s’ocupa de la concessió d’ajuts i subvencions per a les empreses catalanes per a la producció, promoció, distribució, difusió i rehabilitació i millora d’equipaments; altrament, també destaca per col·laborar amb entitats i organismes per fomentar la difusió i el consum cultural a través de la participació en fires i esdeveniments internacionals i, així doncs, facilitar l’obertura de les empreses culturals a l’estranger.

3. PERSPECTIVES SOBRE LA SITUACIÓ ACTUAL DE LA MÚSICA EN CATALÀ

En aquest apartat, es posaran en relleu les diferents i diverses opinions i perspectives de cinc persones que treballen en diferents àmbits del camp musical sobre la situació de la música en català i, més concretament, de la seva promoció i difusió.

Per realitzar aquest treball de camp vaig realitzar una entrevista personal de manera telemàtica a través del programa virtual de reunions Zoom a cadascun dels entrevistats

durant el mesos de desembre i gener, vaig gravar-ne les converses i, posteriorment, vaig redactar-ne el contingut.

Dit això, la reproducció de la transcripció de les entrevistes es troba al final d'aquest treball, a l'apartat de l'Annex.

3.1. CINC PERSPECTIVES DIFERENTS PER VALORAR LA PROMOCIÓ I LA DIFUSIÓ I INTERPRETAR LA SITUACIÓ ACTUAL DE LA MÚSICA EN CATALÀ

A continuació, una breu presentació de cadascun dels entrevistats:

En primer lloc, des del terreny de la gestió cultural, Pau Planas és un jove periodista i gran amant de la música. És un dels membres fundadors de *La Tornada*, un projecte format per un equip de gent jove que, primerament, va començar com a revista digital de música per passar a convertir-se en portal de música en directe a través de la publicació de cròniques de concerts i que, finalment, ha desembocat en l'organització de concerts i festivals de música.

En segon lloc, des de la vessant acadèmica, Pep Pujol és professor de Musicologia a l'**Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC)** des dels seus inicis, l'any 2001. Des de fa vint anys, doncs, ha impartit i imparteix classes a alguns passats, presents i futurs músics de l'escena musical catalana.

En tercer lloc, Adrià Cortadellas és un altre jove periodista, especialitzat en el camp de la comunicació, i músic de l'escena bisbalenca com a guitarrista de Delighters, The Gramophone All Stars, Sanjays i, actualment, cantant i guitarrista del grup Fetus. A més, és la cara visible d'**IndiVendres**, una entitat sense ànim de lucre de la Bisbal d'Empordà formada per diversos artistes i músics bisbalencs que, sobretot, es centra en organitzar concerts a través del **Festival Internacional del Terracotta Museu (FITM)** on l'objectiu principal és promoure propostes musicals emergents de l'escena catalana més independent i/o alternativa. Per acabar, alguns dels últims treballs discogràfics del grup de *punk-rock* Fetus que encapçala com a cantant i guitarrista són: *Terra Cuita* (Bankrobber, 2019) o bé *Sota, cavall i rei* (Bankrobber, 2021) que destaca, segons la mateixa discogràfica, per voler accelerar i distorsionar el cançoner de l'últim joglar català, Jaume Arnella (la cara més visible del mític Grup de Folk).

Finalment, conversarem amb dos artistes i músics que es dediquen plenament a la música.

Per un costat, Jaume Pla ‘Mazoni’ és un artista i músic de la Bisbal d’Empordà que forma part de l’escena bisbalenca formada per altres com: Carles Sanjosé ‘Sanjosex’, Miquel Abras, Pau Blanc, Medusa Box, Fetus, Jordi Serradell, B1n0, etc. Fa més de quinze anys que s’ha consolidat com a cantautor i artista de referència en el panorama musical català. Segons la discogràfica Bankrobber (2022), de la seva rica i diversa trajectòria musical destaquen temes ja clàssics com “No tinc temps” (*Esgarrapada*, Bankrobber, 2006), *Eufòria (Eufòria 5 – Esperança 0)*, Bankrobber, 2009) o bé “A.I.L.O.D.I.U.” (*Sacrifiqueu la princesa*, Bankrobber, 2013). Per acabar, caldria fer esment també del seu últim treball discogràfic titulat *Ludwig* (Bankrobber, 2022) on adapta algunes melodies de l’obra del gran compositor Ludwig Van Beethoven a les seves lletres.

Per l’altre, Jordi Serradell és un jove artista i músic bisbalenc que també forma part de l’escena bisbalenca i del panorama més emergent de la música actual. Fa anys que es dedica al món de la música com a bateria i ha tocat amb La Perdiu Spencer i l’Exèrcit d’Alliberament Musical (EAM), entre d’altres. Fa tres anys va publicar el seu primer disc en solitari titulat *Ésser viu* (Au Records, 2019).

Dit això, doncs, exposarem les opinions, diferents i diversos punts de vista, dels entrevistats segons temàtiques i/o blocs en relació a *la promoció i la difusió actual de la música en català* i, de retruc, la situació de la música en català.

3.1.1. LA DIFUSIÓ I LA PROMOCIÓ DE LA MÚSICA EN CATALÀ ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Per començar, els nostres entrevistats, cadascú des del seu àmbit, faran una valoració sobre la difusió i la promoció de la música en català als mitjans de comunicació.

D’entrada, tant Planas, Cortadellas com Pla creuen que, a nivell de mitjans de comunicació, es fa una promoció i difusió prou correcta de la música en català. En aquest sentit, segons Planas, tot el que es pugui afegir i sumar de promoció serà benvingut i, així doncs, assenyala que “és una mica com la música emergent” ja que costa donar-li més plataforma, altaveu, fer-la conèixer. A més, destaca que ja consten

bones eines de promoció i bons professionals en els mitjans de comunicació que contribueixen a donar veu a la *música catalana* i la *música en català*. No obstant això, però, afirma que en mitjans de comunicació com la ràdio i la televisió hi podria haver “més finestres, més espais”, és a dir, emetre més programes culturals de contingut musical ja que, malauradament, creu que no es destinen gaires recursos a realitzar aquesta tasca.

En canvi, des del terreny pròpiament musical i artístic, Pla opina que alguns mitjans de comunicació com TV3, ICat o RAC1 realitzen una bona tasca promoció i difusió de grups i artistes que canten en català van dirigits cap a un sector de la població i no cap a tothom i aquest fet provoca que la tasca de promoció i difusió de música en català es generi en un circuit molt tancat. Per aquest motiu, assenyala que altres mitjans generalistes com *La Vanguardia* podrien invertir més recursos i tenir un paper més important, rellevant, dins el camp musical.

D’una, pel que fa a l’àmbit televisiu, Planas creu seria oportú que TV3 pogués produir més programes musicals on es fessin actuacions musicals en directe. En aquest sentit, destaca la part que hi dedica el programa *Preguntes Freqüents (FAQS)* on cada setmana hi ha l’actuació d’un grup o artista en directe; a més, expressa que és molt interessant i positiu “perquè és un programa que té molta audiència i, a més, aposten per artistes emergents”. Així també, Cortadellas aprofita per fer l’observació que “la música ha desaparegut una mica de la televisió pública” i es tracta de forma diferent, com per exemple en format reportatge d’un grup emergent en l’emissió de la secció de cultura del telenotícies. D’altra banda, en aquest sentit, Pla també creu que hi ha hagut canvis, però, per exemple, opina que a TV3 hi ha més difusió de novetats musicals en comparació a altres èpoques i que, alhora, promocionen de manera prou correcta les noves propostes musicals de grups emergents.

De l’altra, respecte a l’àmbit radiofònic, destaca la tasca de difusió de **Ràdio Vilablareix** que emet, exclusivament, una línia de música en català. A més, assenyala que, en aquest aspecte, pel que fa a ràdios municipals, és un projecte pioner tot i que, malauradament, gran part del dia funcioni com a ràdio fórmula provocant que la tria musical sigui molt constant i repetitiva. Malgrat això, agraeix que hi hagi una ràdio que encara que aposti per aquest model ho faci en català. A més, ressalta que **Ràdio Vilablareix**, actualment, és una emissora referent a la comarca del Gironès ja que ha

aconseguit tenir molts oients i seguidors a les xarxes socials i convertir-se en una ràdio local que ha aconseguit traspasar fronteres pel fet d'emetre exclusivament música en català. Finalment, Planas expressa que aquest fet mostra les mancances de promoció i difusió de música en català a nivell dels grans mitjans de comunicació públics ja que hi ha una ràdio local d'abast comarcal que aposta més per la música en català que altres ràdios públiques d'abast nacional.

Així mateix, en relació amb el criteri de promoció musical als mitjans de comunicació, Planas, en part, relaciona aquesta tasca amb el model de la *ràdio fórmula* massa estès en moltes emissores de ràdio i que “ja no entra en grups catalans o no catalans”; és a dir, exposa que es basen massa en el format de *Los 40 Principales* centrat en escollir quaranta cançons que es van repetint en bucle. Pel que fa referència a aquest model, afirma que “les pròpies emissores s’haurien de replantejar que aquest no és el millor sistema” ja que assenyala que d’aquesta manera sempre es fa la promoció i la difusió dels mateixos grups i cançons i, conseqüentment, no es dona veu i/o plataforma a altres projectes i/o propostes que emergeixen i fan que es regeneri, s’actualitzi el panorama musical. Per això, lloa la tasca de l'emissora **ICat** que, segons Planas, “és qui més varietat dóna i més aposta per artistes emergents” i, a més, afegeix que “van molt per blocs temàtics” en referència a la diferència i diversitat de programes, primerament, segons la tria de diferents gèneres musicals i, després, evitant la repetició constant de les cançons escollides. En altres termes, també creu que hi ha periodistes musicals amb molta capacitat dins el sector musical, però critica que no tenen els espais adients i convenients degut a la manca d'inversió, interès, en programes culturals, musicals. Així també, Cortadellas opina que “a la tele costa”, però a la ràdio creu que funciona bastant bé i, en aquest sentit, destaca programes de l'emissora **ICat**, com per exemple: *Delicatessen*, *El Celobert*, *Els experts*, etc., on afirma que sempre fan difusió de les coses que es publiquen a tots els territoris de parla catalana “siguin amb l'idioma que siguin”.

Així mateix, respecte a l'àmbit televisiu, Planas posa en relleu la tasca que realitza TV3 a través programa cultural *Quan arribin els marcians* o la versió de televisió del programa de ràdio de *El celobert* d'en Lluís Gavaldà d'**ICat**, però, alhora, critica la seva programació dins la graella televisiva de TV3 ja que les respectives emissions són a la matinada, en horari de molt baixa audiència televisiva i la promoció és nul·la o ínfima; a més, afegeix que, normalment, es fan remissions d'aquests programes al Canal

33, de continguts exclusivament més culturals, on es repeteix també el mateix problema. Així doncs, proposa que es facin programes culturals en una franja horària més adient, amb més promoció i difusió i, en definitiva, amb més recursos econòmics i “no fer programes culturals per omplir la graella amb el mínim pressupost”. Per la seva part, Cortadellas, des de la vessant de periodista, afegeix que també hi ha altres canals de televisió com **Betevé** que a través d’alguns programes fan una tasca prou considerable i lloable de difusió cultural “de la música de la música en català o no en català” en comparació amb la tasca de promoció musical que abans realitzava el Canal 33 a través de diferents programes culturals.

En comparació a altres èpoques dels mitjans de comunicació, tant de ràdio com de televisió, on es feien programes de caire musical com l’*Àngel Casas Show* (TV3, 1984-88), *El lloro, el moro, el mico i el senyor de Puerto Rico* (Catalunya Ràdio, 1983-85) o l’*Sputnik* (Canal 33, 1991-2013/17) expressa que són models que es van deixar perdre i que funcionaven. En aquest sentit, apunta que s’ha perdut molt l’emissió de música en directe a la televisió fent referència al programa de l’Àngel Casas i a l’*Sputnik*. A més, assenyala que, per exemple, aquest darrer va funcionar com a plataforma de llançament de tot el *Rock català* i, en aquest sentit, afegeix que “era un altaveu brutal” per tots aquells grups catalans que iniciaven les seves carreres. En canvi, Cortadellas ressalta la transformació, els canvis, en l’àmbit de la promoció i difusió en referència a la tasca que feia l’*Sputnik* ja que expressa que era l’únic lloc on podies veure videoclips de música en català.

Més tard, el model de referència va ser el programa *Operación Triunfo* (TVE 1, 2001-2004, 2017-) / Telecinco (2005-2011) de promoció de joves talents musicals, però en castellà. Sobre aquest model, Planas afirma que seria fantàstic que hi hagués un espai televisiu dedicat a la música “on hi pogués haver música en directe, entrevistes a músics, cròniques de concerts, etc.” perquè creu que interessa a molta gent, “i la música en català, també”. En relació amb l’emissió d’aquest programa musical de referència per a joves talents musicals i l’interès que tenen els joves per la música en català, Planas exposa el cas del **Festival Canet Rock** que té un èxit increïble entre la gent jove i, a més, afegeix que “bona part del cartell és en català”, és a dir, que programen grups de música que canten en català, com per exemple: Zoo, Manel, els Amics de les Arts, Oques Grasses, Dr. Prats, etc. En aquest sentit, ressalta que “tenim un munt de grups en català que tenen aquesta tira” que poden atraure el sector juvenil. En conseqüència, creu

que cal preservar “aquests espais d’exhibició” per ajudar a la promoció dels grups més coneguts, més comercials, però, alhora, sosté que també hauria de funcionar com a plataforma, espai “on poder-ne descobrir altres” en referència a donar més oportunitats als grups emergents.

D’altra banda, des d’una òptica entre resignada i d’acceptació, Pla creu que es difonen i es promouen més els artistes i la música més comercial i es deixa de banda l’escena independent perquè, geogràfica i demogràficament, tenim uns límits. També opina que tampoc és fàcil generar interès per la música en català mentre hi hagi una politització de la llengua ja que provoca que una part considerable de la població es senti atreta o bé exclosa lingüística i culturalment. Respecte a la protecció i promoció cultural i lingüística en l’escena musical es justifica amb la manera d’actuar dels anglesos ja que assenyala que “van decidir ser més proteccionistes i anaven tots a l’una, no hi havia mitja Anglaterra que no hi estava a favor...”. D’altra banda, també exposa el problema de la sobreproducció d’oferta musical ja que creu és, pràcticament, impossible que tothom ho pugui assimilar tot perquè, constantment, es publiquen nous treballs musicals i, a nivell de comunicació (sobretot, a través de les xarxes socials) hi ha moltes facilitats de promoció i difusió. Ara bé, destaca l’èxit i el seguiment que generen cantants i bandes, com per exemple: Joan Dausà, Oques Grasses, etc., ja que “emplenen, sonen i la gent els segueix força”. Com a conclusió, Pla nega que la tasca de promoció i difusió sigui nefasta en relació a com es mou i es transforma el mercat cultural a nivell d’interessos i tendències.

Tanmateix, exposa que si es vol que la música en català generi interès i tingui èxit hauríem de traçar una estratègia a nivell cultural i lingüístic que ens permetés sortir del nostre límit natural, és a dir, guanyar terreny musical en català no només en altres dominis lingüístics dels Països Catalans sinó també internacionalment, a l’estranger. Per tant, segons Pla, la música en català podria creuar més els límits geogràfics del seu domini lingüístic perquè afirma que el problema principal de la difusió de la música en català rau en què a partir de les fronteres de Catalunya, Balears i València és gairebé nul·la. Per contra, exemplifica el cas dels francesos que van fer molt feina amb el *hip-hop* i el *rap* francès ja que afirma que van saber potenciar aquests gèneres musicals actuals tant seus i, alhora, exportar-ne l’interès, el reconeixement a l’estranger.

Finalment, no creu que hi hagi una mala gestió en la tasca de promoció i difusió de la música en català ja que destaca que tenim una indústria força correcta sinó que ressalta que hauríem de desenvolupar millor la tasca d'exportar la nostra música dins el mercat cultural internacional.

En darrer lloc, Serradell, des de la perspectiva de l'artista i el músic emergent, nega que es promogui i es difongui suficientment la música en català a través dels mitjans de comunicació públics. És a dir, assenyala que aquesta tasca s'hauria de centrar més en les xarxes socials ja que opina que gran part de la societat està immersa en el món digital de les pantalles. A més a més, proposa que es podria debatre sobre la programació cultural, és a dir, sobre la promoció i la difusió cultural en els mitjans públics i així obrir un procés participatiu per decidir quin model de cultura volem apostar. D'aquesta manera, opina que, probablement, molt d'art català contemporani i, més concretament, la música actual en català no quedaria marginada, fora del circuit cultural.

3.1.2. PLATAFORMES I XARXES SOCIALS

A continuació, destacarem l'opinió dels nostres interlocutors en el terreny de les plataformes d'organització d'esdeveniments musicals o bé sobre el paper i l'ús de les xarxes socials en relació a la promoció i la difusió de la música en català.

D'una banda, sobre si hi ha molta competència de plataformes en el camp de la programació musical que apostin per propostes emergents, Planas afirma que n'hi ha, però que es tracta d'un fet positiu ja que ho veu com una manera d'augmentar el públic. En relació amb aquest fet, des del projecte de **La Tornada**, expressa que ja els agrada que hi hagi molts festivals de petit format perquè afirmen que, probablement, després això servirà als artistes per tenir més reconeixement, més públic i, alhora, també als festivals que els programen ja que es traspassaran el públic. És a dir, creu que pot ser una manera perquè la gent conegui més aquests grups i, de retruc, es creï més públic interessat en projectes musicals emergents; en aquest sentit, conclouen que “ens ajudem els uns als altres”. Per últim, ressalta que hi ha l'**Associació Xàfec** (2022), la “Xarxa de Festivals Musicals de Catalunya, festivals, fires i mostres de petit i mitjà format de música” que s'encarrega de fer de plataforma unitària, conjunta, dels festivals, fires i mostres de petit i mitjà format que tenen la música com a eix vertebrador de la seva programació cultural.

De l'altra, en general, observem que a nivell de xarxes socials, plataformes digitals es consumeix o hi ha més productes culturals en anglès o en castellà.

Des de la vessant més comunicativa, Cortadellas constata que aquest fet és cert i expressa que també “la llengua al final va molt relacionada amb l'estil de música...”. Concretament, deixa a entreveure que, potser, la música en català hauria d'explorar gèneres musicals més encarats en la línia de les músiques urbanes, com per exemple: *trap, rap, hip-hop, reggaeton*, etc. ja que són els que apareixen, més sovint, a les xarxes socials.

En canvi, des del punt de vista de la promoció artística, Pla destaca la importància del paper que juguen les xarxes socials per intentar suplir la manca de visibilitat en els mitjans convencionals. Així mateix, opina que, en aquest sentit, el món està canviant molt ja que “ara hi ha un impàs” entre els mitjans de comunicació generalistes on, normalment, es feia gran part de la difusió i les xarxes socials on creu que “tothom té les mateixes oportunitats”. A més, en referència a les darreres assenyala que són gratuïtes de manera que pots generar-hi tota la promoció que vulguis sense cap cost econòmic, tot i que, alhora, afegeix que no tot són facilitats perquè “també estàs lluitant amb tothom amb les mateixes condicions d'igualtat, no hi ha un criteri”. Ara bé, assenyala que hi ha un gran inconvenient, com per exemple que hi ha gent que “és molt hàbil fent-se la promoció encara que no és tan bon músic”, i a l'inversa. Al capdavant, expressa que sovint aquest fet beneficia molt més a qui sap gravar un vídeo de qualitat i no tant a qui sap cantar i/o tocar bé un instrument, o sigui que es dona més valor a la imatge artística i no a la creació cultural, a la qualitat musical de la peça musical, de la cançó.

En conclusió, Pla avisa que cada vegada més es donarà menys rellevància als mitjans de comunicació generalistes i, consegüentment, es tindrà més en consideració el rol que juguen les xarxes socials en la tasca de promoció i difusió.

3.1.3. EL PAPER DE LES INSTITUCIONS: POLÍTICA CULTURAL DE LA MÚSICA EN CATALÀ

Pel que fa referència a la relació amb les institucions, Planas afirma que “costa molt entrar” en aquest engranatge per donar veu als festivals de petit format. Tot i així, des de la base, és a dir des dels ajuntaments expressa que, segons la seva experiència, tenen una bona predisposició a l'hora d'apostar per l'organització de concerts mentre que,

malauradament, “com més gran és la institució, més costa”. En particular, critica les dificultats a l’hora de fer tràmits per aconseguir alguna ajuda econòmica a través de subvencions públiques ja sigui a través de la Diputació de Girona o bé des del Departament de Cultura ja que afirma que, sovint, es generen les condicions idònies perquè només puguin optar-hi aquelles persones o projectes que habitualment treballen contractats, puntualment, per algunes institucions o bé, constantment, hi tenen algun tipus de contacte per organitzar esdeveniments. En altres paraules, exposa que “aquella persona o aquell projecte que comença ho té molt difícil, té moltes traves [...] tan complexes i complicades, organitzades de tal manera que és molt difícil optar-hi”. Com a mostra, exemplifica el cas a Catalunya hi ha la **Subvenció sobre Programació de Música en viu** que subvenciona la programació dels festivals de música i que es dona dos anys més tard de la programació dels festivals. Concretament, Planas explica que fa poc els van donar la subvenció de l’any 2019 i aprofita per criticar la poca agilitat burocràtica ja que qüestiona “com ajuda això com a festival si a mi em donen uns diners per fer aquest festival d’aquí dos anys?”. En conseqüència, expressa amb contrarietat que “o bé ets una empresa molt gran i ho pots assumir i no t’és un problema perquè ja tens molt de rodatge o bé no et serveix de res” ja que no tens la paciència, tranquil·litat necessària ni prou capacitat econòmica, mentrestant, per realitzar els pagaments corresponents.

Altrament, respecte al tema dels ajuts econòmics, Planas expressa, clarament, que “sempre pensàvem que no estava fet per nosaltres, pels petits, pels que comencem” sinó per les grans empreses, corporacions culturals que acumulen molts anys de dedicació en aquest terreny ja que es necessita temps, recursos humans i, sobretot, experiència.

Certament, aprofundint més en l’àmbit de les subvencions i relacionant-ho amb el model de gestió cultural en comparació al model turístic afirma que, en particular, els grans festivals, normalment, no es mouen tant dins el circuit de les ajudes públiques. Més aviat, concreta que es regeixen per unes altres de més directes, específiques per a festivals estratègics perquè es creu que tenen un valor singular. Malgrat això, però, afirma que ja hi ha algunes subvencions que en les seves bases i criteris de puntuació ja reconeixen el valor cultural en si mateix i es tenen en compte certs criteris de programació com l’aposta per grups emergents, que cantin en català, etc.

En última instància, Planas recalca que “hi ha d’haver una feina institucional de simplificar-ho” o bé “de crear ajudes per poder optar a les ajudes” i, en definitiva, doncs, ajudar a entendre a la gent com funciona el procediment per sol·licitar les subvencions ja que, de moment, encara creu que és molt complex.

Així també, reclama que institucionalment es recolzi i hagi voluntat de creure en la música en català i, alhora, “també creure’ns-ho nosaltres mateixos”. És a dir, també trasllada la responsabilitat als artistes i als grups de música ja que reconeix que, moltes vegades, hi ha “aquesta barrera mental de dir cantem en català, doncs les nostres fronteres són només les quatre províncies del Principat” ja que apunta que “poc públic que tenim” no ens convé limitar-nos a una part sinó expandir-nos a més parts del domini lingüístic català . Un bon exemple d’això és la dificultat dels propis grups per entendre que també els poden escoltar a Mallorca, a València o a la Catalunya Nord, o sigui a altres territoris de parla catalana, i adverteix que aquesta conducta ens empeteix i ens empobreix cultural i lingüísticament. Per això, apunta que tant els artistes com el públic cultural hem de canviar de marc mental cultural i lingüístic per deixar de tenir present la idea que només es pot aconseguir el reconeixement públic, tenir èxit cantant en castellà. Altrament, també creu que és en el mercat espanyol on en català també hauríem de ser capaços d’entrar-hi ja que afirma que, cada vegada més, observa que hi ha sales i festivals d’arreu de l’Estat que també aposten per la programació d’artistes i grups que canten en català i tenen èxit; és a dir, certa música en català interessa als programadors musicals i agrada al públic. Així i tot, també reconeix que, sovint, es juga amb un factor en contra com és l’element polític relacionat amb la llengua ja que, segons a quins espais del mercat espanyol, les propostes catalanes ja són difícils no només per una qüestió estrictament lingüística “sinó pel que significa políticament apostar per grups que cantin en català”.

En el marc de la gestió cultural, Planas, des del seu rol de programador musical, opina sobre el model de cultura que s’ha creat a través de difondre i promocionar segons quins artistes o grups en català des de les institucions. Pel que fa al *modus operandi*, assenyala que “és com un cercle viciós” ja que es difonen molt uns determinats grups de música comercial perquè la gent escolti més aquests grups mentre que no es donen gaires oportunitats de promoció als grups emergents.

Així mateix, respecte a les dificultats per descobrir música emergent, expressa que la seva intenció no és traspasar tota la responsabilitat al públic ja que, en gran part, aquesta tasca de promoció pertany a les institucions i, sobretot, a la indústria musical, i a molts altres àmbits. Així doncs, també remarca que aquesta tendència també es pot observar molt clarament als mitjans de comunicació on gairebé només donen cobertura mediàtica a uns determinats grups que saben que mouen masses, és a dir, generen una gran quantitat de públic i, alhora, una bona audiència. En darrer terme, Planas constata que aquest fet genera una sensació que hi ha una sèrie d'artistes i grups de música apareixen a gairebé totes les programacions de música en viu i als mitjans de comunicació i provoca un tap per les propostes musicals emergents perquè no gaudeixen de la mateixa plataforma de promoció i difusió.

Sobre la preferència per l'aposta del model basat en la cultura de masses i els festivals de gran format en contraposició a concerts i festivals de música d'aforament més reduït i descentralitzats, Planas opina que aquesta opció es deu a un error de plantejament a l'hora de promocionar cultura ja que "a nivell polític s'ha confós cultura i turisme". És a dir que, normalment, es subvenciona i es dona suport a festivals no pel seu interès cultural sinó, purament, pel seu interès econòmic. Per tal d'exposar aquest problema de política i gestió cultural cita, concretament, l'opinió del director del **Festival Barnasants**, Pere Camps, qui expressa que "el Primavera Sound està molt bé que es subvencioni, però potser no ho hauria de subvencionar Cultura perquè si se'ls estan donant diners perquè genera turisme, ingressos, activitat econòmica a Barcelona... Doncs, per què això depèn de Cultura? Per què han de ser les regidories i els departaments amb menys pressupost...". En aquest mateix sentit, Planas estira el fil i trasllada el mateix cas a la ciutat de Girona on creu que durant molts anys la cultura era purament promoció econòmica; o sigui que es promocionaven festivals de música "perquè generaven turisme, perquè s'entén la cultura com una eina de generar benefici econòmic". Contràriament, expressa que no es dóna gaire importància ni rellevància a tots aquells projectes més petits que culturalment són molt importants perquè no generen un gran benefici econòmic.

Encara més, afirma que el problema principal rau en què "cuidem molt l'estructura *macro* perquè dona diners", però avisa que si es descuida el teixit de base, és a dir, els petits festivals en diferents poblacions d'arreu de Catalunya, no podran subsistir els grans festivals ja que assenyala que és la manera de crear públic, fer créixer els artistes i

grups de música que, posteriorment, seran els qui, més tard o més d'hora, formaran part de l'oferta de programació musical dels grans festivals.

Així doncs, pel que fa al model cultural, apunta que ens trobem dins un cercle viciós que “actua d'una determinada manera sense ni plantejar-se” en referència a la creació d'un sistema de subvencions, d'ajudes que ja funciona gairebé de manera automàtica, “com una roda (independentment de qui governi) i que no es toca”. Així mateix, Planas assenyala la poca planificació o el poc debat sobre el model de cultura que volem ja que “no hi ha hagut un plantejament de base o de fons de si aquest és el millor sistema o [...] el que ajuda millor a la cultura del nostre país”. Per això, expressa que, malauradament, el que compta realment per als festivals com per els grups són les xifres: quanta gent portes, quants seguidors tens a Instagram, quant d'impacte econòmic proposes, etc.

Per acabar, a l'hora de valorar si a nivell de Països Catalans o el Principat hi ha suficients plataformes digitals de promoció i difusió d'artistes i/o grups emergents, Planas expressa que té constància d'algunes, però, al mateix temps n'incentiva la creació. En el cas concret de Catalunya (ja que afirma no conèixer massa la realitat global de la catalanofonia) destaca el paper que hi juguen **les Cases de la Música** “per ajudar a artistes emergents, tots els festivals a què donen veu, etc.”. Malgrat que els grups emergents sempre ho tenen difícil, en aquest cas, almenys creu que tenen més eines, més recursos, de difusió. No obstant això, expressa que si hi ha més o menys plataformes depèn d' “un problema de societat o si més no de consumir cultura” ja que es poden crear moltes eines i aportar recursos per difondre grups emergents, però destaca que el primordial és que el públic cregui en els grups emergents. Precisament, destaca que des de **La Tornada** es fa un petit festival que intenta trencar això que són els **Concerts a cegues** ja que, segons Planas, creu que com a públic “ens costa donar oportunitats a grups que no coneixem”. Perquè, en altres països i donant veu a l'experiència de músics que coneix explica que “per exemple, a Alemanya (i, a Londres això també passa bastant) és habitual actuar en bars musicals i escoltes el grup que hi hagi encara que no el coneguis de res” i assenyala que justament és aquesta actitud que contribueix, realment, a donar impuls i reconeixement als grups emergents. En canvi, expressa que a la societat catalana gairebé mai acostuma a anar a veure un concert si, per començar, no coneix l'artista i, també, per objeccions segons el gènere musical provocant barreres culturals que perjudiquen el desenvolupament i creixement d'artistes i projectes musicals emergents; alhora, també afirma que sovint “ens movem una mica

[com a públic] com una massa” respecte a l’estil de música i els artistes i/o grups de música que són tendència, que estan de moda.

En definitiva, segons Planas, és primordial que per ajudar a la promoció i la difusió de la música en català, abans de tot, “hi hagi un canvi de mentalitat com a públic” i, en conseqüència, es donin més oportunitats als grups emergents. Així doncs, expressa que la gestió cultural del mercat musical i la conseqüent programació i contractació de cantautors i grups de música que se’n deriva “no és només una qüestió d’indústria musical” sinó també “com el públic percep les noves propostes”.

D’altra banda, Pep Pujol, des de la vessant acadèmica, creu que es podria incentivar i/o promocionar més la creació i el consum de música en català, però recorda que és “un tema molt delicat” i exposa el cas del *Rock català* respecte a algunes veus que “van fer córrer la brama (i no sé fins a quin punt era veritat o no) que era música subvencionada”. Malgrat això, des del punt de vista polític, assenyala que és evident que “d’alguna manera s’ha de protegir la llengua dèbil (i, encara més en aquesta època)” en referència a la *música en català*. A més, Pujol afirma que companys seus de feina que es dediquen a l’àmbit de la promoció i gestió li han expressat que “en general, les subvencions de la música un setanta per cent se les emporta la música clàssica” per motius logístics de sales de concerts i pel nombre d’integrants i perquè “actualment, és la música dèbil”. En resum, Pujol conclou que, actual i malauradament, la música catalana (en català) es troba en una situació difícil, complicada a causa de les seves mancances en termes de promoció i, en aquest aspecte, reclama que “també hi hauria d’haver una part subvencionada”.

Com a mostra, proposa que aquesta mena de subvencions es podrien vehicular a través de la creació d’algun festival o ajuts directes als músics o a les discogràfiques que tinguessin, àmpliament, en compte la llengua catalana. Altrament, afirma que no té prou clar que pel que fa al **Departament de Cultura** o bé des de l’**ICEC (Institut Català de les Empreses Culturals)** es prenguin mesures encaminades a incentivar la creació de contingut musical en català i fer-ne la promoció corresponent.

De la mateixa manera, observem que es promociona i es difon música catalana sense tenir massa en compte si és música feta en català o bé en castellà, és a dir, no es relaciona prou la música amb la llengua. Segons Pujol, aquest fet es produeix a causa que es tracta d’ “una opció política”. Per tal de combatre aquest estigma, creu que la

Generalitat podria prendre mesures que fomentessin l'ús del català en la música en forma de subvencions, programes d'ajuts econòmics, promoció i difusió als mitjans de comunicació públics, etc. Així mateix, reconeix que no té masses esperances dipositades, particularment, en institucions com l'Ajuntament i/o la Diputació de Barcelona ja que creu que no donen massa importància a si es promociona música en català “mentre es faci música d'aquí” en referència explícita a la *música catalana* feta a Catalunya però que pot ser cantada en castellà o en anglès. A més, afegeix que aquestes dues últimes institucions compten amb molts recursos econòmics i mediàtics, o sigui que tenen molta capacitat d'influència per decidir sobre el consum de cultura catalana en català a la zona de l'Àrea Metropolitana de Barcelona ja que s'hi concentra un alta demografia i gran part de la població de Catalunya.

D'altra banda, Cortadellas nega que, institucionalment, no s'incentivi prou la producció i el consum de música en català i, alhora, no es promogui i es difongui suficientment. En aquest sentit, creu que ja es fa de manera prou correcta considerant que som un país petit i, consegüentment, l'escena musical és molt petita, si bé reconeix que “sempre es podria fer més, però es fa el que es pot”. D'una banda, expressa que respecte als mitjans de comunicació, el contrari, ja es cobreix força bé la quota i, doncs, afegeix que pel que fa a revistes digitals, musicals, com *Enderrock* “si sobreviu segur que és per subvencions públiques”. D'altra banda, quant a festivals, també opina que es promou suficientment tenint en compte la quantitat de població i la gent interessada en la música catalana. Un bon exemple d'això és el cas del concurs musical del **Sona9** que organitza, en gran part, la revista musical *Enderrock* on, per exemple, creu que “has de cantar en català per participar-hi”; també ressalta la tasca d'**Icat** que és una emissora de ràdio pública, cultural, que “aposta molt per la música en català”, etc. Fent referència a la programació de música en viu, és a dir, concerts dins d'un certamen musical apunta que “també depèn dels festivals” com ara el Primavera Sound i assenyala que “la denominació d'origen segur que la té pendent” en referència a la programació de grups de música que cantin en català. A tall d'exemple, doncs, ressalta la tasca de programació musical en català que realitzen festivals com el **Tradicionàrius**, el **Càntut**, el **Barnasants** atesa la seva predisposició cultural per la música en català; concretament, que els cantautors i grups de música siguin d'arreu dels Països Catalans i cantin, majoritàriament, en català.

Des de l'òptica de l'artista i músic consolidat, Jaume Pla 'Mazoni' assenyala, abans de tot, que "és un tema molt complicat" perquè creu que "és difícil incentivar sense incidir massa en el criteri" de qualitat cultural, artística. Per aquest fet, assenyala que "la cultura ha de ser alguna cosa on el criteri de les institucions sigui molt neutre" i, per tant, han de ser imparcials a nivell lingüístic, és a dir, si es fa en català o en una altra llengua. Amb tot, creu que és difícil incentivar la llengua "sense que això signifiqui modificar el criteri natural de les coses, de la gent". A més, critica que el principal inconvenient a l'hora de realitzar un pla en política cultural i lingüística siguin els canvis de govern en les institucions polítiques.

No obstant això, també reconeix que fer una projecció de futur d'una estratègia determinada en llengua a través de la planificació d'un pla de política lingüística dins l'àmbit cultural de la música no és una tasca senzilla. També reconeix que és complicat "perquè a la mínima que hi ha una polèmica tothom es posa a la guerra" pel fet que prendre decisions amb connotació política en cultura està mal vist i, encara més, si també es vol incidir en criteris lingüístics per tal de fer promoció d'una llengua determinada, la catalana. En canvi, expressa que té la percepció que, cada vegada més, es canta i es produeix menys música en català i més en castellà i anglès, a Catalunya tal com les dades de la indústria musical així ho constaten.

En definitiva, afirma la realitat lingüística en català es troba greument afectada perquè, per exemple "hi ha certes lleis que no són culturals, com [...] ara el tema de les escoles..." i, per tant, posa en evidència que sempre hi ha criteris exteriors (judicials, polítics, econòmics, etc). En el cas que ens ocupa els interessos econòmics de la indústria musical, generalment, són els que interfereixen en la selecció de música a promocionar i difondre. En aquest sentit, doncs, creu que és positiu que es posi de moda un gènere musical com el *trap* on, fins ara, la llengua catalana no hi tenia gens de representació artística.

Per acabar, apunta que "hi ha factors que són molt incontrolables", que no tot es basa en la política cultural promoguda des de les institucions i, doncs, reconeix que és complicat trobar una solució concreta. Per exemplificar-ho, Pla exposa aquesta problemàtica en comparació amb altres realitats culturals i sociolingüístiques com ara la indústria cinematogràfica on incideix en què "potser no es tracta tant de traduir una pel·lícula de Netflix al català, és a dir, doblar-la" sinó fer una altra acció que, d'alguna

manera, provoqui que l'interès per la llengua creixi. A més, creu que “la música és un símptoma, un camp més” on es demostra l'ús social i cultural del català. Així doncs, afirma que “com més gent parli català, més gent escoltarà música en català” i, en aquest sentit, avisa que “no podem desvincular, en general, la política cultural de la política lingüística”, és a dir, que la cultura i la llengua catalana han de formar part del mateix bloc si l'objectiu principal és promocionar i difondre correctament la *cultura catalana*.

Tanmateix, Pla, com a artista i músic, (així com, anteriorment, Cortadellas apuntava) també destaca dos factors cabdals en la promoció i difusió de la música en català, és a dir, la revista *Enderrock* i el concurs **Sona9**. Sobretot, destaca la transcendència del concurs musical del **Sona9** on grups com Manel, La iaia, i d'altres grups que gràcies a la participació en aquest certamen musical han aconseguit tenir una àmplia i reconeguda trajectòria musical. A més a més, afirma que és un esdeveniment estable i constant i, en aquest sentit, ressalta que sumen moltes edicions en comparació a altres projectes i/o esdeveniments que s'organitzen puntualment però que depenen molt de les ajudes que donin en un any determinat i, sobretot, als canvis polítics de govern. Així doncs, amb motiu de la celebració anual d'aquest concurs aprofita per posar en evidència que “no hi ha una estratègia comuna” en la planificació de la política cultural.

Finalment, a tall d'exemple, exposa que hi ha la necessitat de plantejar o bé reformular un pla estratègic en política cultural i lingüística a través d'una experiència professional i personal. En aquest sentit, expressa que com artista amb la banda una vegada van anar a través de l'**ICIC (Institut Català de les Indústries Culturals)** a tocar als Estats Units gràcies a un programa que es dedicava a promocionar allà, cada any, quatre o cinc grups. Així mateix, afegeix que li va agradar molt la proposta i que, alhora, es va sentir molt agraït que li toqués ell però, tanmateix, reconeix que “amb perspectiva” creu que els recursos que es van invertir-hi: el preu dels vols, els hotels, etc., en definitiva, tot el que costava estar allà per tocar una hora a davant dels americans que no sabien res d'ells “és molt mala estratègia”. No obstant això, creu que està molt bé exportar un producte cultural en català a l'estranger, fer promoció de la música en català, però, opina que, actualment, preferiria que aquells recursos econòmics haguessin pogut ser invertits en un projecte cultural de més rellevància i envergadura i no en una simple actuació.

En conseqüència, Pla expressa que l'estratègia de promoció cultural de música en català a l'estranger hauria de canviar i basar-se en fomentar-hi actuacions de productes

culturals atractius, ben valorats, actualitzats, que comptessin amb una regeneració cada any segons l'estil, el gènere musical en català que sigui tendència, és a dir, estigui de moda.

Per últim, des del punt de vista de l'artista i músic emergent, Jordi Serradell afirma que, certament, hi ha una desatenció cultural des de les institucions a l'hora de promoure la música en català, tot i que, alhora, creu que estem exclusivament focalitzats en Catalunya. En aquest sentit, proposa d'anar més enllà parlar d'Espanya ja que assenyala que vivim en un Estat molt pobre culturalment, on es dediquen molt pocs recursos econòmics a la creació artística, és a dir, que no hi ha facilitats per generar cultura i fer-ne una forma de vida. A més, afirma que “la cultura és la identitat d'un poble” i, per això, demana als governs (sigui el català o l'espanyol) que es dediquin més recursos al sector cultural, que promoguin més la creació cultural ja que “hauria de ser una necessitat” per tal d'incentivar el consum cultural entre la societat. Finalment, respecte a si es difon i es promou suficientment la música en català, creu que, primerament, s'ha de generar un interès ja que opina que “si a la societat no se l'ajuda a valorar la cultura [...] fa com si no hi fos”. En aquest sentit, per tal de promocionar la música en català des de les institucions, proposa que es donessin més facilitats per donar visibilitat i, de passada, incentivar el consum cultural, com per exemple les institucions públiques corresponents informessin que cada ciutadà disposa d'una entrada gratuïta mensual a l'Auditori i/o que anualment pogués gaudir d'un espectacle gratuït al Palau de la Música. En conclusió, afirma que seria un gran pas, políticament, pel que fa a la planificació d'un pla cultural amb l'objectiu de crear interès, curiositat i incentivar el consum de cultura per a tots els públics.

3.1.4. LA PROMOCIÓ DE LA MÚSICA CATALANA I NO DE LA MÚSICA EN CATALÀ

Dit això, a l'hora de tractar la confusió i ambigüitat entre els termes *música catalana* (feta als Països Catalans o a Catalunya però que, per exemple, pot ser cantada en un altre llengua que no sigui el català) o amb el de *música en català* (pot ser feta a qualsevol lloc del món, però la lletra de les cançons és en català) arribem a la conclusió lògica que el més raonable seria lligar la cultura (cultura catalana) amb una llengua determinada (llengua catalana) si realment es vol promocionar la música en català feta als Països Catalans. En aquest sentit, Planas creu que hi va haver un moment on es va

donar molta importància a la *música en català* i reivindicar la *música en català* en referència a l'època del *Rock català*. Però, expressa que, malauradament, des de fa uns anys cantar en català ha pres una connotació negativa, “sembla supremacista” atès els vincles polítics que es vol donar a la llengua catalana i, doncs, afegeix que, a vegades, es genera la sensació que sembla mal vist defensar la música feta en català. Malgrat això, creu que té molt de valor defensar la música en català tant com en té defensar el cinema en català, la televisió en català o qualsevol altre àmbit en català ja que afirma que “si no hi ha *música en català* els joves tampoc tindran referents de *música en català*”. Per aquest motiu, assenyala que es tracta del camí a seguir si volem preservar que la llengua sigui visible en tots els camps i, per tant, evitar que deixi de ser utilitzada en l'àmbit social i cultural. A més, critica que “l'error és entendre que defensar la *música en català* no és anar en contra de la música en castellà o d'altres coses”.

En referència a la confusió que genera promoure *música catalana* i no *música en català* des de les institucions públiques, Planas expressa que ja hi ha certes subvencions que tenen en compte la preservació i la difusió de la llengua catalana. Es tracta d'una de les subvencions principals que dona el Departament de Cultura pels festivals de música i es valora que els grups cantin en català. En aquest sentit, per exemple, assenyala que a les bases ja hi ha dos criteris de valoració que valen trenta punts cadascun i que es donen, primerament, per si els artistes són catalans i, després, per si canten en català. Tot i així, creu que institucionalment hi ha d'haver més esforços en aquesta direcció per evitar que aquest desequilibri lingüístic faci encara més forat en l'escena musical catalana. Així mateix, ressalta que no es tracta d'“anar en contra de ningú ni de cap idioma sinó que, simplement, és intentar que aquest idioma no desaparegui” a través de polítiques i subvencions culturals que promoguin l'ús de la llengua catalana en el camp musical. Com a exemple, estableix un paral·lelisme amb el cas de la immersió lingüística que es fonamenta en promocionar l'escola en català ja que significa que estigui en contra del castellà sinó que amb la promoció de l'escola en català “és la manera de que el català pugui sobreviure”.

En conclusió, doncs, afirma que “promocionar els artistes en català no és anar en contra dels que no hi canten” ja que opina que “els que no ho fan tenen molt més mercat” en referència al domini lingüístic i cultural de l'espanyol o de l'anglès.

Per la seva part, Jordi Serradell també opina que aquesta distinció entre *música catalana* i *música en català* no es té prou en consideració a l'hora de promoure-la des de les institucions. Altrament, creu que gran part de culpa pel que fa a etiquetar els productes musicals recau en la indústria musical i, més concretament, les discogràfiques. És a dir que, per exemple, un segell discogràfic com Primavera Labels que pertany a l'empresa del festival Primavera Sound ja que com a negoci “el que els interessa, tot i estar a Catalunya, són músics que es puguin portar fora d'aquí” sense dificultats ni complicacions en termes lingüístics. Tanmateix, Serradell apunta que el fet de posar etiquetes forma part d'un negoci per tal que a l'hora de vendre el teu producte cultural et sigui més fàcil identificar-lo; en aquest sentit, creuen que si volen créixer en música en català ho tenen molt més limitat i prefereixen optar per l'etiqueta *música catalana*, més àmplia ja que tracta de tota la música feta a Catalunya sigui amb la llengua que sigui. Així també, opina que aquesta manera de procedir és fruit d'un complex lingüístic que també es trasllada en l'àmbit musical perquè no es creu prou amb la capacitat d'exportació de la música en català a l'estranger. A més, expressa que l'excusa principal dins la consciència de molts artistes i músics no pot ser la preocupació, la vergonya a tenir poc públic ja que afegeix que si molts artistes s'unissin al voltant de la idea d'apostar per la llengua catalana, probablement, emplenarien les sales de diferents racons del territori espanyol de *música en català*.

En conclusió, Serradell entén que un segell, com a negoci, prioritzi treballar amb artistes que cantin en espanyol perquè tindran més mercat cultural i lingüístic per explorar mentre que fer-ho en català reconeix que provoca una reducció de les dimensions quant a territori cultural i, conseqüentment, de mercat. En canvi, expressa que no entén i, alhora, critica que “les institucions catalanes no apostin pel producte d'aquí”, per la música en català, i no contribueixin, primerament, a donar-li la màxima promoció possible dins del domini lingüístic català, o sigui dins l'àmbit geogràfic dels Països Catalans.

3.1.5. LA INDÚSTRIA MUSICAL I LA MÚSICA EN CATALÀ

En aquest bloc temàtic, els artistes i músics, Adrià Cortadellas, Jaume Pla 'Mazoni' i Jordi Serradell, ens donaran la seva opinió sobre la seva experiència a l'hora de produir música en català dins la indústria musical.

Per començar, tots tres neguen que alguna vegada s'hagin trobat amb alguna mena d'impediment per part del seu productor o la seva discogràfica per cantar en català. En primer lloc, Cortadellas, per una banda, afirma que el seu productor, en Joan Colomo, és algú amb qui hi té molta confiança i quan li envia les cançons mai posa cap inconvenient quant a l'idioma. En segon lloc, pel que fa referència a la discogràfica, **Bankrobber**, expressa que, primerament, més aviat, tenien recels a l'hora de publicar el disc perquè eren un grup nou d'un estil *punk-rock* (i estan més avesats al gènere *indie*) i creu que, lingüísticament, dubta que haguessin apostat pel mateix producte en castellà o en anglès. Per últim, segons Cortadellas, afirma que pel que fa a la tria lingüística “has de tenir molt clar cap a on o a qui et dirigeixes”, és a dir, a quin mercat musical pertany i quin perfil de públic tens.

D'altra banda, Jaume Pla 'Mazoni' opina que les reticències lingüístiques acostumen a venir de part del públic, d'un cert públic. En aquest sentit, exposa que ho podria entendre com un problema en l'època de la primera onada del *Rock català* perquè creu que “tot era molt igual”; en canvi, però, afirma que, actualment, no accepta que sigui així ja que hi ha molta més diversitat i diferència de gèneres, estils, de música en català. Així doncs, també critica que “hi ha gent que si no escolta res en català ho veu tot igual”. En general, Pla expressa que té la sensació que si “tu dius que escrius i cantes en català i et posen al mateix sac de grups que no tenen res a veure”. A més, exemplifica la problemàtica d'aquesta idea ja que “potser no t'agrada el català, no t'agradarà cert grup perquè canti en català, potser jo no t'agrado...”, però, actualment, creu que és més fàcil trobar algun grup de música o cantant en català que agradi ja que hi molta diversitat i diferència d'estils, de gèneres, musicals en llengua catalana.

En definitiva, Pla creu que no té constància que s'hagi trobat amb algun impediment pel fet de cantar en català en referència al productor i a la discogràfica perquè gairebé sempre ha treballat amb gent dins del sector de la música en català; a més, afegix que “les nostres maquetes, cançons, no les enviem a fora de Catalunya” en referència a la manera de produir, sobretot, de certs grups comercials, d'èxit, de l'escena musical catalana.

En efecte, posat que factors com ara els mànagers, els productors, les discogràfiques, el mercat, etc., portin a no cantar en català, Cortadellas, abans de tot, expressa que “venim d'una escena musical, en aquest país, molt precària” vist el poc reconeixement

professional dels artistes i músics (en general, de la cultura) i, per això, afirma que “tothom canta en el què pot i en el què vol” a falta de planificació cultural i lingüística. En aquest sentit, doncs, creu que en referència a la indústria musical ja no existeix aquell context en què els mànagers pressionaven els grups catalans perquè fessin música en castellà per tal de triomfar també a l'Estat espanyol i, després, potser, tenir l'oportunitat de fer una gira a l'estranger. D'aquesta manera, destaca que almenys en el seu context, “els grups neixen, creixen i són el que són”. Altrament, pel que fa referència a les discogràfiques creu que, actualment, hauria de posar-se més en valor la seva tasca perquè tal com ha canviat l'escena musical “s'han hagut de reinventar, apostar més pel management, el *booking*, lucrar-se així, i no vendre tants discos” ja que, segons Cortadellas, cada vegada més, “són una excusa per fer concerts”. És a dir, gran part dels segells discogràfics han hagut de transformar-se i, en aquesta direcció, oferir una multiplicitat de serveis com: la gestió d'agendes dels artistes i grups, fer-los la promoció, publicitat i, doncs, en general, encarregar-se de l'àmbit de premsa, comunicació, les relacions públiques tant a nivell de mitjans de comunicació convencionals (ràdio, televisió, diaris, revistes, etc.) com a les xarxes socials.

Com a exemple, destaca que en el segell discogràfic amb el qual treballa, **Bankrobber**, integra tota aquesta mena de serveis perquè es tracta d'una discogràfica de petit format “quasi com una microeditorial”, un model que, segons ell, cada cop té més èxit. Tot i així, assenyala que, òbviament, encara hi ha la feina de l'observador musical, el representant artístic, l'agent discogràfic i, en aquest sentit, exposa que “quan un grup funciona no pateixis que ja hi haurà algú que es preocuparà d'editar-lo”, és a dir, ajudar-lo a gravar un disc i, tot seguit, comercialitzar-lo; però, no gravar i fer-ne mil còpies com es feia en els anys de l'eclosió de la indústria musical, sobretot, a la dècada dels vuitanta del segle passat.

Per concretar, en referència a quins factors, en general, poden portar a no cantar en català, Pla opina que “potser més el tema de mànagers i discogràfiques”. Tanmateix, expressa que l'objectiu primordial d'aquests dos elements no és prohibir cantar en català sinó que “volen intentar inculcar-te la idea de que en castellà o en anglès, sobretot en castellà” (si els teus orígens són castellanoparlants), o bé que si fas un disc facis, hi incloguis algunes cançons ja que opinen que tindràs més possibilitats d'èxit perquè arribaràs a més públic. En definitiva, afirma que, probablement, mai et prohibiran cantar en català però sí que, per la seva part, per interessos econòmics de la indústria, del propi

negoci “intentaran influenciar una mica l’artista perquè es deixi seduir per llengües que tenen un mercat més gran” i així hi hagi més possibilitats de consumir el producte cultural que ofereixen i, en conseqüència, se’n pugui extreure un major benefici.

Per acabar, Jordi Serradell, artista emergent, expressa que, de moment, tampoc ha tingut cap obstacle per part del seu productor o discogràfica pel fet de cantar en català. No obstant, afirma que aquest fet succeeix, sobretot, en els grans segells discogràfics i per aquest motiu, doncs, assenyala que no hi ha enviat directament la seva proposta perquè ja sabia que “no els interessava el mercat en català”. Així doncs, reconeix que va escollir el segell discogràfic Au Records! de la discogràfica barcelonina Hidden Track Records ja que creia que els podria interessar el seu nou treball musical en català i, sobretot, perquè, anteriorment, ja havien publicat propostes musicals semblants en llengua catalana.

3.1.6. LA CREACIÓ MUSICAL EN CATALÀ

En referència a l’ús del català per crear contingut musical, segons l’experiència que té Pujol com a formador de nous músics afirma que cada cop més “hi ha una progressiva *bilingüització* o *multiplicació lingüística*”. En aquest sentit, considera que en la consciència de molts artistes i grups de música ha calat un discurs molt fals i estereotipat que defensa que “el bilingüisme és un avantatge” i, alhora, desmunta aquesta afirmació mitjançant arguments sociolingüístics com ara que “el bilingüisme en una situació transitòria, normalment, porta cap a una llengua guanyadora claríssimament”, en aquest cas, l’espanyola sobre la catalana. Aquest fet, sobretot, destaca que s’observa “entre la gent de vint i trenta anys” ja que no ho perceben com un problema sinó com un recurs per tenir més oportunitats de mercat i, com a conseqüència, d’èxit.

En l’àmbit lingüístic, pel que fa a la música en català, Pujol també observa que és important tractar “la qualitat lingüística” ja que opina que, cada vegada més, escolta un català més degradat. Així doncs, critica els nous músics perquè, per un costat, destinen molts esforços, recursos a la composició i producció estrictament musical, és a dir, instrumental ja que “hi ha molts recursos tecnològics per fer músiques musicalment molt diverses” mentre que, per l’altre, respecte a la composició lírica, critica que no s’hi dona gaire valor i, doncs, “sembla que per les lletres tot val”. A més, també a condició

de crítica literària amb el tema pop assenyala una degradació de la lírica en relació amb la poca riquesa lèxica, de vocabulari i, sobretot, a l'ús de tòpics massa repetitius a l'hora de compondre la lírica musical.

Altrament, Pujol té la sensació que, geogràfica i lingüísticament, des de comarques, es nodreix la capital de propostes musicals en català. En aquest aspecte, Pujol expressa rotundament que “Barcelona opta per una opció determinada” en referència a l'ús del català a l'hora de crear contingut musical. Així i tot, expressa que ja hi ha alguns artistes barcelonins que cantin en català ja que, per exemple, explica que un dia escoltava projectes nous de gent jove, de Barcelona, i va descobrir un tal Miquel que feia una música electrònica molt acurada i, al mateix temps, destaca que el seu projecte sonava molt catalanoparlant. No obstant això, es qüestiona el fet que no sap quina dificultat hi ha entre Barcelona i l'ús social i cultural de la llengua catalana perquè se'n derivi una situació tan desagradable com ara que la música, la cançó en català vagi a remolc dels seus ciutadans, i no a l'inrevés i, en conjunt, destaca que aquest fet “és simptomàtic de l'estat lingüístic del país”. A més, segons Pujol, en el camp de la producció musical, l'esquema lingüístic estructural de la capital es fonamenta en què si el teu entorn és catalanoparlant, el natural serà fer-ho en català; en canvi, si observes que el teu entorn és molt bilingüe, però, potser, es decanta més cap al castellà, doncs, es canta en totes dues llengües. En conseqüència, creu que “fan gala del seu bilingüisme perquè coneixen bé les dues llengües” perquè tenen un nivell de català força acceptable i, alhora, gasten un castellà relativament autèntic i, en aquesta direcció, proven d'explotar ambdues opcions lingüístiques.

Per acabar, Pujol opina que en aquest cas es creen unes expectatives errònies segons les quals tindran més mercat musical i, alhora, més públic, però, afirma que, potser, no tenen prou en compte la competència segons la llengua i el nombre, quantitat, d'altres propostes musicals a nivell geogràfic.

De manera paral·lela, en referència a si el català continua essent predominant a l'ESMUC a l'hora de produir contingut musical, Pujol, primerament, expressa que “l'ESMUC no és representatiu en el pop que s'està fent” perquè afirma que molta gent no fa formació reglada. En aquest sentit, però, apunta que “fora de l'Escola el català en el *pop* que es fa a Barcelona està reculant claríssimament” ja que té la sensació que es generen moltes propostes de *pop* i que només una petita part són en català. Per

justificar-ho, torna a posar en evidència la situació del català a Barcelona i l'Àrea Metropolitana que reuneix la meitat de la població de Catalunya i, en els últims anys, expressa que “segur que hi ha moltes més propostes en castellà que en català o, fins i tot, en anglès” degut al poc ús social i cultural de la llengua catalana en les ciutats i poblacions que formen part d'aquesta zona.

3.1.7. PROJECTES CULTURALS PER LA PROMOCIÓ I LA DIFUSIÓ DE LA MÚSICA EN CATALÀ

3.1.7.1. EL PROJECTE DE LA TORNADA

El principal objectiu de Pau Planas al capdavant del projecte de *La Tornada* com a revista era “fer arribar al públic, donar-li altaveu” a tota aquella música que coneixia i que li agradava. A més, un dels elements clau que el fonamentaven era el fet de cobrir concerts on no tots els grans mitjans de comunicació podien arribar ja que, segons Planas, “els grans diaris, TV3, els grans mitjans poden cobrir un concert al dia, tenen poc espai, com a molt dues pàgines per cultura i parlen de moltes coses” i, per exemple, només es queden amb el gran artista que ve al Palau Sant Jordi o amb el gran festival o el gran concert i, doncs, fer-ne unes minucioses i elaborades cròniques. Aquesta tasca, principalment, la van poder a dur a terme gràcies a la creació d’ “una *xarxa de col·laboradors*” per arribar a tot arreu i poder cobrir, per exemple, “aquell concert petit d’un artista que començava, que feia la presentació del seu primer disc en una sala petita de Barcelona on només hi havia cinquanta persones”. Així doncs, com a revista digital i amb aquest conjunt de col·laboradors arribaven a molts concerts que no podien explicar els mitjans de comunicació convencionals.

Actualment, però, ell creu que la característica principal que defineix el projecte “és fer d’altaveu de les propostes musicals”, tot i que afegeix que també amb tota la part d’organització de concerts “hem anat molt cap a oferir experiències diferents al públic” a través de l’organització de diferents i diverses propostes d’activitats culturals dins la seva gamma de festivals i altres esdeveniments musicals. Així mateix, una de les seves altres prioritats amb la música és la de “descobrir entorns, espais, municipis” i, doncs, programar concerts en pobles petits que no tenen gaire activitat cultural per tal que la

gent d'aquests pobles tingui més facilitats d'accés a les activitats culturals i, més concretament, als espectacles musicals.

En aquest àmbit, de lligar territori i cultura, música, ressalta que es tracta d'una solució a un problema que ha detectat durant aquest tres o quatre que es dediquen a organitzar concerts i festivals. Aquest problema consisteix, segons Planas, en el fet que en certes ocasions el sector cultural “estem molt tancats amb el propi públic cultural”, és a dir, que, normalment, organitzem concerts en equipaments culturals on, potser, només hi va un perfil de persones interessades en allò i, conseqüentment, no es crea un interès espontani com si es fes fora dels llocs habituals. Per exemplificar-ho, Planas destaca que pels que “ens dediquem a la música” és un fet habitual consumir música en qualsevol format, en canvi, segons les dades [en referència a l'Anuari de la Música] informa que “només tres de cada deu catalans han anat a veure un concert aquest últim any”.

Així doncs, proposa que si es volen donar a conèixer les propostes musicals que hi ha a Catalunya, primerament, hauríem de centrar-nos en augmentar el públic que consumeix música. En aquest sentit, creu que convé destacar la programació en els equipaments culturals habituals (auditoris, sales de concerts, etc) o en els festivals de gran format centralitzats en ciutats capital com un dels impediments principals ja que no tot el públic que li agrada gaudir d'un concert assisteix a aquest tipus d'espais. En conseqüència, doncs, Planas defensa la *descentralització musical* perquè “hi ha molta gent que viu fora d'aquests nuclis que potser s'està trobant sense poder anar a veure concerts” per falta de planificació cultural. En resum, segons Planas, es tractaria del procediment més bàsic per augmentar la difusió i la promoció de la música en català ja que si “augmentem el públic interessat en la música i la cultura i això també servirà per augmentar les propostes musicals ja que al final hi haurà més mercat”. A més, aquesta idea de *descentralitzar la cultura* també la relaciona molt amb la tasca que feien, sobretot, a l'inici del projecte, la *xarxa de col·laboradors* que estaven dispersos pel territori ja que “a vegades, hi ha concerts molt importants que no són a Barcelona i per això no són menys importants” en referència a l'interès que poden suscitar altres i diverses propostes musicals arreu dels territoris de Catalunya.

En l'àmbit de la programació, **La Tornada** es regeix segons uns criteris per escollir quins cantautors/es o grups programar en els diferents festivals que duen a terme: **Festival Espurnes** (Llagostera), **Festival Recòndit** (Pla de l'Estany), **Festival**

Microclima (Camprodon), **Vermuts musicals** (Vilablareix), **Concerts a Cegues** (Girona), **Concerts de Tornada** (Bordils). Així doncs, Planas també ens desgrana el sistema de treball de l'equip del projecte que té la tasca principal d'escoltar música en diferents festivals estratègics i contractar els corresponents artistes. En aquest sentit, ens explica que comencen el curs entre setembre i octubre, sis mesos abans del gruix principal de programació de concerts, és a dir, entre l'abril i el juliol i es tracta d' "escoltar molta música i anar a molts festivals", sobretot, el **Mercat de Música Viva de Vic (MMVV)**, el mercat de la **Fira Mediterrània** i algun altre festival de caire nacional i recollir-hi les diferents propostes musicals que els generin interès i curiositat. Més tard, a l'octubre o el novembre exposa que fan una primera reunió i elaboren una llista de propostes musicals que els han agradat, que creuen que valen la pena, que poden encaixar en les nostres programacions. En resum, es tracta de trobar aquest equilibri entre els artistes i/o grups de música més emergents, més poc coneguts pel públic, i els altres més comercials, que ja gaudeixen de la fidelització d'un públic determinat i n'asseguren la seva assistència als concerts.

Pel que fa referència al criteri lingüístic, és a dir, si tenen en compte que la programació musical inclogui grups que cantin en català, Planas expressa que, generalment, els interessa tota la música sigui amb la llengua que sigui ja que "també ens agrada portar gent de fora, descobrir artistes que també no siguin catalans"; tanmateix, però, ressalta que intenten elaborar una programació que sigui majoritàriament en català. Així mateix, tenen ben present però, que pels festivals que organitzen i per la filosofia del projecte, majoritàriament els artistes han de ser catalans i, conseqüentment, la programació ha de comptar amb la participació de grups que cantin en català.

En definitiva, afirma és important que tots els festivals tinguin programació en català "perquè sinó sempre acabem allà mateix: perdre la llengua, l'idioma" atès que una quantitat considerable només es basen en el criteri artístic, cultural i econòmic i no en el lingüístic. En aquest sentit, per exemple, opina que pel que fa a al cartell d'artistes del festival Primavera Sound si no hi apareix cap nom d'una banda que cantin en català no es fa cap favor a la llengua tenint en compte la gran projecció internacional d'aquest esdeveniment. Així doncs, ressalta la importància que des de la programació musical dels festivals es contribueixi a donar visibilitat al català talment com es fa en altres àmbits culturals com ara les productores de cinema.

Per la seva part, Cortadellas també ens aporta una visió des d'un punt de vista més activista, de promotor musical en la seva tasca de programador de concerts a través d'una entitat d'amics músics bisbalencs: **IndiVendres**. Una entitat que té com a tasca principal organitzar concerts i, més concretament, promoure la música emergent a la ciutat de la Bisbal d'Empordà. Actualment, aquesta tasca la realitzen mitjançant l'organització del **Festival Internacional del Terracotta Museu (fiTM)** a l'estiu (els dimecres al vespre del mes de juliol a l'exterior d'aquest mateix espai); i, des de fa poc, també es porta a terme l'edició hivern que rep el nom de **Festival Internacional del Teatre Mundial (fiTM)** (durant els caps de setmana, cada quinze dies, dels mesos de gener i febrer al mateix equipament cultural).

3.1.7.2. L'ENTITAT INDIVENDRES

Per començar, Cortadellas explica que l'entitat **IndiVendres** va néixer cap a l'estiu del 2009 arrel de voler organitzar un concert amb el grup del qual formava part, Sanjays. A partir d'aquí, explica que amb els membres del grup i altres amics van crear una festa que van batejar amb el nom d' **IndiVendres** on van convidar més grups d'amistats que també formaven part d'algun grup de música. En definitiva, expressa que tot va començar en petit comitè ja que “vam fer un cartell i vam fer un concert” a través de la colla d'amics. En aquell moment, també destaca que els va anar molt bé tenir la sort de poder comptar amb la col·laboració i el recolzament d'un bar musical, El Tràmit, on cada divendres de mes organitzaven un concert. En aquest sentit, Cortadellas ens exposa que van estar molt temps fent-ho, programant concerts a un preu simbòlic l'entrada i destaca alguns dels artistes que van programar, com per exemple: en Joan Colomo, Very Pomelo, en Pau Riba, etc.. En conclusió, ressalta que només eren una colla d'amics que vam començar a promoure propostes independents organitzant concerts tots els divendres en un bar musical.

Així doncs, afirma que a mesura que augmentaven s'hi implicaven més amistats i sorgien més idees van decidir esdevenir una entitat per tal de poder organitzar amb més facilitats més esdeveniments, com per exemple fer una barraca i alguns concerts més per la festa major. Així mateix, assenyala que un cop va créixer l'entitat i les ganes de muntar més esdeveniments van abandonar El Tràmit i van començar a fer concerts a l'aire lliure com ara l'*Indivendres Weekend* que consistia en organitzar un festival de música durant un cap de setmana del mesos d'estiu. Més endavant, assenyala que la

discogràfica **Bankrobber** (regentada per bisbalencs assentats a Barcelona) els van proposar de col·laborar en la idea d'organitzar un projecte similar que, de bon grat, van acceptar fins a l'actualitat. D'aquesta manera, va néixer un festival de música, El Tingladu, que es duria a terme tots els dimecres al vespre del mes de juliol als Jardins de Torre Maria de La Bisbal d'Empordà (actualment, **Festival Internacional del Terracotta Museu (fiTM)** o Teatre Mundial a l'edició hivernal).

Per acabar, expressa que, ara mateix, només es centren en programar algun concert per la festa major del poble, fer el **fiTM** a l'estiu i la seva versió hivernal.

En definitiva, Cortadellas remarca que la tasca principal de l'entitat es fonamenta en promocionar i difondre música, és a dir portar artistes a una ciutat petita, un poble, capital de comarca i enriquir una mica el panorama cultural. Tot i així, Cortadellas afirma que, en aquest sentit, és inevitable que “es tracta de portar propostes que ens agraden”, tot i que, al mateix temps, és important ser neutral, imparcial. Per aquest motiu, doncs, intenten que les propostes musicals siguin independents i originals i, també, que algunes siguin una mica conegudes. En aquest sentit, creu que és la manera més òptima de funcionar perquè puguis assegurar l'assistència de públic i, en conseqüència, treure'n rèdit econòmic per tal de poder dur a terme una pròxima edició l'any següent. Per aquesta raó, destaca que des de fa uns anys “fem pagar entrada” i afegeix que cada any el preu és diferent ja que va en funció del pressupost de l'entitat i també de la quantitat de pressupost que hi destina l'Ajuntament; i, òbviament, també segons quines propostes musicals es decideixin programar.

Per la seva part, Cortadellas també reconeix que **IndiVendres** va començar com a intercanvi musical pel grup de música on tocava, Sanjays, ja que utilitzaven l'entitat com a plataforma de promoció i difusió pel propi grup i per d'altres d'amistats que també volguessin anar a fer concerts arreu de Catalunya. En aquest sentit, ressalta la transcendència d'aquest intercanvi per si volies tenir un grup, donar-te a conèixer i, potser, tenir la possibilitat de guanyar-t'hi una mica la vida ja que d'aquesta manera es prenien consciència de la importància de la tasca de programació i que, en definitiva, “això és militància”. Per tant, afirma que “l'escena independent es fa entre tots” ja que creu que és molt bona idea anar a tocar arreu de Catalunya, però, sobretot, assenyala que sense programadors culturals l'escena musical no es mou, no s'actualitza, no es transforma. Perquè, segons Cortadellas, la música en directe justament opina que “està

molt centralitzada i massa institucionalitzada” i, en conseqüència, expressa que gran part de la programació musical més alternativa, de propostes musicals emergents es duu a terme gràcies a la implicació d’entitats i col·lectius independents.

A més, en referència a aquesta manera d’organitzar-se, una mica des de l’autogestió (sobretot, en els inicis de l’entitat), Cortadellas creu que potser seria la millor opció perquè altres i entitats s’organitzessin i es duguessin a terme més activitats culturals ja que afirma que “és molt fàcil queixar-te i dir que no es fa res”. No obstant, expressa que ja hi ha entitats, organitzacions, col·lectius amb ganes d’organitzar esdeveniments culturals i així només es tracta que els ajuntaments, les institucions, no hi posin tantes traves burocràtiques.

Dit això, pel que fa referència tant a **IndiVendres** com a entitat, **Bankrobber** com a discogràfica i **Festival Internacional del Terracotta Museu (fiTM)** com a festival si es té prou en compte la qüestió de programar artistes i grups de música que cantin en català, Cortadellas com a coneixedor de les tres realitats, expressa que es tracta d’una qüestió que mai s’han formulat en profunditat. En aquest sentit, creu que no ha sigut necessari fer-ho ja que sempre, d’una manera o altra, “per més que ens ventem d’internacionals, programem coses d’aquí”, és a dir artistes i grups de música catalans (és a dir, ja es dona per fet que alguns utilitzaran la llengua catalana). A més, segons Cortadellas, afirma que mai s’ha programat en clau idiomàtica ja que “certa música en català” ja forma part de les preferències d’**IndiVendres**. En aquest sentit, afegeix que programen moltes propostes musicals del segell discogràfic **Bankrobber** perquè, més o menys col·laboren, i els obliguen i, en aquest sentit, destaca que aquesta discogràfica ja treballa amb molts artistes i grups de música que publiquen treballs discogràfics en català.

Més concretament, en referència a si la discogràfica **Bankrobber** té en compte la part idiomàtica, és a dir, editar discos en català, Cortadellas afirma que, puntualment, poden haver apostat per alguna opció musical en anglès, però, actualment, creu que “són molt conscients del mercat que tenen a Catalunya” ja que han construït i consolidat el seu projecte musical en català. Tanmateix, no retreu que apostin per grups com Chaqueta de Chándal que tenen més ambicions en territoris, majoritàriament, de parla castellana o altres com The Gramophones que opina que “seria un producte més exportable” ja que canten en anglès i fan una barreja estil més d’*ska-reggae-jazz*, de música jamaicana. En

conclusió, Cortadellas creu que la discogràfica barcelonina té molt clar els projectes musicals en català pels que vol apostar i assenyala que “Bankrobber no traurà alguna cosa perquè sigui en català” però com que es troba ubicada a Catalunya és lògic i coherent que publiqui discs de música en català.

3.1.8. L'ESCENA MUSICAL ACTUAL EN CATALÀ

Concretament, pel que fa a la valoració actual del panorama actual de la música en català, Planas opina que, desgraciadament, la presència de la llengua catalana disminueix com en d'altres àmbits de l'actualitat, com ara: en el contingut audiovisual de les plataformes digitals, en el terreny escolar, en els mitjans de comunicació, en les xarxes socials, etc. En aquest sentit, ressalta l'aparició aquests últims anys de moltes propostes (i, algunes de potents) que no canten en català “o només hi canten una cançó o dues” en comparació a altres propostes musicals en català, com per exemple: Doctor Prats, Els Catarres, Txarango, etc., que, alhora, creu que ja bevien d'una onada anterior molt forta i potent, de l'època dels Manel, Els Amics de les Arts, Mishima, etc. Així mateix, expressa la problemàtica lingüística que es genera l'escena musical actual ja que assenyala que grups que, majoritàriament, canten en castellà i només fan un parell de cançons en català ja són inclosos dins el circuit cultural de música catalana. En conseqüència, doncs, creu que convé, més que mai, fer esment d'alguns grups o cantautors i/o estils, gèneres musicals que, actualment, destaquen i hi aposten (i, a més, es tracta d'una escena de cantants molt joves), com per exemple: el grup Ginestà, que fan un estil de *pop* de caire costumista que agrada molt; a més, també destaca que hi ha un fort i creixent interès pel moviment de música urbana ja que, cada vegada més, en surten més propostes, “molt potents i en català” així com els The Tyets.

D'altra banda, des de la radiografia que fa Pujol de la música en català envers la música pop afirma que “les músiques urbanes també van molt per zones”. Per exemple, opina que és bastant normal que molts grups mallorquins cantin en català per raons de context geogràfic i, alhora, opina que si, a més, aquests “la senten com una llengua viva” creu que hi poden continuar sortint Antònies Fonts ja que, en aquest sentit, observa que, cada vegada més, hi neixen artistes i grups de gent molt jove que hi aposten i tenen èxit. Així també, creu que hi ha altres zones en territori català com la Bisbal d'Empordà on afirma que és possible que també hi sorgeixin nous cantautors que canten en català de l'estil de

Mazoni o Sanjosex; com també a Vic, un altre territori ric en la proliferació d'artistes i grups de música que aposten per la llengua catalana. En canvi, però té la sensació que a Barcelona, cada vegada més, hi haurà menys creació en català i, doncs, afegeix que, probablement, observarem projectes musicals més bilingües “que sigui més normal que cantin en les dues llengües” i, en conseqüència, afirma que la música pop exclusivament en català patirà una forta reculada. Per acabar, Pujol adverteix que “si Barcelona no és catalanoparlant” pot repercutir negativament en l'ús social i cultural del català, és a dir, en la normalització de la llengua catalana ja que el gruix de la població de Catalunya es concentra allà.

La constatació que Catalunya no sigui exemplar a l'hora de crear contingut musical en català a diferència de les Illes Balears o el País Valencià impressiona. En relació amb aquest fet lingüístic, Pujol creu que tenim una percepció errònia d'aquesta situació ja que, probablement, hi ha molts grups que són valencians, però que canten en castellà i “tu no saps que són valencians perquè ja no venen la seva *valencianitat*”, és a dir, no canten en català. A més, afegeix que la imatge que tenim de la música en català originada al País Valencià “és una mica distorsionada” ja que trobem grups com Zoo, els Aspencat, etc., “i no sé si és gaire representatiu del pop musical que s'està fent a València”. Així també, afirma que tots aquest grups pertanyen a una línia més polititzada ja que assenyala que “no en va són els fills d'Obrint Pas”, però, en aquest sentit, expressa que actualment no creu que el que es vengui més sigui aquesta música polititzada. Tot i així, reconeix que tenen un públic, però opina que, probablement, la gent prefereix més l'estil d'uns Manel a la valenciana.

Per exposar la situació actual de la creació musical en català, Pep Pujol exemplifica alguns casos des de la seva experiència com a professor a l'ESMUC, tot i que expressa que ell només ha tingut una minoria d'estudiants que no creu que siguin massa representatius de la música *pop* feta en català però que, alhora, creu que “poden ser molt representatius d'unes tendències diverses envers la llengua”. En aquest sentit, per exemple, ressalta, sobretot, que ha tingut l'Arnau Tordera d'Obeses del qual destaca que, tant ell com el grup, sempre han tingut molt clar des dels seus inicis l'aposta per cantar, exclusivament, en català. Així mateix, destaca que és interessant resseguir els orígens de certs grups perquè afirma que, normalment els que opten per cantar exclusivament en llengua catalana no acostumen a ser de l'Àrea Metropolitana de Barcelona sinó d'arreu de les comarques de Catalunya. Així doncs, ressalta la

rellevància del territori d'on provenen segons quins cantants i/o grups i l'ús de la llengua que es fa en els seus respectius llocs d'origen ja que “Obeses són de Vic, en Mazoni de la Bisbal, tot el grup de la Bisbal, etc.” i afirma que els artistes d'aquestes zones, sovint, es mantenen força fidels a la llengua.

En canvi, segons Pujol, a l'Àrea Metropolitana fan una estratègia “més de provar diferents coses” i ho relaciona amb estratègies comercials de la indústria discogràfica. En aquest àmbit, destaca que els canvis lingüístics en l'escena musical es relacionen la pèrdua del concepte de disc com a peça unitària ja que molts artistes, discogràfiques i altres factors de la indústria musical prefereixen fer peces per separat per observar quina triomfa més i, a partir d'aquí, després decidir amb quin estil i/o llengua prossegueixen . A més, també destaca que, últimament, hi ha una aposta per la producció de contingut musical de manera mixta ja que molts grups “en fan dues o tres en català, algunes en castellà, altres en anglès” per després saber quina tindrà més èxit i, alhora, en quina llengua, majoritàriament, han de cantar, promocionar-se. Pel que fa aquest aspecte, Pujol destaca que amb aquesta manera de procedir, malauradament, triomfa molt el castellà i, doncs, per aquest motiu, molts artistes i grups de música deixen la llengua catalana de banda per raons d'èxit, de reconeixement i, de retruc, econòmiques.

Altrament, també destaca encara més tendències lingüístiques com el cas de la Sílvia Pérez Cruz ja que creu que “és molt representativa d'aquest fet” perquè explica que quan va venir a estudiar *flamenco* a l'ESMUC, des d'un bon principi tenia ben clar que també no només cantaria en català. En aquest sentit, ressalta que, en part, també ha optat fer més cançons en castellà perquè d'aquesta manera ha gaudit de més èxit i reconeixement arreu d'Espanya. No obstant això, Pujol apunta que aquest fet no vol dir que, de tant en tant, també decideixi cantar alguna peça en català i, així doncs, elabori propostes musicals, més o menys, d'un setanta per cent en castellà i un trenta en català. Així mateix, també ressalta el cas de la Rosalía qui d'entrada també reconeix que tenia “una mentalitat global” (tot i ser de Sant Esteve de Sesrovires), és a dir que cantaria, majoritàriament, en castellà i anglès i, de tant en tant, cantaria algun fragment de cançó en català. En aquest sentit, Pujol també ressalta altres casos molt curiosos com ara el grup Tarta Relena (ja que una les integrants del grup, la Marta Torrella, va estudiar Musicologia i cant gregorià a l'ESMUC) que fan una proposta que bategen com a ‘folk tronadet’: una proposta molt multilingüe “perquè fan des de cançons tradicionals en català, però també fan coses en llatí, en fenici, en grec, etc.” ja que volen evidenciar que

“en un món *multiglobal*, no vol dir que, precisament, tot s’hagi de fer en anglès”. En conseqüència, Pujol observa que l’aposta ideològica per la llengua ja no es té tan clara a l’Àrea Metropolitana, és a dir aquesta idea de cantar en català per uns principis culturals i ideològics ja que observa molts artistes no tenen cap problema per optar per no cantar en la seva llengua materna. Tot i així, ressalta que, per sort, la llengua catalana encara predomina en tota la vessant de música més reivindicativa, sobretot al País Valencià, de grups de l’estil d’Obrint Pas i, en aquest sentit, reconeix que no sap fins a quin punt és gaire representatiu d’una línia generalista de música en català.

Així mateix, pel que fa referència al fet que la perifèria, la gent de comarques *catalanitzin* l’escena musical o bé en canviïn les tendències expressa que aquest fet no és prou fort ni majoritari i que no contraresta les mancances de suport a la creació i promoció de la música en català de les administracions públiques per tal d’ocupar un espai en l’era de la globalització. Malgrat això, reconeix la tasca dels músics de les comarques que continuen fent-ho en català, però, alhora, opina que és un gest insuficient si des de les zones més poblades d’un territori no es genera, majoritàriament, música en llengua catalana. Ara bé, observa que hi ha excepcions interessants com els Manel, ben barcelonins i que continuen cantant en català, però no gaires cantautors o grups més. Així doncs, afirma que hem de continuar refermant aquesta idea “de sort de les comarques”.

Tanmateix, Pujol també destaca que la generació d’artistes i músics de l’època de l’*indie* i *pop-rock* en català, com per exemple els mateixos Manel, Els Amics de les Arts, Mishima, Mazoni, etc., eren més conscients de fer-ho en català perquè sí, perquè prenién consciència que era la seva llengua materna. En canvi, apunta que els més joves els troba “més volubles lingüísticament” ja que no senten la necessitat de fer-ho en català ja que es centren més en els interessos econòmics, el reconeixement públic, l’èxit a l’hora d’escollir fer-ho en una (català) o altra llengua (castellà, anglès). Així també, en referència a si aquesta generació beuen dels referents del **Rock català**, de l’època d’una suposada normalització del català, si més no, creu que “tenen més aquest sentiment de formar part d’una cadena”. A més, actualment, afirma que fer pop en català vol dir desmarcar-se de la música polititzada i, doncs, fer-ho únicament per normalitzar la presència de propostes musicals en llengua catalana. Així doncs, assenyala que aquesta tendència s’acosta força a la idea que volia promoure el *Rock català*: una proposta menys política i normalitzar l’ús de la llengua catalana en la música. No obstant, segons

Pujol, en aquest fet “hi ha una certa contrarietat de pensament” ja que si es vol pretendre aconseguir una normalització lingüística del català en la música, primerament, és convenient elaborar un pla de política lingüística dins de les polítiques culturals del sector musical.

Per la seva part, respecte a la creació musical en català, Cortadellas també opina que la producció de música en català es mou segons un factor generacional. Així també, exposa els casos de Mazoni, Mishima, Love of Lesbian que en els seus inicis cantaven en anglès i, més tard, alguns es van passar al català. En aquest sentit, contraresta aquesta tendència de voler cantar en llengües majoritàries com l’anglès i/o el castellà vist que encara hi ha grups i cantautors catalans que no són prou conscients de les dificultats de cantar en anglès o en espanyol i, a més a més, voler tenir èxit en els respectius dominis lingüístics d’aquestes llengües. Així doncs, Cortadellas afirma que hi ha molt projectes de gent molt jove que canta en català que ho fan fantàsticament bé i, de passada, nega que la música en català es trobi en decadència.

D’altra banda, Jaume Pla ‘Mazoni’ qui va ser un dels artistes que va capgirar la situació de la música en català en el gènere del *pop-rock* i/o *indie* creu que, actualment, en comparació amb èpoques passades “estem molt bé de salut, però no ens hem de refiar perquè pot tornar un moment d’aquests” en referència al període que va anar del final del *Rock català* fins a l’inci de l’era de la música *pop-rock* i *indie* en català, és a dir, més o menys, de mitjans de la dècada del noranta fins a mitjans del dos-mil. En aquest sentit, Pla opina que si no es renova l’escena musical en català i, doncs, no es dona plataforma, promoció a grups interessants per la gent jove es pot produir un buit musical, cultural, de referents ja que opina que, més o menys, “cada música va amb la seva generació”. En definitiva, Pla adverteix que si no es pren suficientment en consideració la creació de contingut musical en català pel sector juvenil i, de passada, no es destinen prous recursos i eines de promoció i difusió perquè apostin pel seu consum i s’eviti un diagnòstic gens favorable pel futur de la llengua catalana. Com a mostra reconeix que personalment, Oques Grasses és un grup que li interessi o agradi massa, però, en canvi, destaca la funció cabdal que realitzen perquè connecten amb molta gent jove.

En conclusió, Pla com a mínim augura que hi haurà uns anys que aquests grups d’aquest perfil hi seran presents perquè es tracta d’un procés generacional, però, alhora, insisteix

que, constantment, s'han de produir exercicis de renovació ja sigui a través de concursos musicals o mitjançant la promoció de grups joves als mitjans de comunicació i, sobretot, a les xarxes socials.

3.1.9. LA MÚSICA EN CATALÀ I ELS JOVES

En referència a la relació entre els joves i el català en el camp musical, Pujol creu que l'estil que pot difondre més la música en català entre ells (agradi més o menys) és el *reggaeton* considerant que es pot produir qualsevol gènere musical en català, perquè creu que “tot s'hi pot fer”. En aquest sentit, doncs, expressa que una bona idea seria elaborar un producte cultural seguint el model de la Bad Gyal, o sigui augmentar les propostes musicals en català de l'estil *reggaeton-trap*. Així mateix, Pujol fa l'observació que és dels pocs i únics gèneres musicals que s'escolta a tot arreu i, doncs, entén que ha promocionar-se música en català d'aquest estil o també del gènere del *trap* ja que també gaudeix d'una forta tendència entre els joves. En aquest sentit, Pujol aposta per seguir la corrent de les lògiques de mercat ja que expressa que si parlem de llengua i, de retruc, de la seva supervivència a través de la música creu que hem de ser molt sensibles i així parar atenció a què escolten els joves.

Per acabar, considerant la falta referents de música en català, sobretot, pels joves, i posant d'exemple Lluís Llach a l'època de la *Nova Cançó*, Pujol es mostra indecís ja que no sap si hi ha públic disposat a seguir un artista polititzat. En aquest sentit, creu que vivim en una època de *la cultura de la cancel·lació*, és a dir, “que tot artista polititzat, si fa segons quines declaracions, a favor o en contra de determinades opcions, sap que perd públic”. Així doncs, afirma que els artistes reben consells per part dels seus representants perquè no facin gaires declaracions de caire polític ja que si ho fan tenen el perill de perdre públic. A més, assenyala que alguns ja ho tenen força clar perquè els pot repercutir econòmicament, en el seu catxet, a l'hora de rebre més o menys contractacions i, de retruc, també veure's afectada la seva aparició en diferents i diverses programacions musicals; al capdavall, opina que has tenir molt clar per quin perfil de públic vols apostar ja que el camp de la música en català no és massa extens i, al mateix temps, avisa que si el segmentes políticament encara es pot reduir més.

En definitiva, Pujol afirma que, actualment, la música polititzada no està massa de moda, però, alhora, adverteix que “els fenòmens musicals són interessants perquè surten

coses inesperades” perquè evolucionen, es transformen i, com a resultat, pot ser que allò que, inicialment, no tenia futur, més tard esdevingui un èxit.

D'altra banda, Cortadellas també ressalta la importància d'apropar la música en català als joves, sobretot, en gèneres musicals que estirin, siguin atractius i agradin, com per exemple el *trap* ja que aquest sector de la societat, segons ell, “depèn de l'escena”, és a dir, del gènere, estil musical. En aquest sentit, ressalta que “l'escena més combativa, de festa major” no creu que preocupi ja que la demanda musical d'aquest tipus ja compta amb molts grups de música que tenen la llengua catalana com a referència. Ara bé, en relació a altres gèneres musicals que estan de moda com ara el *trap* en català assenyala que seria convenient i adient poder comptar amb més recolzament per part de les institucions i indústries culturals si realment es vol aconseguir guanyar terreny en el camp juvenil. És a dir, atraure públic jove perquè s'endinsi en l'escena musical en català essent-ne participants com a nous artistes referents o, simplement, com a nous consumidors, oients de música en català .

Finalment, observem que un dels principals problemes de la promoció i la difusió i, de retruc, de consum de música en català entre els joves és la falta de programació musical destinada a aquest sector de la societat. En aquest àmbit, Pla afirma que ja hi ha festivals que ho tenen molt clar, sobretot, pel que fa referència a música festiva, però, actualment, també està molt de moda les músiques urbanes com el *trap*, el *rap*, el *hip-hop*, etc. És a dir, alguns esdeveniments musicals tenen molt clar les propostes musicals que interessin, agraden, però encara no massa els gèneres per cobrir les demandes musicals del sector juvenil. En aquest sentit, Pla apunta que “hi hauria d'haver una estratègia que, forçosament, deixaria fora gent que no s'ho mereix” en relació amb l'aposta per altres grups de música que agraden a altres sectors d'edat de la població, però, alhora, seria una aposta clara i determinada pel futur de la llengua a través d'una generació. Així doncs, opina que s'haurien de destinar més recursos a cobrir les demandes culturals dels joves que no pas fer inversions econòmiques en altres projectes culturals que ja tenen el públic i les seves aficions culturals en català assegurades. En aquest sentit, per exemple creu que si s'aconseguís fer o trobar un grup de música urbana que fos atractiu pel jovent, de sobte canviaria molt la percepció de la creació i el consum musical en català.

Altrament, en referència a si té alguna idea per incentivar més el consum de música en català entre els joves, Pla expressa que ens trobem en un món capitalista i, conseqüentment, hem de tenir clares les lògiques de funcionament i seguir les seves regles. Així doncs, segons Pla, s'haurien d'incentivar propostes privades que examinessin el mercat i, més concretament, les propostes musicals que ells consumeixen i, després, analitzar els gèneres musicals que els agraden més per tal de conèixer quin contingut musical se'ls hauria d'oferir per captar la seva atenció i interès. Amb tot, creu la solució més òptima, factible i senzilla seria aconseguir algun productor musical fes una còpia del model, de l'artista d'èxit del moment en espanyol o en anglès i, doncs, traduir aquest procés en català. Per fer-ho, però, abans caldria fer un estudi sociològic sobre el consum musical entre els joves i mirar de trobar el perfil d'artista, el gènere musical i com generar una bona promoció i difusió d'aquesta proposta en llengua catalana. Així mateix, assenyala que no es tracta d'una tasca gens senzilla ja que forma part d'un procés, d'una cadena on s'han de tenir ben clars els punts clau: un ens privat o un particular que li interessi el món de la música, que li agradi el català i, finalment, que vulgui formar un referent musical en algun gènere musical que estigui de moda entre els joves.

En aquest sentit, expressa que, constantment, al llarg de tota la història de la música sempre "hi han hagut grups prefabricats de gent que ja té una mica de talent, però que algú els dona l'impuls". En definitiva, doncs, Pla afirma que es tractaria de la forma més bàsica, elemental de procedir en aquest aspecte ja que opina que si no connectes amb les generacions joves ja has perdut un factor clau en la transmissió de la llengua en aquest àmbit ja que, més endavant, creu que és molt complicat que "reconsiderin la seva postura". Així doncs, en referència a si es tracta que hi hagi aquesta mímesi amb els referents i que sigui en català i d'oferir els productes que agraden, generalment, als joves, Pla afirma, clarament, que és el camí a seguir.

Per acabar, Serradell ressalta la importància de tenir referents en català en l'àmbit musical ja que afirma que, respecte a l'escena musical, ens trobem en un moment on la música en català torna a interessar i això es tradueix en què molts nous artistes, talent jove hi cregui. Al contrari que durant una part de l'època del *Rock català*, a la dècada dels noranta, quan molta gent escoltava música anglosaxona i molts grups cantaven en anglès ja que "cantar en català era una cosa que no estava de moda" perquè encara no s'havien explorat suficientment altres gèneres musicals i, en aquest sentit, tota la música

en català era bastant semblant. En aquest sentit, doncs, es mostra satisfet que l'escena musical en català s'hagi actualitzat i hagi explorat diferents i diversos estils de música ja que creu que és, precisament, gràcies a això que ell ha decidit cantar en català així com molts altres cantautors i grups catalans.

Així mateix, sobre la necessitat d'apropar la música en català al sector juvenil, Serradell creu que és de vital importància aconseguir tenir més referents de música en català i, sobretot, segons els estils, gèneres musicals. Així doncs, assenyala que el problema entre els joves i la música en català es troba a les xarxes socials on creu que pateix una manca de promoció i difusió que, per exemple, es fa evident quan “la gent fa una *story* d'Instagram i vol posar una cançó que està de moda i no n'hi ha cap en català” ja que, normalment, afirma que gairebé totes són d'estils musicals com el *reggaeton*, *trap*, etc. on el català no gaudeix de gaire presència. A banda, Serradell, reconeix que entre els joves també agrada el gènere del *trap* i afirma que n'hi ha en català de ben *xulo*, però ressalta que, concretament, el contingut musical que els apareix a l'Instagram no és de cap manera *trap* en català. En aquest sentit, creu que s'ha d'incidir més en crear o bé promocionar més contingut musical en català per a joves a través de diferents xarxes socials ja que només escolten les cançons que els surten a les *stories* de l'Instagram i als vídeos del TikTok perquè hi viuen submergits. En resum, afirma que es tracta d'un procés costós i feixuc si no hi ha interès ni recursos per part de les institucions públiques i, alhora, els joves no es mostren receptius a altres productes musicals que apareguin fora dels seus habituals canals digitals d'interacció social. Així doncs, creu que, davant d'aquesta situació, primerament, vénen altres passos més bàsics i elementals com ara “apropar la música en català a la gent receptiva” que dona més importància a la música en llengua catalana en comptes del gènere musical.

Així mateix, assenyala que s'hauria de produir més música en català dels estils, gèneres musicals, que els agraden. En relació amb aquest fet, Serradell destaca grups que ja han sorgit grups com els The Tyets que fan un estil rotllo *trap* en català, en Lildami, etc. que, en bona part, ja atrauen força públic jove, però creu que aquesta escena encara es pot desenvolupar i créixer més. En definitiva, segons Serradell, la millor manera per captar l'atenció dels joves pel que fa al consum de música en català, per exemple, seria generar espais de música urbana en català “perquè hi estan molt focalitzats”. En aquest sentit, doncs, un gest de futur seria destinar recursos econòmics en cultura i llengua per tal d'incentivar la creació d'un camp de cultiu de música urbana en català.

Per acabar, proposa que es contribueixi a donar més plataforma de promoció als artistes i grups joves catalans que cantin en llengua catalana per tal de fer front a la poca difusió de què gaudeix la música en català entre aquest col·lectiu ja que, malauradament, afirma que no és gens habitual sentir-la, majoritàriament, en sales de concerts, bars musicals, etc. Així també, critica i, alhora, qüestiona, per exemple, la poca o nul·la presència en espais públics on, normalment, acostuma a sentir-se més música en castellà o bé en anglès. En definitiva, Serradell opina que si els joves van a llocs i/o utilitzen el transport públic i, indirectament, senten música en català és una manera de facilitar-los l'interès, la curiositat, l'atracció per aquest producte cultural i combatre aquesta manca de visibilitat de la música en català entre els més joves.

4. ASPECTES A TENIR EN COMPTE PER LA PROMOCIÓ I LA DIFUSIÓ DE LA MÚSICA EN CATALÀ

En aquesta part del treball l'objectiu principal és destacar el conjunt de propostes i idees que han aportat els entrevistats per tal d'incrementar la promoció i la difusió de la música en català. En aquest sentit, es vol donar especial rellevància a festivals, plataformes, programes, institucions i, també, projectes culturals que promoguin i difonguin la música en català.

En primer lloc, doncs, a nivell de festivals de música, es destaca la importància de projectes com el **Festival Barnasants** pel que fa referència, sobretot, a la promoció de la cançó d'autor en català i el **Festival Càntut** més destinat a la recopilació i la divulgació de música tradicional catalana (en català). A banda d'aquests projectes plenament consolidats, sobretot en el cas del primer, alguns entrevistats també destaquen altres festivals de música més actuals dels quals en formen part com a activistes culturals en tant que promotors, programadors musicals. Així doncs, d'una banda, es destaca el projecte de *La Tornada* conformat per un conjunt divers i diferenciat de festivals i altres formats de programació musical, com per exemple: el **Festival Espurnes** (Llagostera), el **Festival Microclima** (Camprodon), el **Festival Recòndit** (Pla de l'Estany), els **Concerts a Cegues** (Girona), els **Vermuts Musicals** (Vilablareix) i els **Concerts a Casa** (Bordils). A més, l'objectiu d'aquest projecte cultural és apostar per artistes emergents i apropar-los a poblacions, indrets, espais on no

acostumen a actuar. D'altra banda, també es ressalta el projecte de l'entitat bisbalenca d'**IndiVendres** formada per diversos músics bisbalencs que promou la programació musical de propostes emergents de l'escena independent, *underground*, a través de l'organització del **Festival Internacional del Terracota Museu (fiTM)** mitjançant una estreta i llarga col·laboració amb la **discogràfica Bankrobber**.

Altrament, com a festivals referents per la promoció i la difusió de la música en català, es destaca la tasca que, sobretot, realitzen: el **Mercat de Música Viva de Vic (MMVV)**, la **Fira Mediterrània** de Manresa, l'**Ap(h)ònica de Banyoles** i, sobretot, el **Festival Canet Rock**. Segons els entrevistats, l'organització d'aquests esdeveniments atrau una gran quantitat de públic i la programació musical és majoritàriament formada per grups de música i artistes catalans que canten en català.

En l'àmbit de les plataformes digitals, webs, de recopilació de dades, informació sobre la música en català des de lletres de cançons fins a biografies de grups passant també per la difusió d'agendes de concerts destaca l'enciclopèdia de la música en català, **Viasona**. Altrament, en el mateix terreny també és important ressaltar la tasca de contribució al foment de la música en català del "projecte sociomusical en xarxa de Catalunya", les **Cases de la Música** (2022). En aquest sentit, aquesta xarxa es basa en "un model de gestió cultural pioner a Europa, en què entitats privades i administracions públiques treballen conjuntament per promoure la formació, creació, concerts i difusió de música moderna a Catalunya".

A més, **Les Cases de la Música** (2022) "complementen les infraestructures culturals municipals organitzant activitats, amb la música com a eix vertebrador, tant per als artistes i creadors del territori com per al públic en general". Des d'aquesta estructura contribueixen a la promoció i la difusió de música en català a través de diferents vies.

Primerament, el seu objectiu és democratitzar l'accés a la formació musical amb propostes d'intervenció en centres de primària i secundària de Catalunya, en horari lectiu de música, per a portar la pràctica musical real a tots els infants. És a dir, acostar la gestió d'educació i cultura.

Tot seguit, també donen importància a la tasca de la creació de públics ja que, segons la xarxa, es tracta d' "enfortir la pedra angular de totes les polítiques culturals, la connexió amb el públic". En aquesta direcció, es vol aprofundir més en aquesta tasca per tal de "familiaritzar els petits i joves amb la música, per a fer que formi part de les seves vides, mes enllà de les cançons comercials de moda".

Així també, és rellevant el suport als creadors i a l'escena emergent perquè creuen que és de vital importància "treballar la cultura des de la base, generant un ecosistema amb eines per accelerar i posar en valor totes les capacitats dels futurs professionals de la música del nostre país".

Finalment, el darrer dels seus principals objectius és la vertebració musical del territori i, doncs, fer-ho posant en relleu, donant visibilitat i essent plataforma d'altaveu, de difusió, de tots aquells artistes i músics "nascuts del territori, i amb clara vocació de portar la cultura, la música a llocs on soles no arriben".

En definitiva, Les Cases de la Música (2022) són un projecte d'especial interès dins de la política de suport a la música duta a terme pel Departament de Cultura, a través de l'ICEC, que compta amb la col·laboració dels ajuntaments, diputacions i les entitats privades que gestionen les sales: Clap (Mataró), Espai Orfeó (Lleida), La Mirona (Gironès), El Vapor (Terrassa), Salamandra (Hospitalet de Llobregat) i Stroika (Manresa) coordinats sota el paraigua de la Xarxa de Cases de la Música. L'associació Xarxa de Cases de la Música està integrada per sis entitats: Casa de la Música de Manresa SCCL (Cooperativa sense Ànim de Lucre), Fundació Casa de la Música de L'Hospitalet, Fundació Casa de la Música del Gironès, Fundació Orfeó Lleidatà, Vesc SL, Visual Sonora SCCL (Cooperativa sense Ànim de Lucre).

Principalment, pel que fa a la premsa digital i com a mitjà de comunicació principal i de referència en el camp musical, tenim la revista i, alhora, plataforma digital, **Enderrock** (i, també, el **Viasona**) que s'ocupa de donar cobertura a tota l'activitat musical d'arreu dels Països Catalans. No obstant, també destaca la novella revista digital **La Tornada** més enfocada en cobrir concerts arreu del Principat i la publicació de les corresponents cròniques.

A continuació, en l'àmbit dels mitjans de comunicació, sobretot, es destaca la tasca de l'emissora de ràdio **ICat fm** que a través de la seva diversitat de programes té una cobertura força àmplia, justa i raonable del panorama musical català i, en concret, de l'escena musical en català. Per exemplificar aquest, es poden posar en relleu alguns dels seus programes més rellevants, com per exemple: el *Delicatessen*, *Els experts i El celobert*, entre d'altres. A més, també es dona importància a que, a vegades, emeten retransmissions en directe de concerts en sales, auditoris o altres equipaments. En aquest sentit, també cal destacar que emeten les actuacions en directe del **concurs musical** més rellevant per la promoció de la **música en català**, el *Sona9*. A més, a nivell radiofònic, també es té constància del paper que juga l'emissora **Ràdio Vilablareix** amb una **línia** de cobertura íntegrament **de música en català**. Altrament, en el l'àmbit televisiu, també es posa en relleu les actuacions musicals en directe que fan cada dissabte al vespre al programa *Preguntes Freqüents (FAQS)* de TV3. A més, també hi ha altres canals de televisió pública com **Betevé**, la televisió pública de la ciutat de Barcelona, que també aposta per promoure i difondre la música en català a través de programes com *l'Àrtic* o *el Feeel*. Amb menys rellevància, però, tanmateix, igual d'importants, també es destaquen programes de TV3 que s'emeten a la matinada, com per exemple *Jazz a l'estudi* o *Folk a l'estudi*, entre d'altres.

Per acabar, algun dels entrevistats també té constància del futur programa musical de TV3, *Eufòria*, que pretén ser plataforma i, alhora, altaveu de promoció de nous talents musicals mitjançant un concurs de cantants.

En el terreny de la promoció i, més en concret, en l'àmbit dels concursos musicals es destaca el concurs **Sona9** (2022) que té com a objectiu primordial reconèixer i premiar els nous valors de la música catalana moderna.

Finalment, a nivell d'equipaments i d'institucions ressalten el **Centre Artesà Tradicionàrius**, l'**Institut Català de les Empreses Culturals (ICEC)** i l'**Institut Ramon Llull (IRL)**. Mentre que el primer es basa en promoure la creació i la divulgació de la música tradicional de parla catalana, el segon i el tercer es basen més estrictament en la promoció i la difusió de la cultura catalana. Més concretament, per una banda, l'**ICEC** com a institució es basa més en promoure, donar suport a l'activitat cultural de Catalunya mentre que, d'altra banda, l'**IRL** té com a tasca principal la

divulgació de la llengua i la cultura catalanes a través de la promoció i la difusió de continguts i esdeveniments culturals a l'estranger.

5. PROPOSTES PER PROMOURE I DIFONDRE LA MÚSICA EN CATALÀ

En aquest punt de l'estudi, l'objectiu principal és destacar les propostes de cadascun dels entrevistats per augmentar la promoció i la difusió de la música en català per tal de donar més visibilitat a la llengua catalana en l'àmbit musical. No obstant, també s'inclou una proposta actual de referència d'un divulgador cultural i lingüístic com és Ivan Solivellas i algunes més que se li han ocorregut de manera espontània al present autor d'aquest treball o bé tractant la qüestió amb altres persones interessades en el tema.

Per començar, el nostre primer entrevistat, Pau Planas, periodista i promotor musical i membre fundador del projecte de *La Tornada* afirma que, de moment, no té cap proposta concreta per augmentar la difusió i la promoció de la música en català. En canvi, però creu que “tenim moltes eines”. En aquest sentit, expressa que no hem d'esperar que les productores de TV3 ens resolguin el problema realitzant el programa cultural i musical que voldríem, que ens agradaria i/o interessaria que fessin ja que actualment, per sort, hi ha moltes fórmules, com per exemple els *podcasts* que “amb molt poc pressupost, pocs recursos han aconseguit generar deu vegades més públic” que el que genera TV3 o altres mitjans tradicionals. Finalment, sobretot, destaca la gran contribució que ha realitzat i realitza la plataforma digital **Viasona** quan van innovar logística i digitalment i van formular la idea de fer “una enciclopèdia amb totes les lletres de tots els grups en català que existeixen”.

Altrament, Pep Pujol, professor de Musicologia a l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC), creu que el futur s'esdevé a les xarxes i, per tant, assenyala que també trobaria interessant elaborar alguna **proposta digital**, de programa que pogués ser produït per alguna productora col·laboradora de TV3 que sigues innovadora i tingués present canalitzar gran part de la seva difusió per **YouTube** o **altres xarxes** socials. No obstant això, també destaca que plataformes digitals com **Spotify** són força correctes, però, alhora, agrairia que fossin més rigorosos en l'elaboració de les llistes

segons gèneres musicals i, sobretot, que tinguessin més sensibilitat en la tria de música en català. En aquest sentit, reconeix que no sap si les institucions poden influir en aquest aspecte pel que fa referència als paràmetres de creació de llistes de música en català de la plataforma d' Spotify ja que “les opcions de **l·listes en català** són molt poqueta cosa”. D'altra banda, una proposta de l'estil d'una **Setmana de la Música en català** creu que s'hauria de comparar amb quin èxit té la Setmana del Llibre en català i, potser, elaborar un estudi i/o enquesta per saber si hi hauria interès per dur a terme aquest esdeveniment. A tall d'exemple, Pujol apostaria més pel model de l'**Ap(h)ònica de Banyoles** “ja que aposta molt per música local” i, en aquest sentit, apunta que la participació dels artistes que hi són programats és majoritàriament en català. Així mateix, Pujol prefereix més que des dels festivals convencionals es promogui una sensibilització envers la llengua catalana a diferència de crear “un *guetto* musical d'una setmana de música en català i prou”. Al capdavant, afirma que el més òptim seria que els programadors musicals dels festivals més rellevants del país consideressin la llengua com un element important més que no pas promoure la creació d'un nou festival de música exclusivament en català.

Per la seva part, Adrià Cortadellas afirma que si l'objectiu principal és incentivar la producció i el consum de música en català a través de la seva promoció i difusió expressa que, primerament, respecte als mitjans de comunicació “un programa de televisió estrictament de música aniria com l'anell al dit”. Tot i així, afirma que el problema afecta més a la gent jove ja que no estan massa avesats a mirar la televisió i opten per abocar-se a altres plataformes digitals. En aquest sentit, però qüestiona si la televisió pública catalana connecta amb la gent jove que es vol atraure i com a resposta reclama un “estudi sociològic” per abordar la situació. Així doncs, sobretot, des de la vessant de periodista i, alhora, músic i cantant, Cortadellas, proposa com un programa del model *d'Operación Triunfo* que, actualment, es volia traslladar a la televisió catalana amb el nom d'**Eufòria** creu que es tractaria d'un fet positiu ja que afirma que els *reality shows* acostumen a tenir força audiència de públic. Tot i que, la idea principal d'aquest programa seria promocionar, exclusivament, cantants, creu que tot el que sigui promoure programes de format musical contribuiria a crear un públic jove fidel i entregat. No obstant, però, també expressa que seria oportú promoure propostes emergents, independents però, al mateix temps, afirma que aquest tipus de propostes ja prefereixen optar per unes altres vies de promoció, per canals més alternatius a diferència de la música comercial. Per acabar, conclou que una bona manera de tractar

el problema de la difusió i la promoció seria “contractar *influencers* i intentar influir per **xarxes** que estan de moda com **Twitch, TikTok**, etc.”.

En referència a si una altra manera d’aconseguir-ho podria ser retransmetre a unes hores raonables els concerts en directe com fan a *Los conciertos de Radio3* per un programa de televisió seguint el model *Sputnik* en la seva època a TV3 o el Canal 33, Cortadellas afirma que, en aquest sentit, per exemple, l’emissora d’**ICat**, de tant en tant, ja retransmet concerts en directe. D’altra banda, a nivell de televisiu, sobretot, destaca el canal de televisió pública de Barcelona, **Betevé**, on emeten programes de caire musical com el *Feel* o l’*Àrtic*; a TV3 fan *Jazz a l’estudi*, etc. Així mateix, però, entén que aquest tipus de programes i/o formats radiofònics i televisius no atrauen gaire el jovent i, per tant, creu que seria convenient que es realitzessin més programes audiovisuals a través de diferents i diverses xarxes socials (YouTube, Instagram, etc.). Per acabar, però expressa que de cares al públic general interessat en música “es podria fer un **programa més d’entrevistes**”, com per exemple el *FAQS (Preguntes Freqüents)* de TV3 o, més aviat, el *Feel* o l’*Àrtic* de **Betevé** ja que opina que és un format que agrada i acostuma a tenir èxit.

En canvi, Jaume Pla ‘Mazoni’ des de la perspectiva de l’artista i músic consolidat expressa que per tal de promocionar la música en català, primerament, proposaria d’incentivar-ne la producció i el consum de tal manera que “econòmicament fos atractiu per la gent que hi hauria de posar calés” ja que afegeix que no troba gens adient destinar recursos en organitzacions d’esdeveniments que no tenen cap projecció de futur. En canvi, creu que si es destinen de forma més estratègica a l’organització de festivals o altres factors, com per exemple promocionar més la indústria musical en català de gèneres musicals que estan més de moda com la música urbana (*trap, reggaeton*, etc.) o l’*indie-pop* tindria més repercussió i, alhora, es guanyaria interès per la llengua catalana. En aquest sentit, opina que “un *reality* no estaria gens malament perquè això enganxa molt a la gent...” en referència a un programa de televisió d’espectacle basat en un concurs de talents en hora punta; a més, afegeix que, sobretot, s’hi haurien de destinar molts recursos seguint el model d’ *Operación Triunfo* o *La Voz* (programes de televisió espanyols de referència per la promoció de nous talents musicals) i fer-ho en català, el màxim de ben produït possible i, evidentment, ben pensat i estudiat, que connecti amb la gent, factors que assegurarien tenir èxit en el sector juvenil. Així també, creu que, a nivell institucional, des de l’àmbit de cultura s’haurien de promocionar més projectes de

present i futur, és a dir, caldria una actualització cultural i, sobretot, tenir una estratègia clara, determinada i enfocada cap a la **gent jove** centrada en buscar i trobar **referents artístics** que connectessin amb aquest sector de la població: productors musicals, *rapers*, cantants, músics, *youtubers*, *influencers*, etc., en definitiva, talent emergent jove i destinar-hi molts d'esforços i recursos perquè són el futur. En conclusió, Pla creu que és la manera més òptima d'aconseguir crear una estrella, un referent artístic en el camp de la música en català.

Finalment, Jordi Serradell, des de la mateixa posició d'artista i músic però emergent, abans de començar, voldria fer un aclariment, per una banda, entre propostes per normalitzar i fomentar la promoció de música en català en **l'àmbit públic** i, de l'altra, en **l'àmbit privat**.

Dit això, per una banda, en l'àmbit de la normalització de la música en català i d'incentivar-ne i fomentar-ne més la promoció i la difusió en els mitjans de comunicació públics, Serradell opina que ja que es tracta d'un ens comú s'hauria de destinar la mateixa quantitat d'**atenció** a tot tipus de música en català. En aquest sentit, creu que s'hauria de promocionar a tothom per igual ja que sinó reconeix que hi ha la tendència a prendre part només per allò que interessa a la majoria. En conclusió, destaca que davant aquesta problemàtica hauríem de ser més imparcials i comprensius i promoure tot tipus de música en català i ser més conscients que fer-ho en aquesta llengua és el factor comú que ens uneix si en volem augmentar la promoció i la difusió.

En canvi, en **l'àmbit privat** expressa que també es pot incentivar i fomentar la promoció i la difusió de música en català, com per exemple en festivals de música, jornades, que es facin vetllant perquè en la **programació sigui majoritàriament de música en català** o bé un *reality/talent show* (ara que estan tant de moda) seguint el model d'*Operación Triunfo* (OT) o, simplement, oferint **més música en català en directe per ràdio, televisió, xarxes**. Davant aquestes propostes bàsiques i elementals, Serradell es reafirma en l'evidència que també seria tan fàcil com que hi hagués interès per part de les institucions públiques i, en conseqüència, es destinessin recursos de manera imparcial i justa per tal de programar concerts, en gran part, de música en català. A més, afegeix i, alhora, qüestiona que “no hi ha festivals de *trap*, de *dubstep*?” fent referència a **festivals de música segons els estils, gèneres musicals**, doncs Serradell proposa de “fer un **festival de música en català**”. Tot i així, destaca que hi hauria

d'haver més recursos destinats a promoure la música en català ja sigui a través de subvencions públiques, és a dir, ajudes econòmiques per la creació de contingut musical en català o bé apostar per donar plataforma a grups de música i cantautors que cantin en català mitjançant la seva programació en festivals de música i/concerts.

Altrament, en el terreny privat, proposa que atès que organitzes un festival fóra bo que per tants **artistes de parla catalana** que incloguessis en la programació poguessis optar a unes **subvencions** determinades fet que contribuiria a genera un interès envers la cultura i cuidar els nostres artistes. En conclusió, Serradell assenyala que es necessiten més recursos en el terreny cultural i, més concretament, en l'àmbit de la promoció de la llengua catalana ja que creu que això ajudaria a impulsar la creació d' **espais, facilitats als programadors** i, al mateix temps, als músics a l'hora de treballar.

A més, una de les propostes amb més rigor i fermesa és la cinquena proposta del llibre ***Molt a favor* (Eumo Editorial, 2021)** i que va a càrrec de l'Ivan Solivellas (2021:26), un jove lingüista mallorquí i interessat en la divulgació (socio)lingüística, on proposa "impulsar un festival de música en català com Eurovisió" esdevenint així **El Festival de la Cançó en Català**.

A més, segons Solivellas, seria una manera de motivar els futurs músics en català i de fer-los visibles com es fa a Eurovisió - però sense el repartiment de punts per interessos polítics- o el **Festival de la Cançó de la Mediterrània**.

En aquest sentit, doncs, es proposaria d'organitzar un festival cada any en un indret diferent dels Països Catalans on, com a mínim, s'hauria d'incloure un grup musical o cantautor de cada territori. D'aquesta manera, hi hauria representants d'arreu del domini lingüístic català (l'Alguer, Andorra, la Catalunya del Nord, la Franja d'Aragó, les Illes Balears, el País Valencià i el Principat de Catalunya) i es podrien sentir totes les variants dialectals del català en música. Així també, Solivellas (2021:27) apunta que "la selecció dels respectius representants es podria fer mitjançant un portal web que recollís les diferents candidatures de grups i cantautors que hi volguessin participar" ja que d'aquesta forma els ciutadans podrien votar el grup i la cançó que volen que els representi. Més tard, quan cada territori ja tingués seleccionat el seu representant, es celebraria el festival en un territori determinat - i no sempre hauria de ser a les respectives capitals- amb la presència de públic i, alhora, simultàniament, s'hauria de retransmetre, sobretot, a través d'Internet, de xarxes socials i també a les respectives

televisions públiques de cada territori. Així doncs, l'autor de la proposta afegeix que el festival hauria de ser “un acte festiu en favor de la música en català, i per tant, a favor de la llengua” (2021:27) on hi hauria d'haver actuacions tant de músics locals com de músics consolidats.

Altrament, també es posa en relleu que aquest esdeveniment “es podria fer anualment o cada dos anys depenent de les facilitats per dur-la a terme” (Solivellas, 2021:27) ja que un acte d'aquestes característiques l'hauria d'encapçalar alguna entitat dedicada a la promoció de la música en català. Per aquest motiu, Solivellas proposa que l'organització i la gestió es vehiculés, per exemple, a través del festival Barnasants i el Grup Enderrock o bé que es constituís una nova entitat justament per aquesta fita. Tanmateix, també seria important que aquesta iniciativa comptés “amb el suport dels diferents governs, que no sempre fomenten la música en català o no ho fan amb una mirada de comunitat lingüística” (Solivellas, 2021:27). En aquest sentit, es deixa entreveure una problemàtica perquè sobre els ajuts econòmics dedicats al sector musical que “s'atorguen en funció de si els autors s'han empadronat a un lloc o a un altre, però no segons la llengua en què canten” (Solivellas, 2021:27) fet que provoca l'arraconament progressiu del català enfront de l'anglès i, sobretot, del castellà.

Finalment, amb la proposta d'aquesta iniciativa, en resum, segons Solivellas, creu que s'aconseguirien tres grans objectius. En primer lloc, destaca que “es fomentaria la música en català i, de passada, es donarien a conèixer molts de grups i cantautors que no tenen l'oportunitat de fer el salt al conjunt dels territoris de parla catalana” (Solivellas, 2021:27). En segon lloc, afirma que “s'enfortirien els lligams culturals i lingüístics del conjunt de la catalanofonia” (Solivellas, 2021:27). I, per acabar, assenyala que, sobretot, “s'aconseguiria promoure l'ús de la llengua entre la societat, en general, i entre els joves, especialment, en un acte festiu i reivindicatiu de la llengua, la música i la cultura catalanes” (Solivellas, 2021:27).

Finalment, i no menys important, caldria afegir algunes propostes actuals de fa poc temps, com per exemple: el programa del Canal 33 *El Local* o bé un altre programa produït per TV3 que es titula *A2veus*. Per una banda, el primer tracta d'un experiment, un joc, entre dos grups de música completament diferents que s'ajunten per tocar un tema, una peça musical plegats; és a dir, el grup referent convida un altre artista, músic, per fer una col·laboració fent una versió del tema escollit dins un estudi de gravació on

assajaran, dialogaran, consensuaran, però, sobretot, tocaran plegats. Per l'altra, la segona proposta es basa en un *talent show* que identifica els millors artistes no-professionals i els ofereix l'oportunitat de cantar una cançó amb el seu cantant preferit en un concert en directe, difós per *streaming*, en un lloc emblemàtic (i sorpresa) de Catalunya.

6. CONCLUSIONS

Per acabar, amb la realització d'aquest treball de camp elaborat, en gran part, mitjançant les entrevistes a diferents actors de l'àmbit musical he pogut obtenir informació directa i saber quina valoració fan de la promoció i la difusió actual i, en general, de la situació de la música en català. En aquest sentit, el punt de vista dels entrevistats m'ha permès traçar un camí per on transitar a l'hora de donar forma i sentit a la proposta del treball.

A més, gràcies a les seves diferents i diverses perspectives sobre el tema tractat *La promoció i la difusió actual de la música en català* he observat que no hi ha un plantejament únic de com encarar i realitzar aquesta tasca comunicativa, lingüística i cultural. Així doncs, ja que no podíem analitzar el factor elemental i comú, és a dir, el model que s'utilitza per promoure i difondre la música en català ens hem volgut destacar, assenyalar, peces de l'engranatge comunicatiu que funcionen. En aquest sentit, doncs, hem destacat la funció que tenen alguns programes de televisió i de ràdio, alguns festivals de música i alguns projectes, plataformes digitals i xarxes culturals que vetllen per la promoció i la difusió de la música en català.

Tanmateix, hem posat en evidència alguns factors que d'una altra manera podrien contribuir a augmentar la promoció i la difusió de la música en català, com ara: la falta d'una aposta clara per la música en llengua catalana en diferents i diversos programes dels mitjans de comunicació públics així com també la poca determinació envers la llengua d'alguns festivals de música a l'hora de decidir programar artistes i grups de música que facin música en català. En aquest sentit, els cinc entrevistats, cadascú des del seu àmbit de treball, han destacat que si es vol preservar el futur de la promoció i la difusió de l'escena musical en llengua catalana aquesta tasca, cada vegada més, haurà de realitzar-se augmentant la presència de contingut musical en català a diferents i

diverses xarxes socials com ara Instagram, TikTok, Twitch, etc., o bé plataformes digitals de distribució musical com Spotify.

Aquest poc interès per la cultura en llengua catalana també s'ha vist reflectit des del model de cultura que, segons els entrevistats, s'ha creat al llarg dels anys a través de les poques polítiques culturals respecte a l'àmbit lingüístic promogudes per institucions com, primerament, el Departament de Cultura, la Secretaria de Política Lingüística i, en darrer terme, l'Institut Català de les Empreses Culturals (ICEC). Així també, els entrevistats han qüestionat la poca o nul·la voluntat de creure en l'exportació de la música en català a l'estranger mitjançant l'Institut Ramon Llull (IRL) que hauria de vetllar per la divulgació cultural de la llengua catalana i que, més aviat, es dedicaria a promoure i difondre la cultura catalana (que no vol dir que es promogui i difongui contingut cultural en català).

A més, particularment, també s'ha volgut insistir en el poder decisió, d'influència, de factors com la indústria i, de passada, el mercat cultural on s'ha observat que la música en llengua catalana té molt poques facilitats per accedir-hi i, com a conseqüència, la seva presència és molt baixa. En aquest sentit, els entrevistats han convergit en la idea d'incidir més en les lògiques del mercat cultural capitalista i, així doncs, invertir recursos en promocionar més els gèneres musicals que interessin i agraden als joves, com per exemple el *reggaeton* o el *trap*, la música urbana en català i, per tant, augmentar la difusió de música en català en un sector cabdal pel futur de la llengua. En general, opinen que la música en català s'ha d'actualitzar tenint en compte les noves tendències, modes, si no vol perdre oients, consumidors culturals, o bé quedar absorbida per la música espanyola i/o anglosaxona que són, àmpliament, les que dominen el mercat musical.

Finalment, he volgut donar veu, altaveu, a les diferents i diverses propostes que han plantejat els entrevistats, alguna altra personalitat que ha pensat sobre el tema i, així també, personalment, he trobat oportú afegir alguna iniciativa que està en curs i/o no havia sorgit i que també contribueix a promoure i a difondre en l'actualitat la música en català. En aquest sentit, el factor comú per tal de donar més projecció pública a la llengua catalana en l'àmbit musical és la necessitat, urgent, de crear o bé promoure referents artístics que cantin en català deixant de banda si el gènere musical o bé la qualitat de la música és més o menys interessant. Així doncs, creuen que, primerament,

s'ha de crear i fidelitzar un públic i, a partir de llavors, doncs, perfilar més els continguts musicals que emets per cada públic. En concret, la proposta més destacada per donar més visibilitat a la música en català ha anat a càrrec del jove divulgador Ivan Solivellas, sociolingüista, qui ha formulat la idea de fer un Festival de la Cançó en català seguint el model del festival d'Eurovisió, però, en aquest cas, a nivell de tota la catalanofonia, és a dir, que comprendria la participació de cantants d'arreu de tots els territoris de parla catalana.

Per acabar, els entrevistats afirmen que el futur de la música en català dependrà, sobretot, també del propi interès dels ciutadans com a consumidors culturals. Així doncs, creuen que tant institucions culturals com la societat civil han de remar conjuntament en la mateixa direcció per tal de preservar i, més concretament, promoure i difondre la música, cultura, en llengua catalana en diversos àmbits de la vida quotidiana, és a dir: en l'atenció a la sanitat pública, en el transport públic, a l'hora de fer tràmits administratius, tràmits judicials, etc.

En conclusió, assenyalen que la música en català és un més dels àmbits on s'ha de promoure i difondre, fer prevaldre, la normalització de la llengua catalana mitjançant polítiques culturals i lingüístiques que cohesionin la societat al voltant d'un consum habitual d'un producte cultural, comunicatiu i sentimental com és la música feta, cantada en català.

7. BIBLIOGRAFIA

Associació Xàfec (2022). *Xàfec, Xarxa de Festival de Catalunya*. (s.d.).

<https://xafec.cat/>

Bankrobber (2022). *Artistes. Fetus*. (s.d.). <https://bankrobber.net/artist/fetus/>

Bankrobber (2022). *Artistes. Mazoni*. (s.d.). <https://bankrobber.net/artist/mazoni/>

Cases de la Música Popular (2020). *Qui som*. (s.d.).

<https://www.casadelamusica.cat/index.php/qui-som>

Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals S.A. (2022). *A2Veus*. (s.d.).

<https://www.ccma.cat/tv3/a-2-veus/>

Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals S.A. (2022). *El Local*. (s.d.).

<https://www.ccma.cat/tv3/el-local/>

Generalitat de Catalunya (2022). Departament de Cultura. *Música*. (s.d.).

https://cultura.gencat.cat/ca/departament/estructura_i_adreces/organismes/dgpcc/subdireccio_general_de_promocio_cultural/Ambits/musica/index.html#bloc1

Generalitat de Catalunya (2022). Departament de Cultura. *Què és l'ICEC*. (s.d.).

<https://cultura.gencat.cat/ca/detall/Articles/Que-es-ICEC>

Generalitat de Catalunya. Departament de Presidència. Llei Orgànica 1/1998, de 7 de gener, Política Lingüística. [Internet] Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 2553, 9 de gener de 1998, núm. 001/1998, cap. IV (12-13).

Disponible: <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/1/1998/01/07/1#1122429>

Generalitat de Catalunya. Departament de Presidència. Llei Orgànica 1/1998, de 7 de gener, Política Lingüística. [Internet] Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 2553, 9 de gener de 1998, núm. 001/1998. Disponible: <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/1/1998/01/07/1>

Gobierno de España. Ministerio de la Presidencia, Relaciones con Las Cortes y Memoria Democrática. Ley 1/1998, de 7 de enero, Política Lingüística. [Internet] Boletín Oficial del Estado, 11 de febrero de 1998, núm. 36. Comunidad Autónoma de Cataluña. Disponible: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?lang=ca&id=BOE-A-1998-2989>

Grup Enderrock (2022). *Història d'Enderrock*. (s.d.). <https://www.enderrock.cat/noticia/14556/historia/enderrock>

Grup Enderrock (2022). *Sona 9*. (s.d.). <https://www.enderrock.cat/sona9>

Hidden Track Records (2022). *Artists*. Jordi Serradell. (s.d.). <https://www.hiddentrackrecords.com/ca/product/jordi-serradell-esser-viu/#>

La Tornada (2022). *Què fem*. (s.d.). <https://www.latornada.cat/ca/que-fem>

La Tornada (2022). *Qui som*. (s.d.). <https://www.latornada.cat/ca/qui-som>

La Tornada (2022). *Projectes*. (s.d.). <https://www.latornada.cat/ca/projectes>

Solivellas, I. (2021). El Festival de la Cançó en Català: Impulsar un festival de la música en català com Eurovisió . Dins E. Gomà (ed.). *Molt a favor:57 propostes i un pacte per la llengua* (26-28). Eumo Editorial.

Viasona (2022). *Qui som*. (s.d.). <https://www.viasona.cat/qui-som>

8. ANNEX (ENTREVISTES)

8.1. ENTREVISTA A PAU PLANAS, MEMBRE FUNDADOR DE LA TORNADA (20/12/2021)

Pau Planas és un jove periodista i gran amant de la música. És un dels membres fundadors de *La Tornada*, un projecte format per un equip de gent jove que, primerament, va començar com a revista digital de música per passar a convertir-se en portal de música en directe a través de la publicació de cròniques de concerts que, finalment, ha desembocat en l'organització de concerts i festivals de música.

- Per començar, què és *La Tornada*?

- *La Tornada* és un projecte que vam engegar amb la meva companya, la Rocío, quan encara tots dos estudiàvem i va començar, primerament, com a revista musical en català amb la idea de difondre tota aquella música, tots aquells artistes catalans, especialment aquells que cantaven en català i servir d'altaveu a totes aquestes propostes. Sempre pensàvem que moltes quedaven en un segon terme, tenien dificultats per arribar al públic i no hi havia mitjans que ho recolzessin. Però, quan portàvem dos anys, aproximadament, de publicació de la revista digital vam notar que amb una revista digital que els números sortissin i que el projecte, des del punt de vista més empresarial, fos viable era complicat. Però, paral·lelament, això ens va obrir la porta a l'organització, primerament, de petits concerts i petites activitats relacionades amb la música que, a poc a poc, es van convertir en la nostra principal dedicació. Ara ja fa cinc anys que vam aturar la publicació de la revista com a tal i ens dediquem a muntar concerts i organitzar festivals. Tot i que, sempre hem volgut mantenir encara un petit apartat més de difusió des del punt de vista de mitjà de comunicació i, de tant en tant, ho fem. Alguna crònica d'un concert, algun article, alguna entrevista. Però, això, ja des de fa cinc anys ja no és la nostra principal funció i, finalment, la nostra activitat és seguir difonent la música, seguir donant veu a artistes, però ja, potser, no a través d'una revista musical sinó a través de concerts, de festivals, de projectes que facin que aquesta música arribi al públic que, finalment, és el nostre objectiu.

- D'on us va sorgir la idea d'apostar per crear una revista musical que ha acabat desembocant en una plataforma d'organització de concerts i festivals de música?

- Sobretot, primerament, perquè a tots en agradava molt la música i ens motivava molt. De fet, recordo molt el primer projecte que vam començar a l'inici de la carrera amb un noi de classe amb qui vam començar a anar a veure molts concerts, festivals. Coneixíem molta música i en volíem conèixer més. I vam dir si a part d'anar a veure concerts, els expliquem o anem a descobrir música per la gent. Doncs, bé, *La Tornada* va ser quasi el mateix. Bé, doncs, a mi sempre m'ha agradat molt la música en català i he seguit molt els artistes d'aquí, aquesta qüestió de la proximitat sempre m'ha interessat molt i sempre veia que sempre escoltava molta música que els meus amics no coneixien. Finalment, em vaig dir de tot aquesta música que m'agrada, que conec, que vaig escoltar intentem fer-la arribar al públic, donar-li un altaveu. En definitiva, posar un granet de sorra que, al principi, era molt petit i encara és petit. però que tot ajuda a que, finalment, totes aquestes propostes arribin al públic.

- Segurament, alguns mitjans de comunicació i altres revistes musicals digitals tampoc no arriben a llocs on podeu arribar vosaltres...

- Aquesta, de fet, és una de les claus ja que a *La Tornada* ho vam tenir molt clar des d'un principi. Els grans diaris, TV3, els grans mitjans poden cobrir un concert al dia, tenen poc espai, com a molt dues pàgines per cultura i parlen de moltes coses i, finalment, només es queden amb el gran artista que ve al Palau Sant Jordi o amb el gran festival o el gran concert. De fet, nosaltres una de les coses que vam fer des d'un començament va ser crear una xarxa de col·laboradors per arribar a tot arreu i poder cobrir, per exemple, aquell concert petit d'un artista que començava, que feia la presentació del seu primer disc en una sala petita de Barcelona on només hi havia cinquanta persones. Però, creiem que aquella proposta tenia valor i era interessant, i també ens interessava poder arribar aquí. Al cap i a la fi, nosaltres podíem perquè érem un mitjà digital que, a més, funcionava gràcies a uns col·laboradors que donaven el seu temps al projecte perquè això fos possible. D'aquesta manera, podíem explicar concerts que no s'explicaven en els mitjans grans. No per falta d'interès perquè estic segur que hi ha molts periodistes dels mitjans grans que ja els interessaria explicar aquests concerts; però, al final, quan tu ets *La Vanguardia* i tens dues pàgines d'informació cultural on hi has d'encabir tota cultura que hi ha a Catalunya doncs, per exemple, no pots parlar d'un grup que acaba de presentar disc a l'Heliogàbal.

- Quin és l'objectiu principal del vostre projecte, el que us caracteritza més, el que en ressaltaríeu?

- Doncs, ara mateix, personalment, crec que és fer d'altaveu de les propostes musicals. És a dir, segueix essent un altaveu musical, però, també amb tota la part d'organització de concerts hem anat molt cap a oferir experiències diferents al públic. És a dir, una altra línia, una altra manera de dir que tenim els concerts, els festivals més típics, però a nosaltres ens agrada molt el que és aprofitar la música per descobrir entorns, espais, municipis. Per exemple, fer concerts en pobles petits que no tenen gaire activitat cultural o que els és molt difícil gestionar una activitat cultural, doncs crear una activitat cultural aquí, que la gent d'aquests pobles també arribi a la cultura: fer arribar la cultura a la gent.

- Així doncs, entenc que la idea també és lligar territori i música.

- Sí. Al final pensem que això és important. A vegades, trobo que això ajuda amb tot perquè nosaltres fa temps que hem anat detectant que, en algunes ocasions, el sector cultural estem molt tancats amb el propi públic cultural. És a dir, sempre m'ha cridat molt l'atenció quan cada any l'*Enderrock* treu l'*Anuari de la música en català* i treu totes les dades; i, a dins d'aquestes una és quantes persones han anat a concerts durant l'any i si mires les dades (abans de la pandèmia) potser eren aproximadament dos milions de persones les que van anar a veure concerts en un país com Catalunya que som més de set milions i mig d'habitants. En aquest sentit, a vegades, em sembla que això sigui impossible perquè sembla que pels que ens dediquem a la música és el més normal perquè tothom té música al costat i, llavors, mires les dades i observes que només tres de cada deu catalans han anat a veure un concert aquest últim any. Si volem donar a conèixer les propostes musicals que hi ha a Catalunya, el primer que hauríem de fer és augmentar el públic que consumeix música. Perquè l'activitat cultural queda concentrada en auditoris, en sales de concerts i no tothom va a aquest tipus d'espais o queda concentrada en grans festivals, a Barcelona, en grans capitals, etc. Però, hi ha molta gent que viu fora d'aquests nuclis que potser s'està trobant sense poder anar a veure concerts. Doncs, augmentem el públic interessat en la música i la cultura, i això també servirà per augmentar les propostes musicals ja que al final hi haurà més mercat.

- Així també, podríem dir que es tracta de descentralitzar la cultura, la música, de les grans ciutats i fer-la arribar als pobles on, a vegades, pensem que no s'hi pot

generar cultura ja sigui per demografia, per falta de gent interessada en fer-la arribar, no?

- Sí, exacte. Bé, i també és un problema que tenim molt aquí a Catalunya que és el centralisme on sembla que tot el que passi a Barcelona no passa. I, després, més a petita escala, és el que també passa a Girona on tot el que sembla que no passa a Girona ciutat sembla que no passi. A vegades, fem un festival a Llagostera i sempre parlem molt amb la gent d'allà i ens diuen que allà al Teatre de Llagostera porten grups i fan una programació cultural molt bona i porten grups molt potents i potser només hi van cinquanta persones que són del poble. Llavors, penses com pot ser que Maria Arnal i Marcel Bagés toquin a Llagostera i portin cinquanta persones i la setmana següent toquen al Temporada Alta de Girona i en porten dues mil. Doncs, perquè ens costa, a vegades, fer aquest exercici i crec que és important fer-lo perquè és important que la cultura pugui arribar a tot arreu. Això, ho teníem bastant clar amb *La Tornada* quan vam començar amb la revista, de que intentàvem sempre que com alguns mitjans de comunicació cobreixen només la part de Barcelona i sembla que només hi hagi activitat allà. Doncs, sempre intentàvem tenir col·laboradors dispersos per tot el territori perquè, a vegades, hi ha concerts molt importants que no són a Barcelona i per això no són menys importants. I, això, a vegades, costa d'entendre.

- A banda de dedicar-vos a la gestió i la promoció d'esdeveniments musicals també us centreu en aspectes formatius per músics emergents. D'on us ve aquesta idea?

- Sí. La veritat és que això va venir una mica de rebot, però ja fa cinc anys que ho fem i ho valorem molt positivament. De fet, això no va venir de nosaltres ja que un dels primers companys de viatge que vam tenir a *La Tornada* sempre diem que va ser Fundació SGAE. Van creure en el nostre projecte i ens van donar suport. A partir d'aquí, vam començar a fer unes sessions alternatives arreu del territori per donar eines a músics emergents. I ara han canviat el nom, però, al cap i a la fi, són jornades formatives on l'objectiu principal és tenir molts músics i professionals de la música ja consolidats que expliquin la seva trajectòria, les seves vivències, les seves experiències, i que això ajudi a tots aquells músics que comencen. N'hem fet un munt, de temes molt variats i de molts ponents diferents i ha funcionat molt bé i crec que els músics ho agraeixen perquè al final quan tu comences tens moltes preguntes, molts dubtes... És molt gros el sector de la música i coses tan bàsiques com arribar al públic, com trobar

concerts, com comunicar... I sempre ho diem: no hi ha veritats absolutes, ni hi ha fórmules màgiques ni maneres de fer... En definitiva, no hi ha un decàleg de com triomfar, però sí que, generalment, els músics amateurs els va molt bé tenir l'exemple i, doncs, poder tenir un músic contrastat que digui que va fer tal cosa i li va funcionar o va fer allò altre i no li va funcionar gens.

Per exemple, moltes vegades quan anem a buscar artistes per fer les sessions com a ponents ens diuen que no saben pas què explicar o què han de dir. Però, l'experiència és molt vàlida. Ara, per exemple, fa poc en vam tenir una amb en Natxo Tarrés (Gossos) o aquest any n'hem fet una amb la Maria Arnal amb col·laboració amb les Cases de la Música. I, ostres, són gent que és molt potent tot el que tenen a explicar i, segurament no et diran com triomfar, però si estàs començant t'encenen la llumeta i, potser, veus alguna cosa amb la qual et pots inspirar o algun consell que et pot servir d'exemple; i, realment, el retorn que hem tingut de la gent que ve com a públic en aquestes jornades és molt bo, a la gent li agrada molt.

- Dit això, creieu que a nivell de Països Catalans hi ha suficients plataformes de promoció i difusió d'artistes i/o grups emergents? I al Principat?

- Crec que n'hi ha. Però, també és veritat que conec poc la realitat del País Valencià i les Balears. En definitiva, personalment, conec més el que passa al Principat i n'hi ha, n'hi ha. Per exemple, les Cases de la Música fan una feina brutal per ajudar a músics emergents, tots els festivals a què donen veu, etc. Els grups emergents ho tenen molt difícil, però tenen eines. Tot i així, mai són suficients, com més n'hi hagi millor i al final crec que tot és un problema de societat o si més no de la manera de consumir cultura. És a dir, podem crear moltes eines per difondre grups emergents, però el més important és que el públic doni oportunitats als grups emergents i, a vegades, crec que és el que ens falta. Com a públic ens costa molt i nosaltres [*La Tornada*] sempre ho diem perquè fem un festival que intenta trencar això que són els *Concerts a cegues* ja que al públic ens costa donar oportunitats a grups que no coneixem. A vegades, jo no ho conec però parlant amb altres músics em comenten que, per exemple, a Alemanya és habitual actuar en bars musicals i escoltes el grup que hi hagi encara que no el coneguis de res. I això és el que realment dóna oportunitats als grups emergents (i, a Londres, això també passa bastant). En canvi, aquí la majoria de la gent mai va a un concert si no li agrada i coneix l'artista. I, això acaba provocant barreres ja que a vegades ens movem

una mica [com a públic] com una massa: està de moda Txarango, doncs anem a escoltar-los o ara està de moda allò altre... En definitiva, crec que aquí és important que hi hagi un canvi de mentalitat com a públic i, evidentment, això donant més oportunitats als grups emergents, donant-los més eines perquè aquests grups arribin. Però, a vegades, no és només una qüestió d'indústria musical que sí sinó també com el públic percep les noves propostes; i, això ens costa bastant a l'hora d'explicar la música.

- És a dir, que hi ha una cultura molt marcada a l'hora d'anar a veure concerts, una manera molt estricta de fer, i això també no creieu que ve molt marcat per les institucions, institucionalment, a l'hora de promocionar segons quins grups o quins cantautors. Es transmet un model determinat de cultura?

- Sí, segurament. Al cap i a la fi, és com un cercle viciós perquè es difonen molt uns determinats grups perquè la gent escolta més aquests grups i per tant aquests grups són més grans i, alhora, fan més petits els petits perquè no tenen aquesta oportunitat. Quan dic que al públic ens costa descobrir música emergent no estic traspasant tota la responsabilitat al públic, perquè és evident que això s'ha de canviar des del punt de vista institucional o des de la indústria musical o, en definitiva, des de molts àmbits. Això amb els mitjans es veu molt clarament perquè es deixen endur per uns determinats grups que saben que mouen masses; per exemple, si mirem TV3 veiem que el cobriment cultural que fa acaba amb quatre o cinc grups que estan a dalt de tot com en Miki Nuñez, Els Amics de les Arts o en Joan Dausà (sense tenir-hi res en contra). Però, vull dir que hi ha una sèrie d'artistes que es genera una sensació que són a tot arreu i és veritat que això acaba generant un tap per altres artistes que no tenen les mateixes oportunitats.

- Altrament, també observem que es difon molt la cultura de masses, els festivals de gran format i no els concerts de grups de més petit comitè. A què creieu que es deu que no canviï aquest model de gestió cultural?

- Bé, amb això que dius de la cultura de masses crec que, potser, hi ha un error de plantejament que és que, a nivell polític, s'ha confós cultura i turisme. És a dir, moltes vegades es subvenciona i es dona suport a festivals no pel seu interès cultural sinó, purament, pel seu interès econòmic. I, per això sempre m'escolto molt en Pere Camps que és el director del Barnasants, i això ho té molt clar. Ell diu, per exemple, que el Primavera Sound està molt bé que es subvencioni, però potser no ho hauria de

subvencionar Cultura perquè si se'ls estan donant diners perquè genera turisme, ingressos, activitat econòmica a Barcelona... Doncs, per què això depèn de Cultura? Per què han de ser les regidories i els departaments amb menys pressupost si... Aquí a Girona ho hem vist molt durant molts anys ja que la cultura era purament promoció econòmica; és a dir, es promocionaven festivals de música perquè generaven turisme, perquè s'entén la cultura com una eina de generar benefici econòmic i ja em sembla bé perquè el genera i no ens n'hem d'amagar, és positiu. Però, això fa, a vegades, que tots aquells projectes més petits que culturalment són molt importants però que no generen aquest gran benefici econòmic de masses, doncs, a vegades, políticament no interessa. A vegades, cuidem molt l'estructura *macro* perquè dóna diners, però descuidem molt el teixit de base i sense aquest mai hi haurà... És que ni tan sols poden subsistir els grans festivals perquè aquest teixit de base és el que crea el públic, bandes, professionals del sector musical que, després, són els que nodreixen aquests grans festivals i aquesta gran oferta.

Personalment, crec que s'ha entrat en una roda que actua d'una determinada manera sense ni plantejar-se. És a dir, ja no crec que es tracti d'una qüestió de decisió política sinó que s'ha creat un sistema de subvencions, d'ajudes, una manera d'entendre-ho que ja funciona per si sol, com una roda (independentment de qui governi) i que no es toca. No hi ha hagut un plantejament de base o de fons de si aquest és el millor sistema o de si això és el que ajuda millor a la cultura del nostre país. Finalment, el benefici tant en els festivals com en els grups són les xifres: quanta gent portes, quants seguidors tens a Instagram, quant d'impacte econòmic proposes, etc. Personalment, crec que hi ha coses més importants, tot i que, evidentment, això és important; però, n'hi ha d'altres que també ho són.

- En aquest sentit, teniu molta competència en el camp de la programació musical de propostes emergents?

- Sí. És a dir competència en el sentit d'altres empreses i/o altres entitats que treballen en aquest sentit, sí. N'hi ha bastantes. Però, crec que això és positiu perquè, al cap i a la fi, és una manera d'augmentar el públic. Per exemple, a nosaltres que hi hagi molts festivals de petit format ens agrada perquè després els artistes que hi toquen tindran més èxit, més públic i, per tant, quan nosaltres els programem també ens vindrà més gent. Perquè, al final la gent els coneix i també crearem més públic i crec que, en aquest

sentit, ens ajudem els uns als altres. Evidentment, però, quan fas un festival al poble X però hi ha un altre festival que es fa al poble del costat els mateixos dies, aquí sí que hi ha una qüestió més de competència de si genera més el nostre o l'altre. Però, en general, crec que és positiu perquè al final és important que hi hagi aquest teixit de base, un teixit cultural fort que ens beneficiï a tots, tant als petits com, fins i tot, els grans.

- Així doncs, també es tractaria de teixir aliances perquè com més sigueu els que remeu en una direcció determinada a més públic es podrà arribar i més promoció i difusió de diferents i diversos grups podreu fer, no?

- Sí. Al final crec que és anar trobant el teu espai. Per exemple, ara hi ha molts projectes i nosaltres no en formem part, però hi ha l'Associació Xàfec que és l'Associació de Petits Festivals que estan fent molta feina i, justament, aquesta setmana van organitzar unes jornades de música i comunicació molt interessant aquí a l'Espai Marfà, a Girona. Hi ha moltes idees d'aquestes d'aglutinar-nos i d'unir festivals i forces, i crec que això ben entès és molt bo; per exemple, en el sentit que molts grups de música els interressi que n'hi hagi d'altres al seu costat, no, directament, com a competència. Això mateix passa amb els festivals ja que està bé tenir més festivals a la zona.

- Però, alhora, institucionalment, a través del Departament de Cultura o altres parts de l'engrenatge que són força importants no es dóna massa veu a aquests projectes...

- Costa. Sobretot, costa molt entrar... Per exemple, en el nostre cas ens és bastant fàcil el contacte amb els ajuntaments. És a dir, els ajuntaments estan bastant predisposats a crear activitat musical, a ajudar, o moltes vegades que hem anat a ajuntaments a explicar-los festivals han intentat que aquests s'hagin pogut tirar endavant. Però, potser com més gran és la institució, més costa. Perquè, a vegades, també potser hi ha un problema d'accessos. Les pròpies institucions sembla que es protegeixin molt i ho compliquin tot expressament per tancar les portes a aquells que estan començant. Ara, doncs, estem començant a saber com va aquest món, a saber demanar subvencions a la Generalitat, a la Diputació, etc., perquè ja fa cinc anys que ja ens dediquem a organitzar concerts. Però, a vegades, això crea una mica aquesta idea que només poden aconseguir subvencions, ajuda, aquella gent que té molts contactes i que treballa molt amb les institucions. Aquella persona o aquell projecte que comença ho té molt difícil, té moltes traves, fins i tot, a vegades, són tan complexes i complicades, organitzades de tal

manera que és molt difícil optar-hi. Per exemple, aquí a Catalunya hi ha una subvenció que trobo surrealista que és la Subvenció sobre Programació de Música en viu, que és la que subvenciona la programació dels festivals de música i que es dóna dos anys més tard de la programació dels festivals. En aquest sentit, doncs, ara fa poc ens van donar la subvenció de l'any 2019. Clar, com ajuda això com a festival si a mi em donen uns diners per fer aquest festival d'aquí dos anys? O bé sóc una empresa molt gran i ho puc assumir i no m'és problema o bé ja tinc molt de rodatge o bé no em serveix de res. Perquè nosaltres ens hi hem trobat, que quan començàvem a estar dins la roda de les subvencions sempre pensàvem que no estava fet per nosaltres, no està feta pels petits, pels que comencem; està feta pels que ja ho dominen molt, pels que ja porten molts anys aquí.

- A més, això ho podríem lligar amb aquell model de cultura del que parlàvem anteriorment fent comparacions amb el turisme. Així doncs, suposo que tenen més facilitat grans projectes que organitzin esdeveniments que crearan un fort impacte econòmic que no pas altres que tenen molt bones idees i que, realment, el que més els importa és promocionar música en viu potent i no pas grans projectes que no tenen gaire o massa sentit culturalment...

- Sí, és veritat. Però, hi ha una mica de tot. A vegades, és cert que hi ha subvencions que si mires les bases i els criteris de puntuació ja primen el valor cultural i no sempre és així. Sobretot, això passa quan les subvencions són més directes o a grans festivals que ni tan sols passen per les convocatòries públiques i es tracta de subvencions directes a festivals estratègics, que tenen una valor singular i que s'aprova directament en un ple o no surten a concurs com en d'altres festivals. En definitiva, portem només cinc anys i aquest món de les subvencions encara (sobretot a mi no se'm dóna gaire bé i ho porta la meua companya, la Rocío, que porta més aquest àmbit) és complicadíssim i, sobretot, a vegades, sobre això que deies no és només una qüestió de com estan plantejades les subvencions des del punt de vista formal (és a dir, si es valora més l'impacte econòmic, i la subvenció en si mateixa). És a dir, hi ha subvencions que si que premien projectes que comencen, que tenen aquest visió més de base o que no tenen aquest impacte econòmic, aquest força turística. Però, com que aconseguir-ne és tan difícil o es donen tant a llarg termini o tenen tantes complicacions que, potser, aquell gran projecte inicial ja no li surt a compte presentar-s'hi o ja ni se n'assabenta; o, a vegades, has de tenir una persona, únicament, que es dediqui simplement a fer subvencions. Però, si es tracta d'un

projecte petit potser no et pots permetre algú que, únicament, es dediqui a fer aquesta tasca. Aquí rau, principalment, el problema. Perquè, a vegades, hi ha subvencions que estan molt ben plantejades on es valoren els criteris de programació, l'aposta per grups emergents, pel català, etc., es valoren, realment, factors culturals. Però, en definitiva, crec que hi ha d'haver una feina institucional de simplificar-ho, de crear ajudes per poder optar a les ajudes: ajudar a entendre a la gent com va tot aquest món de les subvencions, que és molt complicat.

- En canvi, quina és la característica principal del vostre projecte que us diferencia dels altres?

- Segurament la manera de treballar és el que més ens identifica, que tenim una manera pròpia. Nosaltres sempre intentem que ens identifiquin molt amb la cura que tenim cap a tots els nostres projectes perquè tots són molt diferents i ens agrada cuidar molt els detalls, l'estètica, el tracte amb els artistes i el públic, l'entorn, etc. En general, que tot estigui molt ben pensat, no deixa res a mitges, fet i deixat estar, al cap i la fi, que tot estigui molt ben treballat. Per exemple, una de les altres coses que com a empresa vam decidir cuidar molt és la comunicació. A vegades, les empreses musicals, les promotores, cuiden molt la comunicació dels festivals però no generen cap marca com a empresa. Nosaltres sempre hem intentat (i com ja veníem de la revista) que la marca sempre fos *La Tornada* i que fos una marca potent que el públic conegués. I, això fa que creem o intentem tenir un públic fidel, és a dir, que hi hagi seguidors de *La Tornada*. De manera que quan tu engegues un festival, no el comences de zero perquè ja tens un públic al darrere ja que tu ja li dius al públic que aquest festival té el segell o és marca de *La Tornada*. I vull pensar (o si més no ens hi estem trobant) que el públic respon i crec que això és el més important i el que fem diferent a altres empreses que cuiden més exclusivament el festival en si mateix. I no dic que això sigui millor o pitjor o que ho estiguem fent millor que els altres, però sí que tenim molt clar que *La Tornada* és la marca i que, després, això ens ajuda a impulsar altres festivals. I, evidentment, a cada festival volem remarcar la marca de cada festival, i que *La Tornada* hi ajudi.

- Es tracta de mostrar la vostra autenticitat, la naturalesa del producte i/o servei que oferiu, la vostra manera de fer.

- Sí, exacte. I, sobretot, generar complicitat. Per exemple, a Girona fem un festival que es diu *Concerts a cegues* que és un dels que ens funciona més bé i es tracta de concerts

secrets on la gent no sap quin artista ve a escoltar. Això, justament ho vam poder començar gràcies a la complicitat perquè si tu comences un festival *a cegues* és difícil que el públic respongui. Però, nosaltres vam pensar que ja que tenim un públic que ens segueix, potser aquest públic està més predisposat a anar aquest festival perquè se suposa que ja confia amb el que programem, amb el nostre criteri, la nostra manera de fer. Doncs, creem aquest festival i al donar-li la marca pròpia el públic ha respost molt bé ja que ve i genera aquesta complicitat. Al final, això és una confiança del públic cap a tu, i no només del públic ja que també treballem molt per ajuntaments que ens demanen de fer programació. Així doncs, confiança de cara el públic, els ajuntaments i els artistes i amb tothom amb qui treballes.

- Quin és el vostre criteri a l'hora de programar segons quins cantautors/es o grups de música?

- Doncs, bona pregunta. És complicat. Hi ha varies realitats. Primer de tot, hauríem d'explicar el nostre sistema de treball. Nosaltres tenim una programació on el gruix principal el tenim entre abril i juliol i es tracta de sis mesos abans, entre setembre i octubre, començar a escoltar molta música i anar a molts festivals: el Mercat de Música Viva de Vic (MMVV), el mercat de la Fira Mediterrània i altres mercats nacionals, i anat recollint una mica tot el que hem rebut. I un dels primers elements és a l'octubre o el novembre quan fem una primera reunió amb l'equip de *La Tornada* i entre tots fem una llista de propostes musicals que ens agraden, que creiem que valen la pena, que poden encaixar en les nostres programacions. I, al final, és en aquest primer moment quan surten propostes que ens agradin, que ens motivin... I sempre diem no que t'agradin personalment, però sí que valoris. És a dir, potser hi ha un artista que, personalment, no m'agrada perquè aquell estil musical no és el que més em tira però que li reconec un valor, una qualitat, un interès, una singularitat, etc. Doncs, al cap i a la fi, es tracta de propostes que admirem o que creiem que valdran la pena i fem tot aquesta llista de grups que voldríem portar. El problema és que aquesta llista és immensa i que costa molt de plasmar en una programació, en uns festivals, i això és el més complicat. I aquí ja costa més centrar-te en allò que t'agrada més a tu o a vegades hi ha grups que ens agraden molt i que ens costa molt poder-los portar en algun festival... Bé, ara aquests dies estàvem programant el Festival Espurnes de Llagostera i ens passava molt això que quan ens assèiem i dèiem farem això, això i això i quan teníem tota la programació feta, fantàstic, ha quedat una programació collonuda, però el

públic de Llagostera no coneix cap grup del cartell; ni un, i no en coneixerà cap. I, després no ens vindrà la gent. I a la fi, és veritat, que acabes posant grups coneguts perquè si fem un festival de dotze hores a Llagostera i no hi ha cap grup conegut la gent no ens vindrà i tampoc estàs fent cap favor en aquest grups, ni els estàs donant l'oportunitat si no hi ha un públic que els escolti. Perquè la gent et vindrà a escoltar, per exemple, la Clara Peya i, llavors, es quedarà a veure el grup que toca després i que potser no els coneixen, però es quedaran a escoltar-los. Bé, es tracta de trobar aquest equilibri entre els grups més emergents, més poc coneguts pel públic i aquells que t'estiren més gent.

- Valoreu el fet que cantin en català?

P: Sí. De fet, nosaltres vam començar com a revista de música en català i ara ja no programem només en català, treballem tot tipus de música, però sí que sempre intentem que la programació sigui majoritàriament en català. Per exemple, ara fa poc quan programàvem el Festival Espurnes de Llagostera hi havia algun moment que fèiem un esbós del cartell i observàvem que havien sortit quatre artistes de sis que cantaven en castellà. No hi tenim res en contra, però l'essència del Festival Espurnes és programar música en català. Doncs, canviem-ho. Després, també ens agrada portar gent de fora, descobrir artistes que també no siguin catalans, que no vol dir que només ens quedem amb els d'aquí; però, els festivals que estem fent creiem que per filosofia del festival així com la majoria dels artistes han de ser catalans, també una majoria de la programació ha de ser en català perquè, finalment, crec que també és important que tots els festivals tinguin programació en català. Perquè sinó sempre acabem allà mateix: perdre la llengua, l'idioma. Per exemple, si fas un Primavera Sound i no hi ha cap artista català al cartell potser no estàs fent cap favor a la llengua (i no vull dir que no puguis portar artistes internacionals i que tot hagi de ser d'aquí), però està bé que els festivals també fem aquesta acció de *visibilitzar* el català talment com fem a les distribuïdores de cinema. Doncs, amb la música també.

- Altrament, a vegades, potser també confonem el fet de difondre i promoure cultura catalana, és a dir cultura feta al Països Catalans o només al Principat però en castellà, en anglès o en un altre idioma. Així doncs, confonem el terme *música catalana* (feta als Països Catalans o a Catalunya però que, per exemple, pot ser cantada en un altre llengua que no sigui el català) amb el de *música en català* (pot

ser feta a qualsevol lloc del món, però la lletra de les cançons és en català). En aquest cas, no seria més oportú lligar la cultura (cultura catalana) amb una llengua determinada (llengua catalana) si realment volem promocionar la *música en català* feta als Països Catalans?

- Totalment d'acord. Sí, al cap i a la fi són dues coses diferents. Crec que hi va haver un moment on es va donar molta importància a la *música en català* i reivindicar la *música en català*, però des de fa uns anys tinc la sensació que s'ha començat a veure malament, sembla *supremacista*. És a dir, si defenses la *música en català* és supremacisme perquè tenim dret a cantar amb l'idioma que volguem i ha començat a ser mal vist defensar la *música en català*. I no és així. Evidentment, que no s'ha d'obligar a ningú a cantar en català ja que a mi em sembla fantàstic que un músic decideixi cantar en castellà, perfecte, i nosaltres el seguirem programant i programem molta gent que canta en castellà o en anglès. Però, sí que crec que té molt de valor defensar la *música en català* tant com en té defensar el cinema en català, la televisió en català o qualsevol altre àmbit. Perquè és que sinó hi ha música en català els joves tampoc tindran referents de música en català i si volem preservar la llengua sigui visible en tots els camps, a tot arreu, perquè sinó la llengua queda invisibilitzada; i la llengua deixa de ser utilitzada, es va morint i es va apagant a poc a poc. Doncs, crec que és important reivindicar-ho i ja et dic que, a vegades, l'error és entendre que defensar la *música en català* és anar en contra de la música en castellà o d'altres coses, i no és ni ha de ser així. Fins i tot, nosaltres al principi ens dedicàvem molt a la *música en català* i ara quan hem començat a programar ens hem preguntat per què; no fem festivals de *música en català*, fem festivals però que tinguin una programació majoritària de música en català. Ho posem tot al mateix nivell, no és que un sigui millor que l'altre, però ha d'existir la *música en català*. I tampoc pot ser que hi hagi els festivals i els festivals de *música en català* perquè després ens estem menystenint a nosaltres mateixos. El nostre objectiu primordial és que hi hagi presència de *música en català* a tots els festivals.

- Com observeu el mercat musical en català?

- Personalment, crec que va disminuint. Una mica com tots els mercats en català, desgraciadament. Però, sí que, a vegades, amb companys hem comentat que durant una època hi va haver molta onada de *música en català*, però actualment molt dels grups que surten ara, recentment, estan triomfant molt però cada vegada n'hi ha menys que cantin

només en català. Aquests últims anys han aparegut moltes propostes i algunes de potents que no canten en català o només hi canten una cançó o dues. Sense entrar en noms concrets, però és evident. I potser no han sortit tantes propostes en català com en aquella època quan van sortir Doctor Prats, Els Catarres, Txarango, etc., hi va haver una onada molt forta que ja venia d'abans, de l'època dels Manel, Els Amics de les Arts, Mishima, etc., que també va ser molt potent. En canvi, ara les noves escenes que estan sortint... Bé, és això que deïem que, a vegades, són grups que canten en castellà i que fan un parell de cançons en català ja entren dins el circuit de la música catalana i, a vegades, et penses a pensar i dius però si de cançons en català quasi no en tenen. Però, per sort, està sortint una escena de cantants molt joves, una escena pop alineats amb Ginestà, aquesta línia més costumista... Crec que aquesta línia pot ser potent, i també l'altre punt fort que tenim és tot el moviment de música urbana on també estan sortint moltes propostes en aquest àmbit, molt potents i en català. També per quedar-nos amb la part positiva, que hi és. No tot està perdut, i no tot és negatiu.

- Observeu canvis de llengua en segons quins artistes que abans cantaven en català i ara canten en castellà o en anglès per motius de mercat (ja sigui per tenir més públic i, alhora, més èxit)?

- Sí, crec que passa. Grups que cantin en català i que tot d'una facin un canvi brusc a cantar en castellà, potser no molts, però passa. Però, per exemple, si anem mirant aquests exemples veiem que no acostuma a ser una bona estratègia perquè, a vegades, aquests grups es pensen ara cantaré en castellà, tindrè èxit i triomfaré a tot Espanya, no és així. Només canviant d'idioma i cantant en castellà no triomfaràs a tot Espanya. Mentre hi ha grups que han seguit cantant en català i sí que estan triomfant. Per exemple, ara mateix hi ha un cas que és Zoo que és descomunal l'èxit que tenen a tot Espanya cantant en català. Finalment, és més una qüestió de com arribes al públic i no només de l'idioma. Però, personalment, crec que això sí que passa amb artistes que potser per ells cantarien en català, però prefereixen començar cantant en castellà o barrejant idiomes intentant-hi posar molt de castellà. Perquè és veritat i això és una realitat que els grups que triomfen a nivell espanyol acostumen a ser grups que canten en castellà. És a dir, els grups catalans que triomfen a nivell espanyol (si ens mirem qui està tenint èxit) hi ha el cas de Zoo, de Txarango o Obrint Pas (que també durant la seva època van tenir molta força fora de Catalunya), però, sobretot hi ha Love of Lesbian, Sidonie, etc. Però, al final és un problema que tenim aquí a Catalunya i és el de tenir un

mercat molt gros a l'abast, el mercat castellanoparlant. Llavors, és llaminer que un grup que comença que sap que musicalment pot tenir èxit més enllà de Catalunya prefereixi de cantar en castellà en comptes d'en català perquè així arribaré més lluny. És una realitat i, alhora, és una putada pel català perquè el que fa és que hi hagi menys propostes en català i que hi hagi aquest marc mental que, desgraciadament, es compleix. I aquest marc mental del mercat espanyol és simplement una qüestió de xifres immens i el mercat català és més reduït. Personalment, crec que, a poc a poc, hem de treballar o treure'ns aquesta por que a vegades tenim i sortir a fora a cantar en català.

- Però, per exemple grups com Sidonie, Love of Lesbian, Estopa, etc., són grups que pertanyen a la marca de cultura catalana perquè és música feta a Catalunya, però són grups que pels motius que siguin no s'atreveixen a cantar en català. Són exemples clars per diferenciar la *cultura catalana* i la *cultura feta en català*, és a dir, *música catalana* i *música feta en català*?

- Sí. Cada cas és un món. No sé si n'hi ha que no s'atreveixen a fer *música en català* o que no els surt. Per exemple, Estopa si són castellanoparlants em sembla que el més normal i coherent és que cantin en castellà. I no em sembla criticable, em sembla normal. Igual com hi pot haver altres músics catalans que siguin parlants d'àrab, anglès o qualsevol altre idioma puguin fer música amb aquests idiomes. Em sembla fantàstic i crec que és un error dir que això no és *cultura catalana*. Ara bé, això, evidentment, no és *cultura en català*. Llavors, hi ha coses molt personals de cada artista (és molt difícil saber cada cas com és), però hi ha molts músics que potser són catalanoparlants i a ells els sortiria de natural cantar en català però que prefereixen cantar en castellà perquè d'aquesta manera tindrà més èxit. I, això pel català és un problema, però tothom està en la seva llibertat de poder cantar amb l'idioma que vulgui, però aquests casos crec que són els que no ajuden gaire el català. Perquè, al cap i a la fi, estàs restant valor a la llengua i deixes a entendre que has de canviar d'idioma per tenir èxit.

- No és un problema que, institucionalment, promoguem, difonguem *música catalana*, *cultura catalana*, però no *música en català*?

- Sí. Bé, també depèn, per exemple, de subvencions de la Generalitat de programació de festivals de música en viu. És una de les subvencions principals que dona pels festivals de música i es valora que els grups cantin en català. En aquest sentit, a les bases hi ha dos criteris de valoració i que valen el mateix; em sembla que donen trenta punts si els

artistes són catalans i trenta punts més si canten en català, és a dir que sí que es prima que la programació sigui en català. Personalment, crec que hem d'anar per aquí, institucionalment s'ha d'ajudar perquè al final sempre és la manera del que sempre diem: en un territori si hi ha dos idiomes tendeix a desaparèixer el petit, el que té menys nombre de parlants. I per evitar que això passi és que institucionalment es recolzi més aquest idioma per sobre de l'altre. I això no és anar en contra de ningú ni de cap idioma sinó que, simplement, és intentar que aquest idioma no desaparegui. És un cas similar a la immersió lingüística. Per què hem de promocionar l'escola en català? Doncs, perquè si no la promocionem, possiblement el català desaparegui. No vol dir que estiguem en contra del castellà. Vol dir que promocionant l'escola en català és la manera de que el català pugui sobreviure. Doncs, promocionar els artistes en català no és anar en contra del que no hi canten, perquè, a més, els que no ho fan tenen molt més mercat.

- Tanmateix, no creieu que passar a cantar més cançons en castellà que en català pot provocar tenir més competència laboral?

- Evidentment. Hi ha molts músics que canten en castellà o que potser tenen aquesta idea de que fent-ho arribaran més lluny, a tot Espanya, i no arriben ni a Catalunya. Al final la música és una qüestió de proximitat. O comences fent-te fort al teu poble, amb els teus amics i això va creixent. Entrar de cop al mercat espanyol... És com si jo ara digués de cantar en anglès hi tindrà concerts per tot el món... No és tan fàcil tenir èxit a tot el món. No perquè cantis en anglès t'escoltaran a tot el món ja que has de tenir alguna cosa que et permeti arribar a tot el món. Per això, quan hi ha artistes que canten en català i després fan un canvi d'idioma no acostumar a funcionar-los perquè si tu ja has creat el teu públic a Catalunya, simplement per haver canviat d'idioma no començaràs a tenir públic a tota Espanya. Perquè ja no has creat el teu públic allà. Crec que moltes vegades no és garantia i si et funciona tindrà un èxit molt més multitudinari. Però, de fet, hi ha molts grups que canten en anglès i que segueixen només tenint una difusió a Catalunya perquè no han aconseguit sortir més enllà. És a dir, cantant en català és difícil, però cantant en qualsevol altre idioma és exactament igual de difícil triomfar i arribar al gran públic.

- Però, per exemple, tenim dos gran casos com Manel o Els Amics de les Arts que exclusivament canten en català i tenen el mercat de Països Catalans molt dominat i

es poden atrevir a sortir a fora a cantar en català i no hi ha cap mena de problema. No han hagut de canviar de llengua per tenir més èxit...

- Sí que és veritat que són casos que surten de Catalunya puntualment ja que realment el gran gruix de seguidors els tenen aquí. Però, a vegades, perdem una mica de vista que a nivell de Països Catalans hi viuen més de deu milions de persones, déu n'hi do, això dóna per guanyar-te la vida amb la música i per guanyar-te-la bé. No som Andorra, no som un país de dos-cents mil habitants, és moltíssim el públic que tenim aquí. Una proposta com els Amics de les Arts que són un grup influent a Catalunya estic segur que poden viure de la música i que poden funcionar bé amb el públic català. Al final, també és un grup que s'ha sabut fer molt fort en un territori concret, i això és suficient en molts casos. Entenc que hi hagi casos que volen arribar molt més enllà, però no s'ha de menystenir ser un grup d'èxit a Catalunya. Som molt milions de persones aquí, dóna per molt. I això, de fet, és una cosa que passa a tot el món ja que, per exemple, hi ha molts artistes francesos que només tenen èxit a França, moltíssim. Personalment, m'agrada molt un festival que fan a Argelers que es diu Déferlantes on, a vegades, hi ha molts caps de cartell que són gent que el públic està embogit amb ells i que jo no havia sentit en la meua vida perquè són grups francesos que no surten de França (i els tenim al costat!). Doncs, perquè el mercat francès és suficientment potent com perquè molts grups en visquin. En aquest mateix sentit, hi ha molts grups espanyols que ja en tenen prou amb el mercat espanyol i no els cal sortir a fora. Si aconseguixes triomfar a Catalunya com Els Amics de les Arts, això ja és molt potent, hi ha molt poca gent que ho pugui aconseguir. Donem-li valor, també.

- En resum, creieu o noteu que es promocionen suficientment els cantadors/es i grups de música que canten en català?

- Tot el que es pugui sumar de promoció és bo. És a dir, sempre s'ha de promocionar més perquè sempre fa falta. És una mica com la música emergent ja que hi ha bones eines de promoció, gent que està treballant molt bé, mitjans de comunicació que estan cuidant molt la música catalana i la música en català, però tant de bo n'hi haguessin més. Tant de bo hi hagués més finestres, més espais i, sobretot, en els grans mitjans que són els que tenen més poder perquè són els que arriben a més públic i els que, alhora, a vegades, destinen menys espai a la cultura. És a dir, que TV3 pogués tenir més programes musicals on, per exemple, hi haguessin actuacions en directe. N'hi ha, com

per exemple al programa *Preguntes Freqüents (FAQS)* on cada setmana hi ha una actuació en directe i crec que és molt interessant i molt positiu perquè és un programa que té molta audiència i, a més, aposten per artistes emergents i és una oportunitat molt bona. Però, tant de bo n'hi hagués més i hagués programes específicament culturals, destinats a difondre música i cultura.

- Creieu que s'hauria de canviar el criteri de promoció musical dels mitjans de comunicació de segons quines emissores de ràdio ja que quasi sempre s'escolten les mateixes cançons i/o els mateixos grups?

- Sí. Però crec que, generalment, això és un problema de la radiofòrmula que ja no entra en grups catalans o no catalans sinó que passa també en les altres emissores. És aquest format de *Los 40 Principales*, les quaranta cançons, i escoltem-les en bucle. Sí, això és tristíssim; fins i tot, com a oient. Quan poses la ràdio i sempre sents les mateixes cançons t'avorreixes profundament i prefereixes posar l'Spotify o qualsevol altra cosa. Suposo que hi ha un determinat públic que ja li agrada sentir sempre el mateix perquè és el que coneix, però aquí les pròpies emissores s'haurien de replantejar que aquest no és el millor sistema. Aquí sí que trencaré una llança a favor d'Icat que potser és qui trenca més aquesta manera de fer. És a dir, crec que és qui més varietat dona i més aposta per artistes emergents i, a més, van molt per bloc temàtics (cosa que no fan a altres emissores) que, segons a quina hora, canvia molt la música. Tens una sèrie de programes amb un estil, una temàtica que dona més diversitat i és de més bon escoltar, no és tan repetitiu.

- Així entenc que s'hauria de canviar el model, la manera de fer i, potser, que realment a segons quines emissores també hi hagués gent que en sabés i l'interessés tan la música com a ICat. És a dir, es troba a faltar gent que tingui una idea formada i entengui de música i s'atreveixi a fer programes de televisió com de ràdio seguint els esquemes tradicionals i saber promocionar el que tenim al país?

- Bé. crec que les persones ja hi són. Els periodistes musicals amb molta capacitat del sector musical ja hi són, però, a vegades, no tenen els espais on explicar-ho. Per exemple, TV3 té gent boníssima ja que fan el programa cultural *Quan arribin els marcians* que és un programa molt ben fet. Però, clar és un programa que t'emeten a les dotze de la nit a TV3, i després te'l repeteixen al Canal33 no saps ben bé quin dia i sense promoció. Tant de bo periodistes així tinguessin un programa no aquestes hores,

de complement, un cop han acabat el *prime-time* o el post *prime-time* i tot plegat, sinó que poguessin tenir programes més llargs, més ben promocionats i amb més eines. Perquè, a vegades els programes culturals són els que s'acaben fent per omplir la graella amb el mínim pressupost. Per exemple, fa poc TV3 va fer la versió de televisió del programa de ràdio *El celobert* d'en Lluís Gavaldà i era interessantíssim. I estic segur que estava fet amb el mínim pressupost, a estones mortes i quasi bé sense promoció. I això sap greu perquè la matèria prima ja hi és.

- Pot ser s'hauria de seguir l'exemple, el model de programes de TV3 com l'Àngel Casas Show o l'Sputnik o de ràdio que feien en Quim Monzó, en Joan Barril, etc., que es deia *El lloro, el moro, el mico i el senyor de Puerto Rico*. En aquest sentit, no creieu que hem deixat perdre models que tenien èxit, sabien arribar a un públic determinat o en generaven un de nou...

- Totalment. I s'ha perdut molt la música en directe a la *tele*, és a dir que hi hagi programes de *tele* que apostin per portar bandes que puguin actuar. Per exemple, em sembla que amb l'Àngel Casas passava i amb l'Sputnik també. A més, aquest últim era brutal ja que venien artistes internacionals súper potents i actuaven al plató de TV3 en directe; i, altrament, aquest programa va servir de llançament per tot el *Rock català* perquè potser et venia a tocar una súper banda americana al Palau Sant Jordi i hi passava a fer un directe i, potser, en el mateix programa t'hi tocaven Umpah Pah quan estaven començant i tenien només un disc. Això era un altaveu brutal per totes aquestes bandes, i ho hem perdut totalment.

- Després vam anar directament cap al model de *Operación Triunfo*. Potser per crear un públic determinat es podria fer un programa semblant però, més aviat, de *música en català*. És a dir, primer fer un programa per un públic determinat i així després poder fer programes més específics... A vegades, és una proposta que gent que no hi entén molt en el camp de la música o que li interessa que el català es promogui a través de la música ha proposat.

- Seria un punt molt positiu. Un espai televisiu dedicat a la música on hi poguéss haver música en directe, entrevistes a músics, cròniques de concerts, etc. Perquè, a més, la música interessa a molta gent, i la música en català, també. És a dir, per exemple veiem al Canet Rock (diem que la música en català no va amb els joves) però ven 25.000 entrades en un tres i no res, i ara ha obert un Canet Rock Mallorca, i segur que també els

funcionarà; per exemple, no tot, però bona part del cartell és en català (també hi ha algunes coses en castellà). Però, bona part del cartell és en català i molts dels grups que dèiem (Zoo, Manel, els Amics de les Arts, Oques Grasses, Dr. Prats, etc.)... Tenim un munt de grups en català que tenen aquesta tira. La *música en català* interessa. Crec que tindria valor tenir aquests espais d'exhibició que, evidentment, pogués ajudar aquests grups coneguts però que també pogués ser un espai on poder-ne descobrir altres.

- Altrament, suposo que hi ha altres canals de comunicació a part dels mitjans convencionals on poder fer visible tot aquest gruix de *música en català*. Us atreviríeu a donar veu a alguna proposta que en un futur es pugui fer a través d'altres mitjans, com per exemple fer una plataforma musical semblant a Spotify a nivell de Països Catalans...

- Podria ser interessant. Concretament, no sé dir propostes concretes, però tenim moltes eines. Potser també és veritat que no ens hem de quedar esperant que TV3 ens ho solucioni i faci el programa que volem o que creiem que és necessari. Ara per sort hi ha moltes fórmules i, per exemple, en *podcasts* amb molt poc pressupost, pocs recursos han aconseguit generar deu vegades més públic que el que genera TV3 o mitjans tradicionals. Aprofitem-ho, perquè diria que no és fàcil arribar al públic, però és més fàcil intentar-ho. Perquè no cal que et donin un programa a TV3. És molt difícil que et donin un programa, però aconseguir un *podcast* no ho és tant; després, la feina és picar pedra i que això arribi al públic. I, sí, amb tot el tema aplicacions, evidentment. Un altre exemple és *Viasona* que, finalment, van trobar una cosa diferent amb una enciclopèdia amb totes les lletres de tots els grups en català que existeixen. És un niu d'informació i és una pàgina que té milions de visites. En definitiva, no és un mitjà tradicional i es tracta d'una enciclopèdia de la música en català, però que et dóna aquesta eina que és molt potent.

- En aquest sentit, què en penseu de la tasca de promoció de música, exclusivament, en català que fan a Ràdio Vilablareix?

- La idea que tenen és molt bona. De fet, tant de bo hi hagués més ràdios municipals així, perquè, al cap i a la fi, n'hi ha moltes que bona part del dia funcionen com a radiofòrmules i que posen el primer que troben. Doncs, s'agraeix que hi hagi una ràdio que posats a ser radiofòrmula ho siguin en català i crec que, de fet, Ràdio Vilablareix s'ha convertit en un referent. No sé quants milers de seguidors té a *Twitter*, però molt

més que població hi ha a Vilablareix i és una ràdio local que ha aconseguit traspasar moltes fronteres gràcies a això. Justament que sigui tant referent és una mostra, potser, una mica del problema que si hi ha una ràdio a Vilablareix que posar molta *música en català* i no tota Catalunya la coneix; això, potser, és un problema ja que hauria de ser més comú que tots els pobles tinguessin ràdios amb *música en català*. La tasca és molt bona. Però, sí que és veritat que Ràdio Vilablareix que, com a oient (no sé com funcionen a nivell intern) , deuen tenir un emmagatzematge de cançons molt bèstia on hi van afegint cançons noves però sense actualitzar. Llavors, clar, queda desactualitzat perquè està cedit a moltes cançons que fa anys que estan editades. Personalment, com a oient, m'agrada més sentir la novetat, escoltar cançons més actuals i allà al final és un mixt de cançons molt diferents i posades allà en una gran plataforma per ser escoltades en mode aleatori. Però, la filosofia de la ràdio és potentíssima i tant de bo moltes ràdios municipals poguessin ser així.

- Finalment, és cert que la globalització ha influït negativament en la presència del català en el terreny musical? Què s'hauria de fer per revertir la situació?

- No ho sé si ha influït negativament. Perquè, al final també acaba generant oportunitats. Per exemple, un cas com Txarango que ha tocat per mig món va arribar a tenir prou públic cap a Holanda, Bèlgica, etc., tenia gent, tenia públic i també va tocar el Japó (Obrint Pas també va tenir-hi molt d'èxit ja que va tocar al Festival Fujirock, un dels festivals més importants d'allà) o al Festival de Glastonbury, a Londres, un dels festivals més importants del món. Al cap i a la fi, la globalització existeix i el que hem de fer és acceptar-la i jugar-hi. Un cas paradigmàtic és la música coreana que ha arribat a tot el món, hi ha tot el món els escolten i vénen grups coreans aquí a Barcelona i t'omplen el Palau Sant Jordi cantant en català. En definitiva, potser és qüestió de creure's-ho i de per què no poder exportar música en català a fora. Per exemple tot el mercat asiàtic, sobretot el Japó, tira bastant: Obrint Pas hi va anar forces vegades, Txarango també , Els Catarres hi han fet alguna gira, etc. Els agraden molt els grups catalans que fan música més mestissa, més fusió. Doncs,aprofitem-ho. A vegades, escoltem moltes propostes musicals que vénen de llocs diversos del món en altres idiomes. Doncs, si nosaltres ho fem perquè a altres llocs no poden fer-ho, també?

- És prou normalitzat o encara segueix essent una excepció exportar *música en català* i/o com creieu que s'hauria de fer per normalitzar-ho si encara és una excepció?

- Ara mateix és una excepció, totalment. Però, tant de bo estigués més normalitzat ja que són grups molt concrets, molt puntuals, que han fet gira a fora o han fet concerts puntuals, però tampoc una gran expansió internacional. No ho sé com s'hauria de treballar. Una cosa és dir exportem-ho i l'altra dir com ho fem. Sí que sé que, a nivell internacional, hi ha l'Institut Ramon Llull que aquí a Catalunya treballa per fer-ho; a nivell de les Illes Balears crec que hi ha l'Institut Baleàric (si més no, a vegades, nosaltres hi hem treballat per portar grups mallorquins cap aquí al Principat). Al cap i a la fi és provar-ho i grups que treballin, cantin en català, que surten a fora a partir de la unió amb altres bandes. Per exemple, Eberi Knight ha fet moltes gires per Alemanya i les ha fet gràcies a la unió amb Talco (és un altre cas) que és un grup italià que canten en italià i tenen més èxit a Alemanya i Espanya que no pas a Itàlia gairebé. Doncs, han fet bastantes gires per Europa amb ells com a teloners, i amb això crees públic. Bé, en definitiva, busca aquestes sinergies amb altres grups d'altres zones perquè crec que això hi ajuda; i després, evidentment, hi ha d'haver un bon teixit institucional que t'ajudi i que et permeti finançar aquests viatges. I aquí potser sí que seria important que es destaqués, especialment, que fos en català perquè sortir a fora cantant en castellà és més fàcil. Així doncs, per exemple, potser la Generalitat de Catalunya no ha de finançar les gires per Sud-Amèrica d'Estopa (sense voler ofendre) perquè és normal. Però, d'altra banda, si un grup que canta en català se'n va al Japó potser sí que, institucionalment, s'ha de recolzar i s'ha d'ajudar.

- S'han d'aprofitar aquests grans de sorra, aquestes llavors, que ja hagin pogut deixar altres grups que hagin sortit a fora i aprofitar que, institucionalment, es cregui i hi hagi la voluntat de creure en la *música en català*?

- És tenir clar aquest suport i, a vegades, també creure'ns-ho nosaltres mateixos, els propis grups, els propis músics, de no posar-nos aquesta barrera mental de dir cantem en català, doncs les nostres fronteres (a vegades no agafen ni els Països Catalans) són només les quatre províncies del Principat ja que poc públic que tenim no n'eliminem una part. A vegades, als propis grups els costa entendre que també els poden escoltar a Mallorca, a València o a la Catalunya Nord. Així ens fem més petits, doncs no.

Tinguem aquesta visió i no ens marquem tant aquesta idea de si cantem en català no podem arribar a enlloc i si cantem en castellà, sí; no té per què. Llavors, hi ha un altre mercat (on s'hi poden barrejar molts altres temes) que és el mercat espanyol on en català també hauríem de ser capaços d'entrar-hi i, de mica en mica, sembla que s'està aconseguint més i hi ha més exemples, més festivals que hi aposten i que tiren; però, sí que, a vegades, aquí hi ha un element polític que, segons a quins espais del mercat espanyol, les propostes catalanes ja són difícils no només per una qüestió d'idioma sinó pel que significa políticament apostar per grups que cantin en català.

- Per acabar, quins són els artistes o grups de música que canten en català que marcaran una generació?

- N'hi ha un que és Ginestà que el veig bastant clar ja que crec que tenen moltíssima qualitat i han trobat una manera de fer diferent perquè també fan una cosa que feia anys que no es feia a Catalunya a nivell musical. Crec que són un grup que poden marcar una generació i, potser, poden ser un grup clau perquè d'aquí uns anys hi hagi tota una escena de gent fent una música similar a la que està fent Ginestà. També tota l'escena més urbana on crec que en Lildami marca molt. Altrament, el trap també està pujant molt i tot el que ha vingut al darrere: The Tyets, 31 FAM, etc. Sobretot, The Tyets crec que els sentirem força els propers anys. I, finalment, potser també el Pony Pisador que pot sonar a molts llocs i pot tenir molts grups que s'emmirallin en la seva proposta.

8.2. ENTREVISTA A JOSEP PUJOL, PROFESSOR DE MUSICOLOGIA A L'ESCOLA SUPERIOR DE MÚSICA DE CATALUNYA (23/12/2021)

Pep Pujol és professor de Musicologia a l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC) des dels seus inicis, l'any 2001. Des de fa vint anys, doncs, ha impartit i imparteix classes a alguns passats, presents i futurs músics de l'escena musical catalana.

- Quants anys fa que us dediqueu al món de la música?

- Bàsicament, com a professor fa molts anys perquè ja vaig entrar com a professor de música a secundària a l'època del BUP, fa més de trenta anys. Ara bé, com a professor a l'ESMUC hi sóc des de la seva inauguració com a escola que va ser el 2001. Així

doncs, sempre ha sigut com a professor i no com a músic. De fet, jo vaig estudiar la carrera d'Història de l'Art ja que quan estudiava no hi havia Musicologia i a quart curs quan em podia especialitzar vaig triar fer-ho en Música. Abans ja havia estudiat al Conservatori, l'evolució típica de molta gent, però jo ja vaig ser conscient que com a músic era molt mediocre. Tenia altres interessos en literatura, història de l'art, etc, i la música ha estat un interès més que m'ha servit per guanyar-me les garrofes

- Com heu viscut l'evolució de la música/de la cançó en català?

Clar, jo per edat provinc de la *Nova Cançó*, és a dir els meus interessos van néixer allà. de fet, és el que et marca més de per vida, el que has escoltat molt en la teva joventut. Per tant, jo la vaig escoltar molt: Llach, Maria del Mar Bonet, etc. Però, sempre tenia interessos per altres gèneres de la música en català una mica més heterodoxos, és a dir. la Guillermina Motta, la Núria Feliu que feien aquesta cançó més popular, del *couplé*, que també em feia molta gràcia. Els anys noranta va ser l'època del *Rock en català* que també vaig viure, però m'interessava relativament i, després ja va venir l'època del pop en català més en aquest mil·lenni. A mi, hi ha alguns artistes que encara m'interessen com Manel que m'agrada molt, Mazoni, però reconec que aquestes altures he perdut el tren, en el sentit que el que s'està fent ara de pop en català ja em queda bastant més lluny. Ho sé molt a través dels estudiants que tinc, però no tant per voler estar al dia del que s'està fent últimament en català, és a dir, ja escolto alguna cosa, però hi ha tanta diversitat que se m'escapa.

- Durant la vostra experiència acadèmica de formació de nous músics de l'escena catalana heu observat un augment de l'ús del català a l'hora de crear contingut musical?

- Bé, la majoria d'alumnes que tinc són de música clàssica, també força de jazz i llavors alguns de música moderna, doncs, sí. Però, tampoc tants. Sobretot, amb jazz i música moderna encara costa que facin formació reglada, és a dir, pensen que estudiant a fora amb companys i tal ja faran perquè tampoc, tècnicament, no és el que necessiten per fer pop i, per tant, molts d'ells ja no passen per l'ESMUC. Llavors, en tinc una minoria i et puc explicar una mica els que he tingut que no sé si són representatius de la música pop en català ja que crec que són una minoria; però, d'altra banda, poden ser molt representatius d'unes tendències diverses envers la llengua. Per exemple, he tingut l'Arnau Tordera d'Obeses on ell i el grup, en general, sempre han tingut molt clar des

del començament el fet de cantar en català i ni es plantegen fer res en castellà. També és interessant saber d'on vénen. Perquè els que decideixen cantar en català i prou, doncs no són mai de l'Àrea Metropolitana. En aquest sentit, Obeses són de Vic, en Mazoni de la Bisbal, tot el grup de la Bisbal i aquests són els que més o menys es mantenen més fidels. A l'Àrea Metropolitana fan una estratègia més de provar diferents coses ja que el concepte de disc com a peça unitària s'ha perdut, doncs fan peces per separat i a veure quina triomfa a Spotify. Llavors, en fan dues o tres en català, algunes en castellà, altres en anglès i a veure què. Després, resulta que tiren, triomfen molt en castellà i endavant les atxes. Per exemple, la Sílvia Pérez Cruz és molt representativa d'aquest fet ja que ella d'entrada ja va estudiar *flamenco* a l'ESMUC, així que des d'un inici ja tenia clar que no faria només coses en català. Per tant, doncs, com ha tingut bastant èxit a Espanya moltes coses les fa en castellà. Això no vol dir que, de tant en tant, vagi fent cosetes en català, no sé quin és el seu percentatge, però jo diria que deu estar entre un setanta per cent en castellà i un trenta en català. Un altre cas, més actual, seria la Rosalía que ja tenia d'entrada aquesta mentalitat global, tot i ser de Sant Esteve de Sesrovires, per tant ja tenia clar que ho tot faria en castellà i anglès; però, això no treu que alguna vegada vulgui fer alguna cosa en català. Després, tenim alguns casos molt curiosos com el grup Tarta Relena on una de les integrants del grup, la Marta Torrella, que va estudiar musicologia a l'ESMUC; per tant, ella ha estudiat cant gregorià i elles han fet una proposta que em sembla que en diuen 'folk tronadet'. Després, penses que el folk és el que es farà més en català, doncs, justament, és una aposta molt multilingüe, molt, perquè fan des de cançons tradicionals en català, però també fan coses en llatí, en fenici, en grec, etc., ja que estem en un món *multiglobal*, no vol dir que, precisament, tot s'hagi de fer en anglès... Per tant, doncs, és una aposta curiosa. Així doncs, hi ha una mica de tot en tot això. L'aposta de la llengua ideològicament ja no es té tan clara a l'Àrea Metropolitana, és a dir aquesta idea de cantar en català, però si cal canviar de llengua es fa. Bé, potser és mentida ja que tens Oques Grasses que continua en català o aquesta cosa més reivindicativa que continuen grups de l'estil d'Obrint Pas a València com en el seu moment els Aspencat o ara els de Zoo... Però, no sé fins a quin punt és representatiu d'una línia gaire generalista de música en català.

- Així doncs, l'estil musical i la geografia d'on provenen certs cantants està relacionat amb la tria lingüística a l'hora de cantar en segons quina llengua?

- Bé, primer de tot, l'estil i el lloc d'origen són dues coses ben diferents. Clar, el lloc d'origen el dona una mica l'entorn i, per tant, per alguns és com natural de si el teu entorn és catalanoparlant el normal és que sigui en català. Però, a la zona de l'Àrea Metropolitana on veus que el català està reculant, tot i que jo tinc bastants alumnes d'allà catalanoparlants ja que l'ESMUC no és especialment representatiu del que està passant lingüísticament a tota la zona metropolitana perquè com reuneix gent de tot Catalunya tenim la sort que la gent de fora, de les comarques, catalanitza el centre. I gent que seria molt bilingüe, perquè hi ha gent molt bilingüe, doncs, entre que els professors fem les classes en català i es sent prou el català, posats a triar aquesta gent bilingüe es passa més al català. En aquest sentit, és un ambient bastant catalanoparlant, tot i que, també, queda força contrarestat per la gent de fora o d'Espanya que ve a fer el Grau Superior a l'Escola. Per tant, això és un pes a la contra, però, tot i això, déu n'hi do el català que se sent pels passadissos. Doncs, com ja tenen una tria més insegura o més bilingüe del seu món, l'indret geogràfic sí que és veritat que marca molt la tria; i, l'estil ja ha quedat demostrat que es pot qualsevol estil en qualsevol llengua i, a vegades, la gràcia és això. Per exemple, semblava que el *trap* no es podia fer en català i veiem que hi ha opcions amb en Lildami i tota aquesta gent. Ara, sembla que sigui obligatori que si fas el *trap* en català sigui, totalment, un català bastard, ple de barbarismes, de castellanismes, fins i tot, mig bilingüe, d'un model lingüístic fatal; però, sembla que el *trap* necessiti d'això, que no es pugui fer, per exemple, un *trap* fabrià ja que és una mica trist.

- Però, bé és interessant el fet aquest que la perifèria, les comarques *catalanitzin* el centre, la capital...

- Tot i que, és clar, ho tenim tot en contra. Tenim un Estat que ens va a la contra, una Generalitat cada vegada més regionalista i amb menys poder efectiu, i la globalització pesa molt... Llavors, que uns quants músics de les comarques continuïn fent-ho en català no sé si en farem prou, però sort en tenim. I, a veure, també hi ha excepcions interessants com els Manel, ben barcelonins i que continuen fent o no els ha passat pel cap de fer pop en una altra llengua que no sigui el català. O els Amics de les Arts, però n'hi un que és de Vidreres, així que no sé fins quin punt algú és de Barcelona, em sembla que cap. Així que hem de continuar refermant aquesta idea de sort de les comarques.

- Un altre exemple ben clar seria en David Carabén al capdavant de Mishima, no?

- També, també. Però, clar, estem parlant d'aquesta generació que tots ja tenen quaranta anys llargs, una certa edat, i trobo que la gent de vint i trenta són els menys conscienciats de fer-ho en català perquè et surt dels collons o perquè em ve bé. O sigui, són els que trobo més volubles lingüísticament perquè ja no tenen tan clar que s'ha de fer necessàriament en català. Això s'està perdent una mica.

- Creieu que tots aquests artistes o grups fan música en català perquè han begut del Rock català, de la suposada època de la normalització lingüística?

- Bé, més que el Rock català en concret, em sembla que tenen més aquest sentiment de formar part d'una cadena. Ja que portem unes quantes generacions fent país, fer pop en català ja no és justament música ideologitzada o polititzada sinó tot el contrari, una mica aquesta aposta per la normalització. En aquest sentit, sí que s'acosta una mica què volia fer el *Rock català*, una proposta menys política i normalitzar-ho; però, en aquest fet, hi ha una certa contrarietat de pensament. En canvi, no sé si actualment aquesta idea de la manera natural és fer-ho en català ja no està tan clar.

- Durant la vostra experiència de formació de nous músics de l'escena catalana heu observat un augment de l'ús del català a l'hora de crear contingut musical?

- No. Al contrari. Molt lenta, però hi ha una progressiva *bilingüització* o *multiplicació lingüística*. També ha calat un discurs molt fals que el bilingüisme és un avantatge, cosa que qualsevol sociolingüista et diria que el bilingüisme en una situació transitòria, normalment, porta cap a una llengua guanyadora claríssimament. Doncs, això, sembla que aquest missatge entre la gent de vint i trenta anys no el vegin sinó al contrari, cap problema, català i castellà. Per tant, evidentment, això després té aquesta traducció musical de fer-ho tot en català i castellà. A part, també, hauríem de parlar de la qualitat lingüística ja que cada vegada s'observa un català més degradat. Perquè, a més, mentre que musicalment la gent pensa que s'ho ha de treballar perquè hi ha molts recursos tecnològics per fer músiques musicalment molt diverses. En canvi, sembla que per les lletres tot val; aquesta cura que moltes vegades tenen per les músiques està molt bé... Però, a vegades, jo que sóc més crític literàriament amb el tema del pop penso, ostres, quin català gasten i quin tòpic i que suat tot plegat. Això, en aquest sentit, no reula només numèricament sinó també qualitativament, sobretot pels textos.

- Es desatén la llengua i, ahora, alguns es fan seu el típic tòpic de cantem en castellà perquè així arribarem a més gent, segurament podrem tenir més èxit...

- Tot i que, això, s'ha de matisar bastant. Alguns, al contrari, ho fan en català perquè és més fàcil tenir èxit. Perquè, realment, triomfar en un mercat molt més gran també és molt més difícil i, per tant, alguns són molt més conscients que si ho fan en català potser també triomfen perquè hi ha menys competència. En aquest sentit, la gent també és molt pràctica. És a dir, com el castellà o el català ja no és una opció ideològica, doncs si cantem en català hi haurà menys competència, serà més fàcil triomfar ; a més, encara té un avantatge molt més pràctic que com que ara els calés ja no els fas amb els discos perquè, pràcticament, tot és gratis, els fas amb els concerts... Doncs, si triomfo en català els concerts els faré per Catalunya, per tant és molt més assequible i fàcil tot. Si triomfo per Espanya, les coses es compliquen bastant, és a dir, hi ha tota una sèrie de conseqüències o derivacions de fer-ho d'ordre molt pràctic que en un mercat que cada vegada està més *precaritzat* que és el mercat de la música, tot això s'ha de tenir en compte. Per tant, són opcions que diuen que el català, a part de la banda ideològica, té alguns avantatges: menys competència, un mercat més proper, per tant, tot és més fàcil. D'acord, sí que un Manel pot anar a Londres i a Madrid, però és més excepcional ja que ells fan gira per aquí, pels Països Catalans. En definitiva, no ha triomfat aquest discurs: en espanyol perquè triomfarem més, no, no necessàriament.

- Heu tingut alumnes que, segurament, per començar, han creat projectes musicals en català i, més tard, s'han canviat al castellà o a l'anglès. Quins creieu que són els motius principals d'aquest canvi lingüístic?

- Bé, doncs, no n'he tingut gaires d'aquest casos o no se me n'acut cap. És a dir, la gent que ha començat en català o han seguit en català o han provat de fer una altra cosa en castellà de més a més, però sense mai deixar de banda el català. Però, ara mateix, no tinc cap exemple de s'ha passat directament al castellà. És a dir, un Serrat no l'he tingut a classe, cosa que no vol dir que no existeixi, però en el meu cas no m'hi he trobat. Per exemple, una Sílvia Pérez Cruz ja va fer-ho d'entrada, de cantar directament coses en castellà... En canvi, gent que s'hagi passat al castellà, no, sinó que ja ho feia des del començament.

- Potser alguns grups o cantants comencen traient un disc totalment en català i després en el segon ja fan algunes cançons en una altra llengua que no és el català per raons comercials...

- Sí, però això ja ho acostumen a fer des del començament. Perquè, a més, és una opció molt perillosa ja que mira que els va passar als Sopa de Cabra, els va anar fatal, per tant, la gent... O bé d'entrada ho fan així perquè el públic ho sàpiga i estan avisats que també fan alguna cosa en castellà. Per exemple, ara que els Obeses fessin algun tema en castellà em penso que seria el seu suïcidi perquè el tipus de públic que tenen vol que continuïn en català. Mentre que el públic de la Sílvia Pérez Cruz no l'importa ja que ja saben d'entrada que fa això, alguna cosa en català i alguna altra en castellà.

- El català continua essent predominant a l'hora de crear música, fer cançons, en general, a Catalunya i, en concret, a l'ESMUC?

- No sé què dir-te. Clar, l'ESMUC no és representatiu en el pop que s'està fent ja que molta gent no fa formació reglada i diria que fora de l'Escola el català en el pop que es fa a Barcelona està reculant claríssimament, en el sentit que hi ha moltes propostes de pop i que el que es fa en català és una mínima part. Clar, Barcelona i l'Àrea Metropolitana reuneix la meitat de la població de Catalunya i, en els últims anys, segur que hi ha moltes més propostes en castellà que en català o, fins i tot, en anglès. A l'ESMUC són tant pocs els que tinc que facin coses de pop i tal, es manté bastant, la tònica és força igual que en altres llocs.

- Generalment, a nivell de Països Catalans o Catalunya teniu la sensació que el català recula en el camp musical, que no hi ha tantes propostes com en una altra època?

- Entenc que parlem de músiques urbanes i de música pop, perquè si parlem de música culta és un altre món ja que, en aquest últim àmbit, el català es manté molt. Però, és clar, el seu ressò és tan mínim ja que només s'estrena a l'Auditori i poc més. En canvi, les músiques urbanes també van molt per zones ja que em penso que a Mallorca encara els grups que surten és bastant natural que ho facin tot en català. És una mica això que dèiem que el context geogràfic ajuda molt ja que si la veuen com una llengua viva crec que hi poden continuar sortint Antònies Fonts perquè vas veient que van sortint grups nous de gent jove. És possible que hi torni a haver un Antònia Font; com a la Bisbal, és

possible que nous Mazonis o Sanjosexs vagin sortint i, personalment, crec que ho continuaran fent en català; o a Vic, o a Manresa, etc. Ara, a Barcelona crec que és imparabile, la creació cada cop serà menys. Cada vegada hi haurà menys creació en català, veurem una cosa més bilingüe, que sigui més normal que cantin en les dues llengües i que, a poc a poc, el català en la música pop recularà. I, desenganya't, si Barcelona no és catalanoparlant ja l'hem vessada perquè el gruix de la població que hi ha allà...

- Per què aquest fet que la capital del Principat no doni exemple amb la llengua impressiona ja que a les Illes Balears (potser, són més conservadors en temes de llengua) molts grups ja trien d'entrada el català, i el mateix passa al País Valencià amb un ventall força ampli de grups...

- Però, fixa't-hi. Hi ha molts grups que són valencians, però canten en castellà i com que canten en castellà tu no saps que són valencians perquè ja no venen la seva *valencianitat* i, clar, la imatge que tenim de la música en català, del País Valencià, és una mica distorsionada. Perquè trobem els Zoo, els Aspencat, etc, no sé si és gaire representatiu del pop musical que s'està fent a València. És una visió una mica distorsionada, esbiaixada. I, en part, tota aquesta gent van cap a una línia més polititzada. No en va són els fills d'Obrint Pas i ara, justament, el que es ven no és aquesta música polititzada. Evidentment, sí que té un públic, però la gent vol més o valoraria més uns Manel a la valenciana que no sé si hi són... Em sembla que no. Els Manel si neixessin a València ja cantarien directament en castellà.

- A vegades, sembla que al Principat bevem massa de propostes de les Illes Balears o del País Valencià que canten en català i suplim aquesta manca de projectes musicals plenament en català... Per posar alguns noms: la Maria Jaume, la Maria Hein, els Da Souza o en Pau Alabajos, l'Andreu Valor etc., respectivament.

- Bé, són els que n'hi ha més. Barcelona opta per una opció determinada. De barcelonins, també n'hi ha. Per exemple, l'altre dia escoltava projectes nous de gent jove, de Barcelona, precisament un noi que es deia Miquel que feia una música molt electrònica i estava força bé. A més, sembla que el seu projecte és molt catalanoparlant ja que, de moment, no ha fet gaire cosa.

- És igualadí.

- Doncs, així estem allà mateix. Però, bé, l'Anoia està a prop de l'Àrea Metropolitana.

- La proposta d'aquest noi és semblant a la d'en Pau Vallvé qui és ben barceloní...

- Sí. Però, fixa't que en Pau Vallvé se'n va anar a viure una època a Banyoles... No sé què passa amb Barcelona i el català que costa molt. Bé. al cap i a la fi, la cançó o la música en català va a remolc o és simptomàtic de l'estat lingüístic del país, no n'hi ha d'altre. Si veus que el teu entorn és catalanoparlant, el natural serà fer-ho en català; en canvi, si veus que el teu entorn és molt bilingüe i tira més cap al castellà, doncs com ja m'expresso bé en castellà i en català, provo totes dues coses. Vull dir que, també, fan gala del seu bilingüisme perquè coneixen bé les dues llengües i, a més, ja no els passa això de gastar, per exemple, un castellà fatal com quan el parlem tu i jo que si haguéssim de cantar en castellà tindríem, fins i tot, problemes de pronúncia. En canvi, això a ells no els passa, els surt un castellà molt castís. Per tant, ja que tenen aquestes possibilitats, doncs, deuen pensar en provem-ho.

- Creieu que institucionalment es podria promocionar i/o incentivar més la creació i el consum de música en català?

- Sí. Però, això és un tema molt delicat perquè tots recordem que passava amb el *Rock català* que van fer córrer la brama (i no sé fins a quin punt era veritat o no) que era música subvencionada, i, llavors, si es comença a dir que el pop català és una cosa subvencionada... És delicat. No sé com s'hauria de fer, en el sentit que jo no sóc de promoció i gestió... Però, és evident que alguna cosa s'ha de fer. De fet, en general, sempre he cregut amb la protecció dels dèbils, per alguna cosa sóc d'esquerres ja que justament l'Estat ha de corregir debilitats socials o lingüístiques. Per tant, està claríssim que d'alguna manera s'ha de protegir la llengua dèbil i, més, en aquesta època, que en música és la catalana s'hi ha de fer alguna cosa. De la mateixa manera que és protegir la música clàssica. Per exemple, gent de promoció i gestió em deien que, en general, les subvencions de la música un setanta per cent se les emporta la música clàssica perquè, clar, és una música que necessita molts integrants per fer-la, necessita un Liceu, un Auditori i, per tant, doncs... Bé, actualment, és la música dèbil. Doncs, la música catalana, també. En aquest sentit, com que és dèbil també hi hauria d'haver una part subvencionada. Ara, com s'ha de vehicular aquesta subvenció, és a dir, creant un festival o subvencions directes als músics o a les discogràfiques... No en tinc ni la

remota idea. No sé què seria més efectiu de subvencionar, si els autors o les infraestructures.

- Creieu que hi ha hagut una desatenció lingüística des del Departament de Cultura o des de l'Institut Català de les Empreses Culturals (ICEC)?

- No sé si amb aquests paquets de mesures que fan hi ha algun apartat que digui que es protegirà especialment, que sigui un barem que puntuï positivament l'aspecte de la catalanitat en la música. La veritat és que no en tinc ni idea. Però, entenc que si depèn d'Esquerra o de Junts si no ho han fet, doncs molt malament...

- A vegades, es genera una certa sensació que es promociona i es difon *cultura catalana* sense tenir massa en compte la llengua ja que sovint hi ha moltes coses fetes en castellà... És a dir, no es ven *cultura en català, música en català* sinó que es promociona música feta a Catalunya en castellà.

- Bé, no t'ho sabria dir. Per exemple, això segur que és una opció política. Per tant, si això ve de la Generalitat segur que hi ha d'haver algunes mesures que fomentin l'ús del català en la música. Si ve de l'Ajuntament de Barcelona o de la Diputació de Barcelona, ja no me'n fio tant ja que mentre es faci música d'aquí i això vol dir en la llengua que sigui ja està bé. Així doncs, deu dependre de la institució en qüestió. Per tant, entenc que a la Generalitat ha de ser, fins i tot, políticament pels partits que hi ha ara, més sensible en aquest tema i, en canvi, a la Diputació i a l'Ajuntament de Barcelona no han de ser tan sensibles amb aquests temes. A més, parlar d'aquestes dues últimes institucions és parlar de molts calés, vull dir que si les ajuntes poden fer ombra, perfectament, en temes de pressupostos a la Generalitat. En aquest mateix sentit, poden decidir bastant en aquest tema del català ja que, justament, seria el lloc on faria més falta.

- Així mateix, suposo que la importància de les discogràfiques, dels productors, dels mànagers també influeix a l'hora de defensar més el català en el camp musical...

- Bé, sí. Però, de fet, això és una opció que interessa a totes dues bandes, és a dir, el cantant o l'artista en qüestió si canta en català ja optarà més per segons quines discogràfiques que li posaran més fàcil aquest tema. Ja hi han discogràfiques que estan més especialitzades en *música en català* i trucaran als mitjans de comunicació que

saben que són més sensibles en aquest tema, és a dir, trucarà un *Enderrock*, TV3, etc. Per tant, hi ha tots aquest canals on saben que ho tenen més bé. Mentre que d'altres discogràfiques... Tot artista, normalment, ja sap a quines portes ha de trucar. Si vol gravar o alguna cosa així anirà al lloc que li faci més confiança i el tema de la llengua crec que també hi compta a l'hora de triar discogràfica, mànager, mitjans de comunicació. Doncs, com aquest canals existeixen i, evidentment, són més petits, però es poden utilitzar.

- Creieu que es podrien fer més coses en el terreny musical per valorar i divulgar la cançó en català? Quines?

- Sempre es poden fer més coses. A veure no hi ha un programa a TV3 com els que es feien abans. Però, ara TV3 és pels avis. Per tant, és evident que el futur és fer alguna cosa a xarxes que, de fet, és una opció que està fent molt TV3 de fer programes que sí, ocasionalment es poden emetre per televisió, però ja estan pensats, sobretot, per emetre's per xarxes tipus *BricoHeroes* o d'altres. Per tant, crec que alguna cosa interessant seria alguna proposta digital, de programa, però no tant pensat per TV3, tot i que pogués ser produït per alguna de les productores similars a les de TV3, però que la difusió estigués pensada, principalment, per *YouTube* o altres xarxes. Em sembla que el futur ha d'anar més per aquest camí que no pas per fer un nou programa de televisió.

- Podria ser una bona proposta la creació d'una plataforma digital de música en català o un festival o unes jornades de la cançó en català? Quines propostes afegiria?

- ...

- Què en penseu de crear llistes de música en català a *Spotify* a través de perfils institucionals o d'organismes públics? I fer una Setmana de la música en català ja que també es fa una Setmana del Llibre en català?

- Bé, el tema de les llistes d'*Spotify* ja les pots fer tu mateix i, llavors, compartir-la. No sé què tal funcionen aquestes llistes institucionals, però estaria molt bé convèncer els d'*Spotify* que quan posen *Indie en català* (IndieCat) et posen una barreja que, simplement, l'únic que tenen en comú és el català, però la música *indie* que vols que et digui... S'agriria, per part dels d'*Spotify*, una mica més de sensibilitat pel tema. Però, no sé jo fins a quin punt les institucions poden influir en tot això, amb els senyors

d'*Spotify* que els imagines que tenen cara d'algoritma ja que, simplement, és una cosa que ells estan com mecanitzats i fan aquestes llistes que, realment, les opcions de llistes en català són molt poqueta cosa. En comparació amb la diversitat de llistes que tens en castellà, n'hi ha moltes menys en català. Al final, t'has de refiar més de les llistes que fan els teus amics que no pas les que et proposa *Spotify*.

- I, una Setmana de la Música en català, sí. Però, no sé quin èxit té la Setmana del Llibre en català... Sí que es nota que hi ha moltes ganes i, oficialment, es fa molt de cas. Però, personalment, opto o m'interessa més, per exemple, el que fa l'Ap(h)ònica de Banyoles ja que aposta molt per músic local, doncs, al capdavant, la participació acaba essent d'un setanta per cent en català; però, això no treu que si hi ha un músic com en Rodrigo Cuevas, molt sensible al folklore asturià, també és una proposta que hi lliga molt... I, pel fet que canta en castellà no hagi de formar part de l'Ap(h)ònica... Potser, prefereixo més que des dels festivals normals hi hagi més sensibilització pel tema que no pas de fer com un *guetto* musical d'una setmana de música en català i prou. Vull dir que els programadors tinguessin la llengua com un element important, que jo diria que molts, sobretot, per aquí ja la hi tenen que no pas un festival només del tema lingüístic.

-Per exemple, un festival de la Cançó en català no creus que reeixiria tant com diverses propostes a nivell municipal, comarcal, com ara l'Ap(h)ònica de Banyoles, és a dir, propostes de base que no pas muntar un festival central a Barcelona...

- Vols dir que no s'ha fet alguna cosa així, ja? No ho sé. Tot seria provar-ho. Potser és una bona opció, per què no? Ja em semblaria bé, però no sé quin èxit tindria. Si estigués molt publicitat i tal... Segur que tal com estem ara, evidentment, obtindria moltes crítiques i sortiria algú dels socialistes o de Ciutadans de torn a dir per què es fa aquest *guetto* i tal. Per tant, s'hi ha de molestar, doncs, fem-ho.

- Quin creieu que és l'estil/el gènere musical que, actualment, pot difondre més el català entre els joves? Per què?

- Tristament, el *reggaeton*. Bé, si parteixes de la base que tot es pot fer en català, perquè tot s'hi pot fer. Per què no fem una mica com la Bad Gyal, no? Fer una cosa com de *reggaeton-trap*, el que sigui, en català. Personalment, és una música que em rellisca enormement, però veig que únicament és el que s'escolta a tot arreu. Doncs, entenc que s'ha d'anar per aquí. Però, tot això va tan ràpid...Fa dos anys o tres, era el *trap* i ara ja

comença a estar endarrerit; en canvi, com el *reggaeton* té una vida més llarga, doncs vés per aquí: a fer *reggaeton* en català.

- Inevitablement, funcionem per lògiques de mercat...

- Sí, sí. Si parlem d'això... Perquè si parlem de qualitat artística tindriem un altre debat. Però, ara estem parlant de llengua i la seva supervivència a través de la música. Per tant, entenc que si és això, hem d'anar per aquí, de ser molt sensibles a què escolten els joves. Evidentment, no seria la música que jo escoltaria, però no té cap mena d'interès el que jo prefereixi o el que tu prefereixis o els teus amics preferiu.

- Per acabar, creieu que la *música en català* té un bon futur per endavant?

- Té el mateix futur que el català. Està claríssim. Llavors, com els sociolingüistes diuen que el català té mala peça al teler, doncs a la canço en català li passa el mateix en la mateixa direcció. Si a nivell de Govern o les circumstàncies polítiques poden contrarestar una mica aquesta tendència sociolingüística que és inevitable ja que estem en una situació de bilingüisme amb una llengua dèbil i una llengua forta i moltes circumstàncies polítiques en contra; i, a més, en una època de la globalització que tampoc ho posa gens fàcil, no tenim cap Estat al darrere, etc. Per tant, el català ho té difícil el 2021, ara per ara la cosa està complicada... Si el català està complicat, la canço en català exactament igual. Té les mateixes possibilitats. Bé, potser allargarà una mica més i farem com en la Renaixença al segle XIX on, més viat, tenien la llengua catalana per les poesies, i ara que divertit que fem *música en català* mentre tot l'entorn s'està castellanitzant. Potser, en aquest sentit, ho té una mica més bé; però, la veritat no és que el panorama sigui gaire afalagador.

- Així doncs, el paper el juguem tots: la gent normal, els artistes, les institucions que entenc que hem de remar tots en la mateixa direcció incentivant el consum de música en català, produint-ne, promocionant-la, difonent-la, etc.

- Està claríssim. Crec que tenim molt al cap aquella època de la *Nova Cançó* en el sentit que hi haurà uns músics que estiraran del carro i salvaran o contribuiran, passant al davant, a normalitzar la llengua. Ara entenc que els artistes van al darrere, és a dir, que la societat és més catalanoparlant, doncs també faré coses catalanoparlants o si és en castellà, m'adapto. Aquesta opció més ideologitzada políticament, polititzada, que tenien molt clara els artistes del anys seixanta, setanta, vuitanta. Això és més minoritari

en el panorama de la *música en català*. És curiós perquè és el que d'alguna manera volíem, hem de tenir una música normalitzada en català i, per tant, una música despolititzada; això, és el que es deia en els anys del Rock en català: la situació de la *música catalana* ha de ser tan normal que no, necessàriament, hagi de tenir uns cantautors amb una presa política i tal. Doncs, ha passat això, però, justament, com tenim uns artistes despolititzats no podem esperar que la música salvi la llengua. La música no salvarà la llengua, els artistes, tampoc. Com a molt, veig que s'apuntaran al carro dels guanyadors.

- Finalment, doncs, podem dir que ens fa falta un Lluís Llach com a referent? Potser ens fan falta referents més marcats en la *música en català*...

- No sé si la gent vol Lluís Llachs ara per ara. Justament, estem en una època que se'n diu de la cultura de la cancel·lació, és a dir, que tot artista polititzat, si fa segons quines declaracions, a favor o en contra de determinades opcions, sap que perd públic. Per tant, els artistes han après, perquè els ho han dit els seus mànagers, que políticament callin la boca i que, per tant, doncs, el seu paper polític és absolutament discret. Es preocupen molt de no fer declaracions, fins i tot els que són una mica explícits, una mica més. Per exemple, un Arnau Tordera que té una postura més clara i tal, obertament independentista, no et dic que s'hagi pronunciat mai. Els himnes que té es poden utilitzar a favor de la independència i a favor de moltes altres coses, també. 'Guanyarem', si vols dir-ho per la part independentista et quadra perfectament, però no només. Per tant, no sé si el públic vol un altre artista polititzat o no. Potser, sí, però, clar, has d'entendre que això tindrà unes repercussions, econòmicament, en el teu *cachée*; i, com el camp de la *música en català* ja es prou petit si, a més, el segmentes, políticament, t'ho has de pensar molt bé. En definitiva, ara per ara no és la tendència, però, justament els fenòmens musicals són interessants perquè surten coses inesperades i resulta que allò que semblava que, mediàticament, no tenia futur resulta que sí: surt un músic polititzat, que, a més, aglutina la gent... Tant de bo! Perquè, de fet, com a músic tens poder de crear opinió i així, i s'hi ha algú prou trempat que ho pugui fer, endavant les atxes. Jo ja li compraré el disc, en l'època que no es venen discos.

8.3. ENTREVISTA A JAUME PLA 'MAZONI', ARTISTA I MÚSIC CONSOLIDAT (13/01/2022)

Introducció biogràfica

Vaig començar a tocar en un grup quan tenia catorze anys amb en Toni Molina, en Carles Sanjosé ('Sanjosex') i en 'Carlus' Ramió, tots són músics bisbalencs que encara es dediquen a la música. Vam fer un primer grup que es deia Enderrock, que no té res a veure amb la revista perquè encara no existia. Més endavant, vaig fer altres projectes, grups de joventut, fins que vam fer un grup que es deia Holland Park que cantava en anglès i va ser amb qui vaig publicar el meu primer disc amb la discogràfica Bankrobber que és la mateixa que després ha publicat tots els discos de Mazoni. El projecte de Holland Park va tenir dos discos i ja després es va acabar i va començar el projecte de Mazoni que és el que, bàsicament, m'ha mantingut ocupat professionalment perquè fins que no vaig fer Mazoni no aconseguia viure de la música. Però, a partir de Mazoni, sí, amb el primer àlbum en català. I ja són quinze anys i deu discos de Mazoni amb Bankrobber en català, excepte el primer i el setè que són en anglès

- Sempre heu produït cançons i/o heu cantat, majoritàriament, en català?

- Bé, jo vaig començar en català perquè era el més natural. Després, sí que hi va haver alguns períodes en anglès bastant llargs, però de discos no ja que no vam publicar. Amb Holland Park només vàrem publicar dos discos, però malgrat això vam estar molts anys tocant. Durant un període bastant llarg vaig fer cançons en anglès també una mica perquè no m'acabava de convèncer... El català té, i no per ser el català, o qualsevol llengua mare que tinguis, el problema que et mostres molt despullat davant la gent perquè és un llenguatge que fas servir en el dia a dia. Llavors, amb l'anglès tenies aquesta cosa que et refugiaves una mica en un idioma que la gent no sap tant i que tu tampoc saps tant i era una mica com un refugi. Però, clar, quan et fas més gran, per exemple, quan vaig treure el meu primer disc en català, el 2006, quan tenia cap a trenta anys, ho veia una mica impostat i fals el fet de cantar en anglès, que no és la meua llengua. Sí que m'agrada molt perquè escolto molta música en anglès i, de tant en tant, m'agrada fer-ho, però no com la cosa que faig més. Això ha de tenir més a veure amb quina és la meua llengua i com sóc jo. Em vaig treure aquest complex, una mica de parlar amb les paraules que faig servir en el meu dia a dia i tal qual. A més, coincideix

amb que altres grups de la meua mateixa edat fan el mateix canvi. Alguns canten en castellà perquè venien més de cultura castellanoparlant, com per exemple, Love of Lesbian que cantaven en anglès, i de sobte, es passen al castellà; Mishima cantava en anglès i després, també, canta en català. Quan et vas fent gran hi ha un moment que dius, escolta, anem a dir les coses com les sentim en el cervell i com les vivim.

- Però, per exemple, el fet de cantar en anglès es deu a que, potser, hàgiu tingut bastants referents musicals en aquesta llengua que no pas en català?

- En el meu cas, sí. Potser perquè els primers grups que sentia en català... Diríem em sento més afí amb la música en català que es fa ara. En aquest primer *Rock català* dels noranta, tot i que hi ha coses interessants de Els Pets i cançons de Sopa (de Cabra) que m'agraden, en general, hi havien pocs referents ja que, primerament, bàsicament, eren quatre grups: Sau, Els Pets, Sopa i Sangtraït... També era tot molt el mateix i trobo que ara hi ha molta més diversificació estilística, des del *hip-hop*, el *pop*, el *rock*, el *folk*, etc. Però, en aquell moment, escoltava molta música en anglès i el grups que tenia com a referents en català, tot i que m'agradaven algunes cançons, era un grup molt reduït. Llavors, com per imitar els meus ídols em sortia més fer-ho en anglès. També hi ha un paper que quan ets adolescent i jove ho fas molt per mimetisme, o sigui t'agrada aquella gent i vols intentar ser com ells, però quan et fas més gran veus que has de fer més les teves pròpies coses.

- Alguna vegada us heu trobat amb alguna mena d'impediment per part del vostre/a productor/a, discogràfica o altres per cantar en català?

- No. Crec que aquesta reticència hi sol ser més en el públic, en cert públic. Sí que hi ha gent... Així com deia que la primera onada del Rock català tot era molt igual, actualment no accepto que sigui així; ara, en canvi, hi ha gent que si no escolta res en català ho veu tot igual. Per exemple, tu dius que escrius i cantes en català i et posen al mateix sac de grups que no tenen res a veure i, llavors, penso si no t'agrada el català, no t'agradarà cert grup perquè canti en català ja que, potser jo no t'agrado, segur que pots trobar algun grup d'un estil diferent que canta en català i t'agrada... A nivell professional, de productors, discogràfiques, no. Potser perquè ja m'he dirigit a gent que ja està una mica a dins el sector. Les nostres maquetes, cançons, no les enviem a fora de Catalunya per això a ningú se li fa tant estrany.

- Quins factors porten a *no* cantar en català (mànagers, productors/es, discogràfiques, mercat cultural, èxit, etc.)?

- Potser més el tema de mànagers i discogràfiques. Però, bé, no ho veig com una manera de prohibir cantar en català sinó que intenten o volen intentar inculcar-te la idea de que en castellà o en anglès, sobretot en castellà, si ja véns una mica d'aquella part, si un dels teus pares ja és castellà o parles castellà normalment... Doncs, sí que els mànagers i discogràfiques intentaran que ho provis, que ho facis en castellà o que en algun disc hi posis algunes cançons. Mai serà una cosa de no vull que cantis en català, però sí que com a ells els interessa més la part econòmica del tema i veuen un mercat més gran intentaran influenciar una mica l'artista perquè es deixi seduir per llengües que tenen un mercat més gran.

- El motiu principal per canviar de llengua pot ser per arribar a més gent, per ampliar el teu mercat: més concerts, més consum del teu producte musical, etc. Però, potser, si et canvies al castellà o a l'anglès tens més competència...

- El tema de la competència és veritat. Hi ha molt més mercat, però, clar... També, el fet és que aconseguir arribar a qualsevol lloc, costa. Així que si tu has arribat en català a algun lloc, encara que sigui un mercat més petit, hi has arribat; i t'ha costat, no és fàcil. Llavors, no pot extrapolar que fer-ho en castellà sigui més fàcil ja que comences de zero a l'altre mercat, no tens res de guanyat. Per exemple, quan Sopa va fer el canvi al castellà que va ser molt sonat als noranta perquè era un dels grups més populars de tots (com si ara ho fes Oques Grasses o Manel en el seu moment) i va ser un daltabaix per tothom. A l'altra banda, en castellà, ningú se'n va fer ressò perquè no hi tenien fet un nom ja que no era tan automàtic com tinc un grup de collons, en català, i ara ho faré en castellà i serà el mateix... No, perquè començaràs de zero i has de lluitar amb tots els altres, i allà no ets ningú; i, encara si saben que has cantat en català pot ser un greuge. Personalment, crec que hi ha gent que li ha sortit bé, com per exemple en Serrat... Però, tampoc n'hi ha masses que el canvi els hagi sortit bé. I, en Serrat quan va fer el canvi i va veure que li sortia bé va fer coses en català, però va deixar bastant de fer-ho. Però, clar, també quan cantes en català hi ha cert públic que també et segueix pel fet nacional una mica o per la llengua i tal. Llavors, és una mica incompatible si políticament, a vegades, hi ha moments molt conflictius entre les dues parts que el trasbals entre un

món i l'altre no sigui fàcil. Personalment, veig difícil de fer-ho, compaginar les dues coses.

- A vegades, també sembla que s'associa a tenir més èxit...

- Sí, sí. Totalment. Bé, no conec masses grups que ho hagin fet... Abans t'he posat l'exemple de Love of Lesbian perquè veníem d'allà mateix, d'un *indie* del noranta on els grups cantàvem en anglès i ningú tenia èxit, i qui tenia la part més arrelada castellanoparlant va tirar cap al castellà i qui era catalanoparlant cap al català. A partir d'aquí, es va fer *indie* en català o en castellà. Però, bé, sí que vaig tenir una experiència abans de Holland Park ja que vaig enviar una maqueta a una discogràfica que era Sony i jo tenia vint o vint -i- un anys i em van dir de fer-ho en castellà i vaig fer-ne algunes cançons perquè em van inflar el cap (a més, era a Madrid i, segurament, no tenien cap mena de sensibilitat pel català); a més, jo ho feia en anglès i em van dir d'anglès pots fer-ho en castellà... En realitat, no vaig fer moltes cançons en castellà sinó que vaig traduir les que ja tenia, d'anglès al castellà, però una mica amb la menjada d'olla que tens vint anys i encara no tens les coses gaire clares i l'altre que sí, que sí i que sí. Llavors, quan ho vaig fer i els ho vaig enviar tampoc em van fer cas i em vaig quedar tan decepcionat que em vaig dir de no fer-me cas del que em diguessin i fes el que vulguis, el que et vingui de gust a tu. Perquè si vas al darrere de la gent que només busca el benefici econòmic i la cosa professional, al final no fas el que t'agrada. A més, tot ho vaig fer a contracor amb l'esperança que igual pogués viure de la música; però, potser, quan allò es va quedar allà mort no en vaig fer res, és alguna cosa que no he fet de cor. Així que, a partir de llavors, em vaig dir que faria tot el que sentís.

- De jove també és més fàcil que t'influencïn, vols tenir èxit...

- Clar. Són passos que has d'anar passant perquè, també, hi ha moments molt durs que fas molts concerts on la gent no et ve a veure i no guanyes ni un duro, i això també casca. Llavors, et ve algú i et diu que si ho fas en castellà potser... Clar, i no és que t'obligui, però penses de provar-ho i com tot a la vida, tot són aprenentatges, i després te n'adones què val i què no val... Particularment, va ser un experiment i sempre he intentat seguir més el que m'ha sortit de dins que no pas el que em diguin de fora.

- Penseu que hi ha una desatenció cultural en català per part de les institucions? És a dir, no s'incentiva prou la producció i el consum de *música en català*?

- És un tema molt complicat. A vegades, és difícil incentivar sense incidir massa en el criteri. És a dir, la cultura ha de ser alguna cosa on el criteri de les institucions sigui molt neutre perquè poden dir a uns grups sí i als altres no ja que tot és molt ampli, en català o no en català. En definitiva, trobo difícil la feina d'incentivar la llengua sense que això signifiqui modificar el criteri natural de les coses, de la gent. També, si hagués de dir coses que no funcionen tampoc no ajuda el fet que no hi hagi un pla general de les institucions i estigui tot molt embolicat i dependent dels canvis de govern que hi hagi tant a nivell de Generalitat, Estat, d'ajuntaments, etc. Cada cas és diferent i costa molt dir que triarem una estratègia determinada en llengua durant els pròxims deu anys, peti qui peti... Això no passa perquè a la mínima que hi ha una polèmica tothom es posa a la guerra. Llavors, costa que hi hagi una cosa de dir anem a millora això i fem-ho independentment de quin color hi hagi en el govern perquè ens interessa igualment tant si ets d'aquí com si ets d'allà. I, això no passa. Potser qui ha fet força feina, i la gent no n'està massa al corrent, són la revista *Enderrock* i el concurs *Sona9* perquè fa molt de temps que hi són que sí que aposten, clarament, que ha de ser en català, sí o sí; i del *Sona9* han sortit grups com Manel, La iaia, etc., hi ha edicions que el guanyador no té cap mena de repercussió, però n'hi ha d'altres que s'han fet una carrera. Llavors, és una cosa que és molt estable al llarg del temps i que sempre passa. Tot l'altre, són coses que van passant ja que aquest anys hi ha aquestes ajudes, un altre any unes altres, ara canvien això, ara allò altre perquè han canviat el govern... Personalment, em trobo molt amb això, i que no hi ha una estratègia comuna.

- Promoure i difondre una certa cultura en català no genera interès?

- No crec que es faci malament, però crec que es pot fer millor. No es fa malament perquè, geogràficament, demogràficament, a nivell de gent, no podem negar que tenim uns límits. Llavors, a vegades, passa que tenim molta oferta i la gent tampoc ho pot assimilar tot. Trobo que déu n'hi do els grups que ho peten bastant tipus: Joan Dausà, Oques Grasses, etc., ja que emplen, sonen i la gent els segueix força. Per tant, no crec que sigui un desastre a nivell de com està la cosa. Ara, també és veritat que hi ha altres zones del món que amb una població petita han fet com moltes meravelles i, per exemple, estic parlant del Regne Unit ja que, a nivell mundial, on hi ha grups mítics que coneixes són meitat anglesos i americans i els anglesos en si mateixos tenen un quart de població de la que té Amèrica... I, això és perquè sempre han defensat molt les seves coses, el seu mercat l'han mimat, cuidat molt i han sabut traçar una estratègia perquè

grups de l'illa de Gran Bretanya fossin molt coneguts com Led Zeppelin, els Beatles, els Rolling Stones, etc. Tots són anglesos, però a Amèrica són molt coneguts. Han sortit del seu límit natural i han aconseguit conquerir altres territoris, i això no passa en català. Podria passar que fos més transfronterer ja que el que li passa molt al català és que, a partir de les fronteres de Catalunya, Balears i València, és anecdòtic. Sí que diuen que Manel ha emplenat, però emplena una sala a Madrid... O a Europa, ja que també podria ser que als francesos els interessés... En aquest sentit, els francesos també van fer molt feina amb el *hip-hop* i el rap francès perquè hi ha molt grups que la gent d'aquí els coneix, a Espanya, i no passa al revés. O sigui, no crec que es faci malament perquè hi ha una indústria força correcta, però sí que hi han coses a millorar.

- Potser no hi ha tantes traves a l'hora de crear, produir música en català, però es troba a faltar fer-ne més promoció i difusió ja que sembla que només es faci amb els mateixos de sempre i no amb grups emergents, de l'escena independent...

- Personalment, trobo que és això que et dic: el país és gran, però no ho pot ser més. Mig país influeix molt políticament, i mig país no està per la feina. Quan et dic això dels anglesos, ells van decidir ser més proteccionistes i anaven tots a l'una, no hi havia mitja Anglaterra que no hi estava a favor... Llavors, aquí més difusió dels grups que abans si que he trobat que a TV3, a vegades, surten grups que amb un primer disc poden sortir al telenotícies i això és bastanta difusió. Ara, fora de quatre canals concrets sí que, després, a nivell més general, et trobes que la meitat de la gent no té moltes ganes, en principi, d'escoltar *música en català*; sobretot, els que no parlen català. Alguns, sí; no dic pas tothom, però, en general, si agafes Catalunya i la parteixes per la meitat, a nivell de població et poc tros de pastís per repartir...

- Com observeu la salut de la *música en català*?

- Bé, doncs, ho veig difícil perquè és el que deies que van sortint grups nous i, llavors, la gent vol novetats i una carrera com la meva o la d'en Miquel Abras (ara, en Carles 'Sanjosex' està una mica més dedicat a l'arquitectura)... Doncs, clar hem de lluitar una mica ja que el país és el que és de gran i la gent també vol novetats i aquestes després es van afegint el que ja hi ha i cada cop estàs allà intentant sortir-te'n amb més gent. I això encara ho fa més difícil. A vegades, al·lucino de com pot fer quinze anys que em pugui dedicar a això. Encara que un dia no en pugui viure, haver-ne pogut viure durant quinze anys... Últimament, parlava amb gent i molta ho combina fent una feina a mitja jornada

o sigui que no és xauxa. També hi ha gent que el que tu proposes ho proposa al contrari... Ah, com a vosaltres us ho paguen tot perquè canteu en català, us donen unes subvencions.... I, no és així. Hi ha cosetes, però no vivim ni molt menys de les subvencions. És complicat.

- Creieu que cada vegada més es canta i es produeix menys en català i més en castellà i anglès, a Catalunya?

- Segurament. Bé, pel que diuen crec que sí. Perquè és una cosa que va més enllà de la música ja que si hi ha certes lleis que no són culturals, com per exemple ara el tema de les escoles... O, per exemple, es posa molt de moda un estil que el català no hi té gaire representació ja que es porta molt aquest rotllo del *trap*. Hi ha factors que són molt incontrolables i que no és només política cultural de les institucions, que també. És difícil trobar la tecla adequada. Clar, a vegades, potser no es tracta tant de traduir una pel·lícula de *Netflix* al català, és a dir, doblar-la o fer una altra acció que signifiqui que l'interès per la llengua creixi d'alguna manera. Vull dir que la música és un símptoma, camp més on es demostra totes les coses del dia a dia de la gent. Com més gent parli català, més gent escoltarà música en català. No podem desvincular, en general, la política cultural de la política lingüística.

- Hi ha alguna manera d'incentivar el consum de música en català entre als joves?

- Doncs, ja que estem en un món capitalista s'han de fer les coses seguint una mica unes regles. Si resulta que s'ha de començar per la gent més jove, d'entre dotze i catorze anys, s'hauria d'incentivar d'alguna manera que propostes privades agafessin aquest part de mercat que ells consumeixen i s'hauria d'analitzar molt l'estil que els agrada. S'ha de fer d'una manera una mica no natural, però si vols que les funcionin les coses van així. Si hi hagués productors amb ganes de fer una mica aquest artista que la gent escolta tant en castellà: fer-lo en català, trobar aquest perfil. El perfil del mateix tipus de música, la mateixa edat, una mica la mateixa imatge intentant seduir aquest oient jove tingui l'opció d'escoltar en català allò que escolta en castellà, i fer-ho tan atractiu com es fa de l'altra manera. Clar, no és fàcil fer això. Depèn d'una escala, d'una cadena on hi han d'haver varies coses: algú privat que li interessi aquest món, que li agradi el català i vulgui fer un cantant de trap o de rap en català que sigui com en C. Tangana, doncs vaig a buscar aquest xaval per tot Catalunya i a intentar construir-lo... Això ha passat sempre, en tota història de la música hi han hagut grups prefabricats de gent que

ja té una mica de talent, però que algú els dóna l'impuls. Personalment, trobo que seria la manera més fàcil. Perquè si no connectes amb aquesta gent d'aquesta edat ja els has perdut completament ja que és difícil que, més endavant, reconsiderin la seva postura. És per on s'hauria de començar. Una mica el fenomen fan, que no vol dir pas manipular la gent, simplement oferir, potser, aquest referent que s'acosta molt als instituts. Per exemple, el rap en castellà, en català no hi ha gaires referents o hi ha molta gent que en fa i no són gaire coneguts.

- Així doncs, es tracta que hi hagi aquesta mímesi amb els referents i que sigui en català i d'oferir els productes que agraden, generalment, als joves?

- Crec que sí. Per exemple, trobo que té molt més sentit gastar-se aquests recursos, diners que en un festival de folk, de poesia d'en Verdager. Clar, és molt fumut pels que ho fan i pels que no ho fem ja que jo faig *rock'n'roll*... No estic defensant que m'ho donin a mi sinó que estic defensant que s'hi s'han de destinar a algun lloc, que es destinin als més joves per intentar incentivar que aquesta gent tingui un consum normal en català i no pensi la música només ha de ser escoltada en castellà. Amb la música passa el mateix que amb el canvi de llengua ja que hi ha gent que pensa que només hi pot haver un tipus de *música en català*.

- Per exemple, de cares a l'any vinent el *Festival Neu!* tindria pensat programar una nit de música urbana a La Mirona per tal d'acontentar força el sector juvenil...

- Crec que hi hauria d'haver una estratègia que, forçosament, deixaria fora gent que no s'ho mereix, però crec que no es pot promocionar tot. Dir que ens encantaria que tot el fos en català es promocionés, sí... Però, trobo més lògic que es destinin recursos als grups que surten més ara pels joves, com ara la música urbana, que posar diners en segons quines patums que, potser, ja fa molt que fan les seves coses i que es busquin la vida. Personalment, bé me la busco. No ho reclamo per mi sinó més pel jovent, perquè trobo més lògic que si ha de passar alguna cosa, serà allà. Si aconseguissis crear o entre tots fer un grup de música urbana que funcionés extremadament bé, de sobte canviaria molt la percepció que hi ha d'això. De cop i volta, els seus temes els cantaria tot el dia la gent en català. Llavors, s'ha d'anar una mica per aquí.

- Creieu que en els mitjans de comunicació públics (emissores de ràdio i/o canals de televisió...) es fa prou difusió de música en català?

- Bé, trobo que els que hi ha ho fan bastant. Però, no n'hi ha molts. O els que hi ha van molt dirigits cap a un sector de la població i no intenten seduir els altres, és com un circuit molt tancat. Al final, crec que sí RAC1, Icat i TV3 sí que aposten. Bé, personalment, a nivell de mitjans, em sento molt representat. Però, potser ho veig com un circuit mol petit, i altres mitjans que no ho fan mai ho podrien fer. Per exemple, mitjans generalistes (que tampoc cal que siguin espanyolistes) com *La Vanguardia* que no és ni una cosa ni l'altra, doncs allà falta. Però, a ICat o a TV3 trobo que no falta perquè surten bastants grups. Clar, té la repercussió que té i no en pot tenir més...

- I les xarxes socials encara que hi hagi de posar molt de temps de la teva part i per intentar suplir la manca de visibilitat en els mitjans convencionals...?

- En aquest sentit, el món està canviant molt i ara hi ha un impàs entre els mitjans de sempre on, normalment, es feia gran part de la difusió; i, les xarxes socials on tothom té les mateixes oportunitats, no són cares ja que hi pots fer tota la promoció que vulguis, també estàs lluitant amb tothom amb les mateixes condicions d'igualtat, no hi ha un criteri de selecció, hi ha gent que és molt hàbil fent-se la promoció encara que no és tan bon músic com algú altre que és més bon músic però no sap com fer-s'ho amb la promoció i això el perjudica, etc. Ara, la cosa beneficia molt a qui sap fer-se un vídeo amb gràcia i sap explicar-se les coses bé, potser la cançó és més dolenta que la d'algú que és més bo però que li costa molt posar-se a davant la càmera a fer-se un vídeo... Això, actualment, està canviant molt. Estem en un moment, en un impàs, on les dues coses estan passant a la vegada, però bé que, cada vegada més, tindran més importància els mitjans de les xarxes i menys els generalistes, els de sempre. Però, encara hi ha les dues coses.

- Ara que ja fa anys que formeu part del panorama musical català escolteu més música en català que quan éreu jove?

- Sí, i tant. Com t'he dit abans em sento molt més còmode amb aquest present que tenim ara que no el present que vaig començar. Per exemple, escolto en Joan Colomo, en Pau Vallvé, en Xarim Aresté, La iaia, Manel, etc. Molts grups que et podria dir que, potser, no són els meus de capçalera però, habitualment, els escolto. Al principi, estava molt

tancat en banda, era reticent a escoltar-los i encara que sembli que no amb els anys hem avançat. Segur que encara es poden millorar moltes coses i que no tot és culpa d'algú. Tot són moments ja que després del *Rock català* va haver-hi uns anys on, bàsicament, no hi havia quasi ningú... Potser, només hi havia Lax'n'busto i Antònia Font que aguantaven el panorama català durant set o vuit anys ben bons. Fins que no va sortir Mazoni, Mishima, Manel, Sanjosex, etc., això va ser el 2004 o 2005, del 1994 al 2004 pràcticament no hi havia res, zero. Actualment, comparat amb això, estem molt bé de salut, però no ens hem de refiar perquè pot tornar un moment d'aquests. Perquè sinó es renova o no surten grups interessants per la gent que ve després ja que és una cosa molt de generació. És a dir, una mica cada música va amb la seva generació; els meus fans són una mica de la meva edat, però, també, puc tenir algun fan més jove o més gran, així que anem tots una mica en bloc. Si tu en el bloc de joves no hi poses uns quants grups que a ells els interessi pot haver-hi un altre desert d'aquests, fins que no torni a passar algú que connecti amb ells; potser no tan joves, que connectin a partir dels divuit o vint ja que, potser, no cal connectar als tretze. Per exemple, personalment, Oques Grasses potser no seria el grup que escoltaria més, però sí que trobo que fan molt aquesta funció de connectar amb molta gent jove. Això, com a mínim augura que hi haurà uns anys que aquesta gent estarà allà perquè es generacional. Doncs, s'ha d'intentar que això es vagi renovant.

- Quines propostes faríeu per incentivar la producció i el consum de música en català.

- Crec que aniria molt encaminat pel fet que, econòmicament, fos atractiu per la gent que hi hauria de posar calés ja que no trobo gens intel·ligent tenir una partida de diners i posar-la en algun lloc que, potser, en aquelles quatre o cinc persones que participen en aquell festival els donaràs un sou que no tindrien però allò es mor allà. En canvi, si aquests diners els dones a gent que pugui fer coses, puguin créixer... Clar, si tu dones ajudes més concretament, quirúrgicament, a fer discos, però una mica ja buscant que el productor que està a casa seu tingui ganes de col·laborar en un projecte perquè m'estan ajudant econòmicament i el disc que faci amb l'artista que sigui pot tenir repercussió. Fer coses que germinin, que sigui plantar una cosa perquè després passin més coses; no culls de sac on sempre se'n beneficien quatre o cinc i allà es mor. Per exemple, un *reality* no estaria gens malament perquè això enganxa molt a la gent... Si es sapigués fer bé, amb recursos, com un *Operación Triunfo*, una *Voz* en català però ben fet i que

connecti amb la gent. Perquè si ho fas i no ho fas bé, la gent jove no és ximple i ja pensarà que allò està fet amb quatre rals. Doncs, llavors és fer-ho bé, amb bons productors, músics, cantants. En definitiva, la meua idea principal seria que els recursos generin més recursos i no que siguin culs de sac per salvar causes que ja estan perdudes i s'han de deixar caure o que s'espavilin com jo mateix faig. Per exemple, jo no pretenc que la música que m'agrada a mi dels anys seixanta com Bob Dylan, The Beatles, tingui recolzament institucional més enllà d'alguna cosa, no pretenc que sigui el focus d'atenció. Doncs, tampoc ho haurien de ser certes coses que tenen més a veure amb l'edat de les persones que estan als càrrecs que proposen que no de la música del moment. És a dir, si la consellera de Cultura té una certa edat i uns certs amics, per exemple, és més fàcil que doni aquella partida en aquell festival de cantautors de no sé què; i, és difícil que tingui la visió de dir que s'ha d'anar cap a la gent jove, buscar algú que connecti amb ells: productors, talent emergent, *rappers*, cantants, músics, gent que fa vídeos que també siguin jove i tinguin talent, allà han de fotre-hi els diners. Perquè allò doni més diners i surti una estrella que arrossegui molta gent i en un altre lloc en surti una altra, com conrear un camp on surtin cases i no donar-ho tot a fons perduts.

- És a dir, un pla estratègic en política cultural i lingüística...

- Bé, et posaré un exemple: una vegada vam anar amb l'ICIC (Institut Català de les Indústries Culturals) a Estats Units a tocar uns quants grups, cada anys ho feien, cada any quatre o cinc grups anaven a tocar allà i s'hi destinaven uns diners. Vaig anar-hi, em va agradar molt l'experiència i estic molt agraït perquè em toqués, però, amb perspectiva, amb deu anys de diferència, ho miro i penso aquests recursos: el preu dels vols, els hotels, tot el que costava estar allà per tocar una hora a davant dels americans que no sabien res de nosaltres és molt mala estratègia. Clar, queda molt bé dir al diari hem anat a tocar a Amèrica, però, a l'hora de la veritat, aquells diners haguessin pogut ser invertits en una cosa que després en sortís alguna cosa. Si tu pagues i toques la tecla adequada, finances molt bé un disc que pot tenir èxit, allò et pot anar generant i generant, una cadena de coses. Allò era anar a fer un concert allà i es va acabar allà, les peles es van acabar allà. És el tipus d'estratègia que no m'agrada i em va tocar a mi i n'estic agraït...

8.4. ENTREVISTA A ADRIÀ CORTADELLAS, PERIODISTA I MÚSIC (19/01/2022)

Introducció biogràfica

Periodista de formació i humanista. Tota la meua vida havia estudiat música, però va arribar el típic punt que al Taller de Músics la cosa s'estava complicant i vaig decidir apostant per periodisme i viure la música més com un plaer. Mai m'he acabat de dedicar del tot a la música perquè no m'hi guanyo la vida, però sempre he sigut com activista tant programant com tenint i formant grups des de que tenia dotze anys, des del 1999, així que sempre he tingut grups i he anat fent concerts. Músic i guitarrista de The Delighters, Degenerats, Sanjays i Fetus.

- Sempre heu produït cançons i/o heu cantat, majoritàriament, en català?

- Per exemple, amb Degenerats fèiem bastantes versions d'*ska-jazz* instrumental, però havia arribat a fer alguna cançó d'*ska* en català. Amb Sanjays feia les cançons a través de poesies del cantant del grup o, a vegades, jo feia les melodies i ell en feia les lletres, però totes eren en anglès. A Sanjays hi havia moltes direccions, molts gustos diferents i ha acabat en molts altres grups de diferents estils musicals. Però, amb Fetus em vaig plantejar que si volia fer un grup i en volia fer les lletres, les cançons havia de ser en català, tal com raja ja que el que volia era tocar com a molt pels Països Catalans. A banda, em sento més còmode cantant en català ara que sóc el vocalista principal d'un grup. A més, potser m'agrada més fer les lletres que les cançons en si ja que m'agrada molt escriure, potser més, fins i tot, que tocar la guitarra, fer la composició. Per tant, m'hi he ben enganxat a això de fer lletres i Fetus, inicialment, tenia una estructura més *punk* però en l'últim disc on hem fet versions d'en Jaume Arnella hem començat a explicar més històries i m'agrada molt. Per res del món ho faria en castellà i encara menys en anglès.

- Alguna vegada us heu trobat amb alguna mena d'impediment per part del vostre/a productor/a, discogràfica a altres per cantar en català?

- A nivell musical, el productor és en Joan Colomo, a qui li envio les cançons, i ell mai s'hi posa amb l'idioma. Pel que fa referència a la discogràfica, Bankrobber, quan els vaig enviar les cançons del primer disc s'ho van pensar uns mesos abans de publicar el

disc perquè al final era un grup que quasi no existia, però cap problema. Dubto que en castellà o en anglès ho haguessin tret. En definitiva, el que has de tenir molt clar és cap a on o a qui et dirigeixes. Amb les lletres de Fetus jo sé a qui apel·lo i en anglès o en castellà no ho sabria ni de conya, no m'apel·laria ni a mi mateix. Així doncs, no hem tingut mai cap problema.

- Quins factors porten a no cantar en català (mànagers, productors/es, discogràfiques, mercat cultural, èxit, etc.)?

- A veure, no ens enganyem... Venim d'una escena musical, en aquest país, molt precària. Tothom canta en el què pot i en el què vol i les discogràfiques... Aquell context en què els mànagers apretaven a Sopa de Cabra perquè fessin un disc en castellà i triomfessin a les Espanyes i poguessin anar a Sud-Amèrica ja no existeix. Almenys en el meu context, els grups neixen, creixen i són el que són i a les discogràfiques, actualment, se'ls hauria de fer un monument perquè tal com està l'escena s'han hagut de reinventar, apostar més pel *management* (gestió), el *booking* (publicitat, promoció, difusió, comunicació, etc), lucrar-se així i no vendre tants discos ja que són una excusa per fer concerts. Les discogràfiques són més ONG's, sobretot minidiscogràfiques com Bankrobber que ofereix tots els serveis. Suposo que després n'hi ha d'altres com a tal que només treuen discos i els grups després tenen un mànager, un *booker*, algú que els fa la premsa a part. A Bankrobber tot està integrat i es treballa amb pocs grups, però hi aposten i ho fan tot, quasi com una microeditorial (i són models que cada cop funcionen més). Amb això vull dir que avui en dia la imatge d'agent discogràfic amb maletí i puro no és certa. Els grups van fent i quan un grup funciona no pateixis que ja hi haurà algú que es preocuparà d'editar-lo, però allò de tenir un grup i enviar mil discos... Al cap i a la fi, és un país molt petit i, pràcticament, tothom sap què es cou a tot arreu.

- El fet de cantar en castellà o en anglès és més decisió del propi cantant, el propi grup?

- Aquí hi ha diferents factors, però, des de la meva dimensió, diria (i no dic que, per exemple, a en Miki Nuñez li facin cantar algun tema en castellà) que pot ser que passi. O bé Ebri Knight, un grup més de festa major, també fa temes en castellà, suposo que té pretensions o potser són castellanoparlants i els surt així. Va com va. Però, sí que és veritat que quan un grup canta en castellà té un ventall de públic a qui es dirigeix més

ampli, però alhora hi ha molta més competència. És a dir, sí que hi poden haver pressions a un grup... Però, bé l'altre dia parlava amb en Joan Colomo i ara en el seu últim disc ha fet totes les cançons en català i bé n'havia fet abans en castellà, i no per pretensions sinó perquè, a vegades, parla en castellà i li surt com li surt; amb el pas del temps, però ha preferit fer-ho tot més en català. Personalment, no crec que sigui per pressions sinó que a cada grup li surt d'una manera. Potser sí que depèn de qui, sí; hi ha gent més gran, que ho ha fet tota la vida en anglès i després sí que costa treure-la d'aquí; sobretot, els d'una generació més gran que la meua que ha fet rock de garatge en anglès i després fer l'exercici de fer-ho en català, costa... Però, bé, a mi em costa més fer-ho en anglès... Al cap i a la fi, fent-ho en català és molt més honest i transparent, amb la teua llengua, que tothom t'entengui; tothom opinarà de les teves lletres. Per exemple, amb el meu altre grup, Sanjays, ningú opinava perquè no entenien ben bé les lletres, ni jo mateix després quan ho cantava. Per mi és tant important la lletra com la música, i està bé despullar-se.

- Penseu que hi ha una desatenció cultural en català per part de les institucions? És a dir, no s'incentiva prou la producció i el consum de *música en català* i, alhora, no es promou i es difon suficient?

- No, en absolut. És un país petit, una escena molt petita... Bé, clar, sempre es podria fer més, però es fa el que es pot. Per exemple, a nivell de mitjans el contrari ja que recau molt més... A nivell de revistes digitals, musicals, com *Enderrock* si sobreviu segur que és per subvencions públiques. Per tant, ja fan prou. Segur que tots els ajuntaments d'aquest país hi tenen una subscripció, com també totes les biblioteques públiques... Per tant, a aquest nivell ja ho fan. Pel que fa a festivals, segur que ja es promou la *música en català* ja que hem de ser conscients que som un país petit. Per exemple, el *Sona9* bé que és un concurs i no sé si has de cantar en català per participar-hi; IcatFm és una emissora de ràdio pública, cultural, que aposta molt per la *música en català*, etc. Clar, també depèn dels festivals ja que, per exemple, el Primavera Sound la denominació d'origen segur que té pendent... Però, mira el Tradicionàrius, el Càntut, el Barnasants que són festivals d'aquí que aposten per lo d'aquí, n'hi ha molts. En definitiva, diríem que està bé partint tal com està la cosa, és a dir que ha plogut molt des que han hagut de tancar les sales de concerts, està fotut el panorama. Tampoc n'hi ha tantes. A veure quin dibuix quedarà quan s'acabi la pandèmia...

- Com observeu la salut de la *música en català*?

- Bé, personalment, bé. Veig més fotuda la salut del català que de la *música en català*. Vull dir que és més fotuda la situació del català aquí, a Barcelona, ja que és una lluita constant al carrer. La *música en català*, en definitiva, a la gent catalanoparlant o que bé la practica ja li arriba més o menys. Una altra cosa és la gent jove (per sort, en el meu entorn la gent escolta *música en català* i, personalment també n'escolto molta perquè és la que m'interessa més, o no...)... El futur, bé no sé com estarà la cosa d'aquí a quinze anys... Però, el català al final el fem (ja hi poden haver quotes a *Netflix* i totes les *mandangues*) la gent que el parla. Si el parles, porta'l a tot arreu. En el camp de la música, segur que està molt més bé ara que fa vint anys; finalment, s'ha destapat i el *Rock català* va tenir les seves coses bones i les seves dolentes, però van deixar una petjada perquè ara hi hagi coses d'altres colors en català. Ostres, que la Rosalía faci un tema en català és un èxit perquè és catalana i és un tema que es va escoltar a tot el món.

- Creieu que cada vegada més es canta i es produeix menys en català i més en castellà i anglès, a Catalunya o als Països Catalans?

- Bé, depèn de la generació. Per exemple, en el seus començaments, Mazoni, Mishima, Love of Lesbian cantaven en anglès, però últimament hi ha hagut un gran descobriment. Els grups d'aquí potser encara no en són prou conscients, però és molt difícil cantar en anglès i voler petar-ho, i encara menys a l'estranger; i, en castellà no ho sé perquè la gent castellanoparlant ... Hi ha molt projectes de gent molt jove que canta en català que són collonuts. En aquest sentit, no crec que la *música en català* estigui fotuda. Una altra cosa és el català al carrer, a les ciutats ja que són figures d'un altre paner.

- Això no creieu que va lligat a la falta de referents musicals en català? Per exemple vau cantar en anglès durant una època perquè així ho feien els vostres referents i ara canteu en català perquè teniu uns altres referents...

- Sí, i tant. De fet quan vam fer el grup Sanjays, jo feia les lletres però ja em semblava bé fer-ho en anglès en aquell moment. Som fills d'una era global i que hi hagi tants referents internacionals... En aquella època fèiem *indie-rock* i teníem com a referents Franz Ferdinand, Arctic Monkeys, MGT amb qui enlluernar-nos i, al final, fer això en català ens costava. Bé, i com no sempre feia les lletres, potser m'hauria agradat... Bé,

en el fons érem joves i el que volíem era menjar-nos el món. Ara no vull menjar-me'l i em dirigeixo al meu país i ja en tinc prou.

- El fet que ara canteu en català és perquè ara heu trobat uns referents o volíeu explotar unes referents amagats...

- Ho dic perquè m'encanta la llengua catalana i, a veure, referents musicals com a tals crec que vaig fent una mica el meu camí i no m'enlluerno amb ningú. Això no vol dir que no escolti música en anglès ja que ara estic escoltant molt la música irlandesa i, al cap i a la fi, no crec que hi hagi un mirall del meu projecte cap a Catalunya que digui avui fer allò com aquells... M'encanta la *música en català* i n'escolto molta i tinc referents de totes les generacions, d'actuals o de l'any de la quica, de més consolidats o de més vells. A nivell de llengua, sí, ara tinc uns altres referents. Vull dir que el que fem amb Fetus en català, realment, tampoc s'ha fet tant. Al final, és més original, és la gràcia. Per exemple, en el nou disc que estem fent hi ha molt d'acordió, flauta irlandesa i ja serà *punk*, en la nostra línia, però això en català... Sí que hi pot haver grups que en facin, però que hi tingui referents amb els grups internacionals en què penso...

- De jove potser tens més referents en anglès i, després, més tard, en català, segons els estils de música...

-Per exemple, és normal que els Gramophone (The Gramophone All Stars 'Big Band') facin música en anglès perquè fan un estil d'una música concreta que beu de referents jamaicans o anglosaxons, britànics. A mi, amb Sanjays passava el mateix ja que bevíem d'un *indie-rock* que era per excel·lència, antonomàsia, en anglès i de més referents internacionals ja que també érem joves i somniàvem en anar a tocar a fora. Bé, més que per edat també va lligat a l'estil i al projecte que vulguis fer. En canvi, amb Fetus és un projecte que sempre me l'he imaginat d'una manera, en català, ja que potser el gènere musical que toquem ja existeix en català; a diferència de Sanjays que, en el seu moment, no gaudia de gaires referents d'*indie-rock* en català. Però, bé, d'entrada amb Fetus jo faig les lletres i sempre les he fet d'una manera i això no vol dir que no tingui referents com The Ramones, The Pogues, etc. Però, actualment, estic bevent molt més del folklore català. i més des que hem fet el projecte d'en Jaume Arnella ja que em sento molt més proper a les arrels, a la música d'arrel i em ve més de gust barrejar sense renunciar a l'estil, però provant altres coses. Al cap i a la fi, també escolto moltes coses

que abans no escoltava i ara em plantejo anar a concerts que el 2012 no m'ho plantejava...

- Com creieu que hauríem d'apropar la música en català als joves? Sí que hi ha el *trap*, el *rap*, etc.

- Depèn de l'escena. L'escena més combativa, de festa major, de l'estela de Txarango, això és de gent molt jove i això no morirà mai i sempre hi serà i sempre hi ha sigut. Després, del *trap* en català s'han fet molts intents o el *drill*, aquest estil *macarra*, si es fa més segur que tindràs suports d'institucions i al final és anar fent.

- Perquè sembla que a nivell de plataformes, xarxes el que es consumeix més és en anglès o en castellà...

- No ho sé, no m'atreveria a dir-ho. Ja t'ho diré d'aquí uns anys prenent com a exemple la meva filla. Sí, però, segurament és com dius tu. La llengua al final va molt relacionada amb l'estil de música...

- Creieu que en els mitjans de comunicació públics (emissores de ràdio i/o canals de televisió...) es fa prou difusió de *música en català*?

- Bé, potser no. És evident que ja hi ha propostes com Betevé, aquí a Barcelona, que és increïble la difusió cultural que fan de la música de la *música en català* o no en català. És brutal ja que és com el que era abans el 33. La música ha desaparegut una mica de la televisió pública, però això no vol dir que en els informatius no parlin del nou disc, per exemple, de La Ludwig Band en forma de reportatge. Ja es fa el que s'ha de fer. Però, és evident que un programa com l'*Sputnik* que vaig viure de jove et permetia veure videoclips i els veies allà o no els veies enlloc més ja que no existia el *YouTube* (només amb l'automàtic podies fer una mica de *YouTube*). Al cap i a la fi, era un programa on passaven videoclips i et quedaves tota l'estona mirant-los. Bé, *El Celobert*, l'últim programa que va fer en Lluís Gavaldà en català i internacional va estar molt bé. A la tele costa, però a la ràdio, per exemple, a ICat és increïble la programació que hi ha: *Delicatessen*, *El Celobert*, *IcatMan* (música més d'arrel), *Els experts* que sempre fan difusió de les coses que es publiquen aquí siguin amb l'idioma que sigui perquè al final tot és cultura. Trobo que està prou bé, que s'ha anat *reinventant* tot.

- Creieu que té un bon futur per endavant la *música en català*? És una manera cultural de salvaguardar, de difondre, promoure la llengua...

- Pel que fa referència a la meva generació crec que viure amb *música en català* tota la meua vida i, segurament, tu també. És possible, molt possible, que tinguem data de caducitat. Per això, la llengua la fan les persones que estan vives en aquest moment i que l'estan parlant en aquest moment. Per exemple, no sé que els espera a les generacions futures, però a la meua filla sé que li posaré vinils en català. S'extingirà la llengua, el país, el planeta...? Sí, pot ser. Però, crec que a curt, a mitjà termini hi haurà *música en català* per anys ja que hi ha grups molt joves que estan sortint. Tampoc cal ser alarmista perquè també hi ha tendències. Es tracta que el català es parli i es normalitzi a tot arreu.

- Quines propostes proposeu per incentivar la producció i el consum de *música en català*, és a dir promocionar-la, difondre-la, donar-li més veu, altaveu.

- A nivell de comunicació, un programa de televisió estrictament de música aniria com l'anell al dit. Però, la gent més jove mira la *tele*? Potser ja estem en altres plataformes... Tot el que es pugui invertir per promoure no estaria de més i segur que n'incentivaria. Una altra cosa és: la televisió pública catalana connecta amb la gent jove que es vol empeltar? Això ja seria més un estudi sociològic...

- Per exemple, un *reality show* rotllo *Operación Triunfo* però només de *música en català*...

- Sí, estaria bé. Crec que ja es volia fer alguna cosa semblant... Personalment, no ho vaig mirar en castellà ni ho miraria...

- Un programa presentat per en Miki Nuñez i la Marta Forné, però em sembla que més enfocat cap a promocionar cantants...

- Clar. Tot el que sigui promoure estaria bé. Però, també estaria bé promoure propostes emergents, independents, però les propostes independents sempre seran independents. Potser també seria una bona idea contractar *influencers* i intentar influir per xarxes que estan de moda com Twitch, TikTok, etc.

- Per exemple, retransmetre a unes hores raonables els concerts en directe com fan a *Los conciertos de Radio3* per un programa de televisió seguint el model *Sputnik* en la seva època a TV3...

- Bé, sí. Això ja es fa de tant en tant ja que Icat retransmet concerts de tant en tant, com per exemple l'altre dia que van retransmetre el concert d'en Lluís Llach al Palau Sant Jordi, fantàstic. A nivell de televisió, sobretot hi ha Betevé amb els programes *Feel* o *l'Àrtic*; a TV3 fan *Jazz a l'estudi*, etc. A Icat retransmeten molts concerts i el concert d'en Lluís Llach era *primetime*, a les deu de la nit un diumenge. Però, bé entenc que és el que no vol el jovent... Segur que ajudaria que hi hagués més coses, però també si s'ha tret és perquè entenc que no genera prou audiència; una televisió pública sempre es mou pels índex d'audiència i també tot són tendències. Potser es podria fer un programa més d'entrevistes, però bé al *FAQS (Preguntes Freqüents)* ja en fan i també fan una mica de concert. A nivell personal, en el cas del grup, Fetus, no em queixo perquè quan vam publicar l'últim disc vam sortir al telenotícies, ens van fer un reportatge. Potser, abans amb Sanjays hi havia més premsa musical perquè hi havia més mitjans musicals.

***IndiVendres*, entitat de músics bisbalencs**

- Quan va néixer i amb quin propòsit?

- *IndiVendres* va néixer el 2009 al mes de juny quan volia fer el primer concert de Sanjays i ens vam inventar una festa que es va dir *IndiVendres* i vam convidar un grup que es de The Jumps on hi havia en 'PiriPau' ('Paupiripau') i no sé qui més i vam tocar Sanjays i ells i també hi vam posar DJ's. En definitiva, érem jo, l'Aina Ribot i uns quants altres amics que vam fer un cartell i vam fer un concert.

A partir d'aquí va anar molt bé i des del Tràmit (bar musical, ara L'Alternativa) ens van dir de fer un concert un divendres de cada mes i ens vam batejar com a *Indivendres*. Vam estar molt temps fent-ho, programant concerts a tres euros l'entrada i vam portar en Joan Colomo, Very Pomelo, en Pau Riba... Va anar molt bé! És a dir, érem una colla d'amics que vam començar a promoure propostes independents en un divendres, anàvem fent concerts al Tràmit i s'hi anava implicant gent. Però, de cop i volta, també vam dir de fer una barraca per la festa major i després ja vam fer un grup de Facebook i vam ser més colla, s'hi va sumar tothom qui va voler i la vam fer durant quatre o cinc anys. A partir d'aquí ja vam abandonar el Tràmit i ja vam començar a fer concerts a

fora, com per exemple l'*Indivendres Weekend* que fèiem algun cap de setmana i altres propostes que fèiem escampats per algun lloc. Més tard, Bankrobber em va proposar, primerament, de fer El Tingladu (ara, FITM, Festival Internacional del Terracotta Museu (estiu) o Teatre Mundial (hivern) i ho vam fer conjuntament, i fins ara. És l'única cosa que ha sobreviscut. Perquè, a part de programar un parell de coses o tres per la festa major, fem el FITM a l'estiu i una mica a l'hivern.

- La intenció és promocionar i difondre música, és a dir fer portar artistes a una ciutat petita, un poble, capital de comarca i enriquir una mica el panorama cultural...

- Sí. En definitiva, es tracta de portar propostes que ens agraden. Sí que sempre s'ha de buscar una mica l'equilibri i intentem per més propostes independents i originals, que pugui funcionar una mica. Perquè ara ja fa uns anys que fem pagar entrada... Potser aquest any és a un altre preu... En funció una mica del què ajuda l'Ajuntament i del què ens ve de gust, però sempre anar amollant i tornar a ser gratuït i portar uns altres grups. Però, bé, des que fem pagar entrada està bé perquè es filtra entre la gent que li interessa i els mamarratxos que intenten entrar per beure cervesa.

- ...

IndiVendres, sobretot, va començar perquè, personalment, volia i com a grup ens anava molt bé a Sanjays de portar, per exemple, un grup de Lleida i després aquest grup també ens convidaven allà. Si vols tenir un grup també està bé guanyar-te la vida, les garrofes, ja que està bé anar a tocar a festes de fora... Doncs, programa tu també perquè, al cap i a la fi, això és militància. L'escena independent es fa entre tots. Està molt bé que et portin a tocar a no sé on, però al final són ells, aquesta gent que programa, que fa que el país es mogui. Perquè sinó, realment, la cultura, la música en directe justament està molt centralitzada i massa institucionalitzada. Les altres coses les fem les associacions més independents, *underground*.

- Potser tot hauria d'anar més cap a l'autogestió i que cadascú s'ho gestionés a la seva manera...

- Bé, potser seria la manera que tothom fes coses. Perquè és molt fàcil queixar-te i dir que no es fa res. Doncs, fes-ho tu. Al final, tot ajuntament vol que es facin coses, així que es tracta de fer-les i ja està. Sí que hi ha pobles que hi ha més facilitats que d'altres.

- Pel que fa referència tant a IndiVendres com a entitat, Bankrobber com a discogràfica i Festival Internacional del Terracotta Museu- Teatre Mundial (FITM) com a festival, és important quan treballen colze a colze que es programin grups de *música en català*?

- No crec que ens ho haguem plantejat mai en aquesta clau. Però, no crec que hagi fet falta perquè sempre hi ha hagut coses en català. Per més que ens ventem d'internacionals, programem coses d'aquí. En clau idiomàtica no s'ha programat mai ja que certa música en català ja forma part dels nostres gustos. Per exemple, dubto que de cares a aquest any vinent en el cartell no hi hagués cap grup que cantés en català. També agafem moltes coses de Bankrobber perquè, més o menys, ja que col·laboren ens hi obliguen, però ells ja treuen moltes coses en català. És un festival a Catalunya i hi ha d'haver coses en català.

- Creus que la discogràfica Bankrobber té en compte la part idiomàtica, és a dir, editar discos en català?

- Bé, poden haver somiat truites, per exemple, volent agafar un grup que canta en anglès... Però, a dia d'avui, crec que són molt conscients del mercat que tenen a Catalunya i que s'han consolidat, construït, aquí i dubto que, de cop i volta, ho petin al Regne Unit... A partir d'aquí, no vol dir que no treguin Chaqueta de Chándal que tenen unes ambicions més a territori que parlen castellà o altres com The Gramophones que seria un producte més exportable... No vol dir que cantant en anglès no puguis arribar a tot Catalunya perquè, per exemple, la Núria Graham bé ho fa. Es tracta de que la proposta moli i bé ho fa. És a dir, Bankrobber no traurà alguna cosa perquè sigui en català, però com que està ubicada a Catalunya i hi treballa és molt normal que tregui coses en català.

- Creieu que a nivell de promoció, de difusió, és a dir, també de programació de concerts, de festivals, de música en viu i també de mitjans de comunicació hi ha forces oportunitats per la *música en català*? Hi té un bon futur per endavant?

- A veure, clar... Depèn de les aspiracions que tinguis. Per exemple, personalment, amb Fetus fent un concert al mes ja en tinc prou. Una altra cosa és que vulguis viure'n. Bé hi ha gent que en viu. Doncs, que la proposta engresqui. Però, per més que, a vegades, et treballis la proposta i agradi mai sabràs si allò ho petarà o no. Sempre és trivial. Per

això, sempre m'agrada agafar-me la música així, per no tenir la pressió. No és el mateix ser artista, tenir el teu projecte i només viure d'això que ser un músic, un mercenari, un treballador autònom que pot treballar per diferents projectes... Potser que en visquis com a artista i professor, però només com a artista és difícil perquè per més bé que ho facis, que agradi el teu projecte i hakis invertit en el teu projecte també tens el factor sort. Per exemple, amb Fetus ens va bé ja que sempre hem tingut clar cap a on ens dirigíem i hem anat arribant a certs llocs. Però, pot ser, que algú faci alguna cosa i no trobi plataformes ni llocs on tocar. Clar, estic segur que hi ha molts grups i molts projectes que no troben llocs on tocar. Bé, en definitiva, també es tracta de connectar amb la societat perquè la música és popular ja que, per exemple, si fas cant popular, gregorià, medieval d'un segle determinat potser sí que vas a tocar en algun festival... Suposo que tots els estils, gèneres deuen tenir els seus circuits. Al cap i a la fi, tot depèn de cada escena i les escenes que hi ha més coses... Per exemple, si fas un grup de pop com el d'en Miki Nuñez segur que hi ha més coses i que és més difícil. En definitiva, crec que no ens podem queixar i qui es queixi que ho faci ell perquè també s'ha de ser activista. Per exemple, sempre he batallat per Indivendres perquè m'agrada que es facin coses als llocs, començant per casa meua.

- **Per acabar, entenc que el català i la música tenen una bona relació o que no hem de patir perquè es deixi de promoure, difondre, perdi la *música en català*...**

- A dia d'avui, no cal patir. perquè estan sortint coses joves, noves molt bones. D'aquí vint anys ja ho veurem ja que vés a saber què voldrà la gent més jove.

- **Pot ser que la *música en català* salvi el català?**

- Pot ser. Però, la literatura en català ha salvat el català? No ho sé... Al final, el català el fa la gent que en aquests moments està viva i el parla. I es tracta que mentre estiguem vius el parlem a tot arreu i sense complexes. La música és missatge. També bé podria desaparèixer el català i que seguís havent-hi *música en català*... Així que no crec que la música salvi el català ja que el fem tots. En definitiva, estic segur que d'aquí a quinze anys encara farà *música en català*.

La *música en català* està normalitzada i ho estarà en el propers anys perquè sí, perquè els Setze Jutges en el seu moment, de la *Nova Cançó* o el Grup de Folk i després el

Rock català, La Trinca i tot el que ha vingut al darrere si han fet bona feina n'hi ha per anys i panys... Hi ha una base sòlida, i per molts anys, però hem d'anar fent.

8.5. ENTREVISTA A JORDI SERRADELL, ARTISTA I MÚSIC EMERGENT (20/01/2022)

Jordi Serradell és un jove artista i músic bisbalenc que també forma part de l'escena bisbalenca i del panorama més emergent de la música actual. Fa anys que es dedica al món de la música com a bateria i ha tocat amb La Perdiu Spencer i l'Exèrcit d'Alliberament Musical (EAM), entre d'altres. Fa tres anys va publicar el seu primer disc en solitari titulat *Ésser viu* (Au Records, 2019).

- Sempre heu produït cançons i/o heu cantat, majoritàriament, en català?

- Sempre que he tocat la guitarra i he compost els meus propis temes i les meves lletres sempre han sigut en català.

- Alguna vegada us heu trobat amb alguna mena d'impediment per part del vostre/a productor/a, discogràfica a altres per cantar en català?

- No pel fet de cantar en català. No crec que hagi estat un impediment. En algunes [discogràfiques], sí, ja no he enviat directament la meva proposta perquè ja sabia que no els interessava el mercat en català. Ara bé, les que jo he anat a buscar era perquè jo ja sabia que els podia interessar el meu material en català.

- Quins factors porten a no cantar en català (mànagers, productors/es, discogràfiques, mercat cultural, èxit, etc.)?

- Bé, personalment crec dels últims anys cap aquí tinc la sensació que hi ha tornat a haver una tendència a tornar a cantar en català i a treure'ns una mica la por de cantar-hi. Perquè hi ha un circuit de *música en català* prou moderna, *mainstream*, i això fa que es valori que són moderns i, alhora, cantin en català. Per exemple, en el meu cas sé que és una limitació cantar en català perquè sé que la gent que no ho fa i té la possibilitat i escull cantar en una altra llengua (català, castellà o anglès) ho farà només perquè no abasta prou en el territori català; perquè és limitat i vivim [a Espanya] en un país on, no des del meu punt de vista, no es dediquen prou recursos a la cultura, en general és un sector marginal (no només en la *música en català*). Clar, i el territori català encara és

més petit... Bé, en definitiva, a Espanya és un país on *la cultura* és Telecinco, és a dir que no interessa la cultura. Així doncs, a nivell de Catalunya, si el territori és limitat imagina't si només cantes en català. Per exemple, si vas a Salamanca i cantes en català potser en surts malparat perquè no s'ha construït un model de cultura respectuós sigui en la llengua que sigui.

- Però, no creieu també que el fet de cantar en castellà t'origina tenir més competència ja que tens més mercat i molts més grups que també hi canten? A més, també es pot tenir un marc mental més ampli com els Països Catalans i no tan limitat com només el Principat...

- Personalment, penso que si es dediquessin els fons, diners, adequats a generar llocs de feina en el sector cultural perquè si s'entengués que els músics tenim llocs de feina i no som aficionats o és el nostre *hobby* amb el territori català en tenim de sobres. Però, què passa? Doncs, que el territori és prou petit, hi ha pocs llocs on tocar i, a part, si tu vols programar és un problema, no és una facilitat, no hi ha un incentiu... Moltes vegades la gent que programa ho fa per amor a l'art, s'han d'estar discutint amb institucions i ajuntaments per rebre diners per poder programar, etc. És pesat, no es facilita el tràmit. Així que, és veritat que no hi ha tanta competència però és que som molts, hi ha molts músics a Catalunya, hi ha molts grups, hi ha un nivell musical molt alt i hi ha pocs llocs on poder fer feina.

- Penseu que hi ha una desatenció cultural en català per part de les institucions? És a dir, no s'incentiva prou la producció i el consum de *música en català*?

- Bé, és veritat i jo diria que estem centrats en el nostre entorn que és el de Catalunya. Però, jo vaig més enllà i parlo d'Espanya ja que és un país molt pobre culturalment, es dediquen molts pocs fons, no hi ha facilitats. La cultura és la identitat d'un poble i per això mateix els governs (sigui el català o l'espanyol) haurien de comptar amb la gent que fem cultura i facilitar-nos espais on generar cultura i fer diners; ho haurien de fer fàcil perquè hauria de ser una necessitat.

- Potser és té més la sensació que es promou *música catalana*, és a dir, música feta als Països Catalans però que pot cantada en castellà i no tant la *música en català* feta al mateix territori però només cantada en català...

- Sí. També cal afegir que, per exemple, les discogràfiques, els segells, grosses com Primavera Labels (Primavera Sound) acaba essent una discogràfica espanyola. Això vol dir que el que els interessa, tot i estar a Catalunya, són músics que es puguin portar fora d'aquí. O sigui que ja no sé si és un tema tant de les institucions sinó que realment si tu tens un negoci i vols créixer molt en català ho tens molt més limitat perquè als catalans... Bé, realment això és un problema nostre ja que ens fa por anar a fora, no ens ho creiem. Personalment, sempre ho he dit ja que m'agradaria trobar un equip de gent de *management* (gestió) que em portessin a fora perquè vull anar a tocar en català a fora. Potser vindran només cinc persones? Doncs, potser si ho féssim tots s'emplenarien les sales, per exemple, de Salamanca de *música en català*. Però, com que només ho fan quatre i són els *frikis*, no ens ho creiem prou. Però, sí que entenc, perfectament, que un segell, a nivell d'empresa, prioritzi, aconsegueixi i vulgui atrapar artistes que parlin espanyol perquè se'n podran anar a Mèxic a tocar i els catalans ho tenim una mica més complicat. En canvi, el que no entenc i que em ve de gust queixar-me és que les institucions catalanes no apostin pel producte d'aquí. És a dir, les discogràfiques que facin el que vulguin perquè ho entenem; però, ara bé, tant catalans que som aquí a Catalunya com és que la *cultura catalana* (en català) estem vivint en la misèria perquè no hi ha suficients fons dedicats a promocionar-la.

- Per una banda, bé escoltem música estrangera (generalment en castellà o en anglès) i no posem barreres a l'idioma, però, de l'altra, posem barreres a la nostra música perquè pugui ser escoltada a l'estranger...

- Clar. Bé escolto música àrab, d'Israel, de la Índia... Depèn si estem molt oberts de ment. Aquí ens endollen el patriotisme americà i ens l'empassem, el mateix amb l'espanyol... Al final sembla que en el món només es parli anglès i espanyol. Però, bé crec que la primera feina és que el territori català dongui prou feina als seus artistes. Si sortim a fora o no ja és decisió de cadascú perquè potser algú no té ganes de viatjar. El tema és que un músic català hauria de poder viure dignament a Catalunya com en altres àmbits de feina. Catalunya és prou rica i àmplia per poder-ho fer.

-Com veieu la salut, el panorama, de la música en català?

- Crec que mentre no marxi la nostra llengua hi haurà *música en català*. Personalment, tinc la sensació que, a nivell creatiu, estem en un bon moment ja que hi ha molta *música en català* i molt bona en territori català. Veig un bon futur si em fixo en el present.

- Creieu que es promou i difon prou aquesta *música en català*?

- Si no es genera un interès... Els éssers humans som animals de costums, és a dir si la societat no se l'ajuda a valorar la cultura, la gent no hi té interès i fa com si no hi fos. Si de sobte comencessin a passar coses, donéssim facilitats... Per exemple, que els governs informessin que cada ciutadà té una entrada gratuïta mensual a l'Auditori... Això no els hi suposaria gaire bé res de diners amb els que generen, tenen. O bé que una vegada a l'any cada català pogués anar gratuïtament al Palau de la Música... Això és començar a promoure ja que no vull dir que s'hagi de donar la cultura, la música, gratuïta, per res del món, sinó que la paguin l'Estat i els governs a través d'una inversió.

- En relació a la indústria musical, creieu que cada vegada més es produeix i/o es canta menys en català i més en castellà i anglès, a Catalunya?

- Crec que referent a això hi va haver un canvi més gran a la dècada dels noranta que no veig tant ara ja que, personalment, em moc molt dins un cercle català i em costa ser imparcial i just en això.

- Per què vas decidir cantar en català i no en castellà o en anglès?

- Doncs, personalment sempre m'he sentit molt còmode parlant, cantant en català. El català m'encanta. No he sigut mai una persona molt nacionalista o un català prototípic, molt identitari. M'agrada molt com ens expressem, la diversitat de dialectes, de maneres de parlar. Per exemple, nosaltres som de l'Empordà i m'encanta sentir parlar la gent gran. En aquest sentit, quan faig lletres intento conservar expressions que fa servir la meva àvia, que són gent de pagès. Sento que el català i, sobretot el *català antic* és com un tresor que em sento una mica amb el deure i les ganes de conservar i de difondre. Més enllà del català perquè el català s'ha centralitzat molt i ha perdut la riquesa en algunes coses. *Català* per *català* no m'atrau molt. A mi m'agrada sentir gent que té la seva manera de parlar, del seu lloc, que la conserva. En definitiva, canto en català perquè m'encanta i hi ha paraules que fa servir la meva àvia que expressen perfectament un moment de la meva vida, unes emocions, unes coses que una llengua que no he parlat durant tota la meva vida no m'ho donarà.

- Així doncs, observem la importància de tenir referents en català per després cantar-hi....

- Absolutament. És molt important. Bé, estem en un moment on la *música en català* està tornant a bullir i això és brutal perquè fa que la gent tingui ganes de cantar en català. A la dècada dels noranta, molta gent escoltava música de fora, americana, i tothom cantava i volia cantar en anglès. En aquell moment, cantar en català era una cosa que no estava de moda. En canvi, actualment està prou de moda i això és súper bo i positiu. Crec que això, doncs, també ha fet que jo cantés en català.

- Doncs, com creus que hem d'apropar la *música en català* als joves? Potser els fan falta més referents de música en català?

- Ostres. Aquest és un tema molt complicat... Personalment, crec que la gent jove són totalment addictes a la tecnologia, pornografia, etc. Addictes a tot allò que els han endollat. Per exemple, la gent fa una *story* d'Instagram i quan vol posar una cançó que està de moda no n'hi ha cap en català. Totes són de regaeton, trap, etc. Personalment, a mi m'agrada molt el trap i hi ha trap en català molt xulo. Bé, el que els surt a l'Instagram, primerament, no és trap en català. Doncs, acaben escoltant les cançons que els surten a les *stories* de l'Instagram perquè hi viuen a dins, com també el TikTok. Així que veig molt complicat el fet d'apropar la música en català als joves. Bé, perquè primer vénen altres passos com és apropar la música en català a la gent receptiva perquè ells no estan receptius. Per exemple, tu li poses música en català a un jove (alguns, sí) i et diran però què és aquesta merda...

- Així potser hauria de fer-se més música en català dels estils que els agraden, com per exemple el *reggaeton*...

- Bé, ja hi ha grups com els The Tyets que fan un estil rotllo *trap* en català, també hi ha en Lildami... I ja acaba arribant a joves, però és complex, difícil. És clar, que la manera d'arribar avui als joves avui en dia, per exemple és generar espais de música urbana en català perquè hi estan molt focalitzats. Així que hi hauria d'haver facilitats i crear un camp de cultiu de música urbana en català. Altrament, si quan sortissin de festa tinguessin facilitats d'escoltar *música en català* a les sales, en els locals, etc. Com és que en els llocs públics moltes vegades hi vas i només hi ha música en castellà i en anglès? Per exemple, si els joves van al supermercat a comprar-se unes galetes per berenar i senten *música en català* ja se'ls està tirant una canya. Per als joves està molt amagada la *música en català*.

- Creieu que en els mitjans de comunicació públics (emissores de ràdio i/o canals de televisió...) es fa prou difusió de *música en català*?

- Absolutament, no. La gent està enganxada les vint-i-quatre hores del dia a la *tele* i a les xarxes socials... Ja intenten d'anar col·locant coses, però no tant com s'hauria de fer. Si són uns mitjans públics que paguem nosaltres hauríem de poder escollir, votar, la cultura catalana que hi hauria d'haver i ja no parlo de sardanes. Hi ha coses molt *mainstream*, molt contemporànies, molt d'art català boníssim que no surt (i ja no parlo només de música. Està ple d'artistes a Catalunya, amb els que tenim ja ens podríem alimentar.

- Quines propostes faríeu per normalitzar o incentivar, fomentar la promoció i la difusió de la *música en català*?

- Com és una cosa pública, s'hauria de destinar la mateixa quantitat d'atenció a tots els músics, a tots els professionals de la cultura. Promouria exactament igual a tothom. Si no sempre tendim a caure en el mateix de promourem aquell i aquell altre perquè ens interessa. A cadascú li interessa una cosa diferent o sigui que si ens interessa la *música en català* que es promogui tot per tothom de la mateixa manera.

- Si entrem en el terreny privat dels festivals de música, jornades, que es facin s'hauria de vetllar perquè a la programació hi hagués força oferta de música en català? I un *reality show* (ara que estan tant de moda) de *música en català* rotlló *Operación Triunfo*? O música en directe per ràdio, televisió, xarxes, etc.?

- Seria tan fàcil com això: destinar fons a generar espais que poden ser festivals públics (quan són privats, de seguida, Estrella Damm i *sponsors* hi foten mà i ja no hi ha res imparcial) si volem ser imparcials i justos que podrien ser el cent per cent de música en català. Seria perfecte. No hi ha festivals de *trap*, de *dubstep*? Doncs, podríem fer un festival de *música en català*. En definitiva, s'haurien de destinar fons a generar espais, a cuidar-nos. D'altra banda, a nivell privat, si organitzes un festival i hi poses tants artistes de parla catalana doncs tantes subvencions perquè volem generar cultura i cuidar els nostres artistes. En definitiva, i en resum, calen més fons per la *música en català*: generar espais, facilitats als programadors i facilitar-nos [als músics] la vida a l'hora de treballar.

- Té un bon futur per endavant la *música en català*?

- Sí, si aconseguim mantenir, conservar el català. Perquè la *música en català*, el seu èxit, només depèn de l'èxit que tingui la nostra llengua. La *música en català* sempre hi serà mentre es cuidi i es valori el català.